

EESTI ADVOKATUUR
ESTONIAN BAR ASSOCIATION

AASTARAAMAT

2018

TALLINN 2019

SISUKORD

Eesti Advokatuuri üldkogu otsused 2018	3
Eesti Advokatuuri esimehe vandeadvokaat Hannes Vallikivi ettekanne advokatuuri üldkogul 11. mail 2018 Pärnu kontserdimajas	7
Eesti Advokatuuri juhatuse aruanne 2018. a kohta Eesti Advokatuuri üldkogule 7. märtsil 2019. a Alexela Kontserdimajas	13
Riigi õigusabi korraldamisest. Kokkuvõtted 2018. aastast	50
Ülevaade Eesti Advokatuuri revisjonikomisjoni tegevusest 2018. aastal	57
Ülevaade Eesti Advokatuuri kutsesobivuskomisjoni tegevusest 2018. aastal	58
Ülevaade Eesti Advokatuuri aukohtu tegevusest 2018. aastal	60
Ülevaade Eesti Advokatuuri eetika- ja metoodikakomisjoni tegevusest 2018. aastal	80
Ülevaade Eesti Advokatuuri põhiõiguste komisjoni tegevusest 2018. aastal	82
Ülevaade Eesti Advokatuuri riigi õigusabi komisjoni tegevusest 2018. aastal	84
Ülevaade Eesti Advokatuuri konkurentsioiguse komisjoni tegevusest 2018. aastal ..	86
Ülevaade Eesti Advokatuuri äriõiguse komisjoni tegevusest 2018. aastal	87
Ülevaade Eesti Advokatuuri perekonnaõiguse komisjoni tegevusest 2018. aastal	89
Ülevaade Eesti Advokatuuri tööõiguse komisjoni tegevusest 2018. aastal	93
Ülevaade Eesti Advokatuuri maksuõiguse komisjoni tegevusest 2018. aastal	94
Ülevaade Eesti Advokatuuri maksejõuetusõiguse komisjoni tegevusest 2018. aastal	95
Ülevaade Eesti Advokatuuri intellektuaalse omandi ja IT-õiguse komisjoni tegevusest 2018. aastal	97
Ülevaade Eesti Advokatuuri haldusõiguse komisjoni tegevusest 2018. aastal	99
Õnnitleme	100
Kuldmärgid. Hõbemärgid	101
Advokatuuri kvaliteedijuhtimise tunnistus	102
In memoriam	103
Majandusaasta aruanne	104
Sõltumatu vandeaudiitori aruanne	129
Juhatuse allkirjad 2018. aasta majandusaasta aruandele	132

EESTI ADVOKATUURI ÜLDKOGU**OTSUS nr 1**

11. mai 2018. a

Eesti Advokatuuri majandustegevuse aastaaruande ja revisjonikomisjoni aastaaruande kinnitamine

Juhindudes advokatuuriseaduse § 9 punktist 4, Eesti Advokatuuri üldkogu

OTSUSTAB :

Kinnitada advokatuuri 2017. aasta majandusaasta aruanne ja revisjonikomisjoni 2017. aasta aruanne.

Üldkogu juhatajad

Karina Lõhmus-Ein

Madis Päts

Protokollijad

Evelin Prunt

Kärt Saar

EESTI ADVOKATUURI ÜLDKOGU**O T S U S nr 2**

11. mai 2018. a

Eesti Advokatuuri 2017. aasta eelarve täitmise aruande ja 2018. aasta eelarve kinnitamine

Juhindudes advokatuuriseaduse § 9 punktist 3, Eesti Advokatuuri üldkogu

O T S U S T A B:

1. Kinnitada Eesti Advokatuuri 2017. aasta eelarve täitmise aruanne tulude osas 785 605.79 eurot ja kulude osas 759 069.66 eurot.
2. Kinnitada Eesti Advokatuuri 2018. aasta eelarve tulude osas 811 921 eurot ja kulude osas 881 990 eurot.
3. Anda advokatuuri juhatusele õigus kasutada 2019. a majandusaastal advokatuuri eelarvelisi vahendeid 2018. a eelarves ettenähtud proportsioonides ja mahus kuni 2019. a eelarve kinnitamiseni üldkogul.

Üldkogu juhatajad

Karina Lõhmus-Ein

Madis Päts

Protokollijad

Evelin Prunt

Kärt Saar

EESTI ADVOKATUURI ÜLDKOGU

OTSUS nr 3

11. mai 2018. a

Eesti Advokatuuri kodukorra muutmine

Juhindudes advokatuuriseaduse § 9 punktist 5, Eesti Advokatuuri üldkogu

OTSUSTAB:

Eesti Advokatuuri kodukorras (vastu võetud Eesti Advokatuuri üldkogu 24.04.2013 otsusega ning muudetud Eesti Advokatuuri üldkogu 30.04.2015 ja 03.03.2016 otsusega) tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 32 lõiget 2 muudetakse ning sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Enne advokatuuri organi liikmete valimist määrab üldkogu advokatuuri juhatuse, revisjonikomisjoni ning aukohtu liikmete ja asendusliikmete arvu.“;

2) paragrahvi 49 lõiget 1 muudetakse ning sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Aukohus moodustatakse vähemalt seitsmeliikmelisena neljaks aastaks. Aukohtusse kuulub vähemalt neli advokatuuri üldkogu valitud vandeadvokaati, kaks kohtunike täiskogu valitud kohtunikku ja vähemalt üks õiguse õppesuunal vähemalt riiklikult tunnustatud magistrikraadi andva kõrgkooli poolt määratud õigusteadlane.“;

3) paragrahvi 49 täiendatakse lõikega 1¹ järgmises sõnastuses:

„(11) Advokatuuri juhatuse otsustab, millisest kõrgkoolist määratakse advokatuuri aukohtusse õigusteadlane ja tema asendusliige.“;

4) paragrahvi 49 lõiget 4 muudetakse ning sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Aukohtu vandeadvokaadist liiget asendab asendusliige. Asendusliige peab vastama aukohtu liikmele sätestatud nõuetele. Aukohtu liikmete ja asendusliikmete arvu määrab ning aukohtu vandeadvokaatidest liikmed ja asendusliikmed valib üldkogu.“;

5) paragrahvi 61 lõiget 1 muudetakse ning sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Kutsesobivuskomisjon eksamineerib advokatuuri astuda soovijaid ja advokaadikutse taotlejaid, viib läbi sobivustesti välisriigis omandatud kutsekvalifikatsiooni kohta ning hindab perioodiliselt või juhatuse ülesandel advokaatide kutsesobivust. Kutsesobivuskomisjon viib isikuga, kes on esitanud avalduse astuda advokatuuri liikmeks advokatuuriseaduse § 26 lõike 3¹ alusel, läbi vestluse.“;

6) paragrahvi 61 lõiget 3 muudetakse ning sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Hiljemalt üks kuu enne kutsesobivuskomisjoni koosseisu volituste tähtaja lõppu nimetab advokatuuri juhatus kutsesobivuskomisjoni uude koosseisu vähemalt kuus vandeadvokaati ja nende vähemalt kaks asendusliiget. Hiljemalt üks kuu enne kutsesobivuskomisjoni liikme volituste tähtaja lõppu teeb advokatuuri juhatus kohtunike täiskogule ettepaneku valida kutsesobivuskomisjoni koosseisu kaks kohtunikku ja nende kaks asendusliiget, justiitsministrile ettepaneku määrata kutsesobivuskomisjoni koosseisu Justiitsministeeriumi esindaja ja tema asendusliige, prokuröride üldkogule ettepaneku valida kutsesobivuskomisjoni koosseisu riigiprokurör ja tema asendusliige ja õiguse õppesuunal vähemalt riiklikult tunnustatud magistrakraadi andvale kõrgkoolile ettepaneku määrata kutsesobivuskomisjoni koosseisu vähemalt üks õigusteadlane ja tema asendusliige.“;

7) paragrahvi 69 lõiget 2 muudetakse ning sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Komisjoni iga liige hindab kaasusülesande lahendust ja suulisel eksamil kaasuse lahenduse kohta antud selgitusi täisarvuga ühest kümneni, hinnet komisjoni liikmetega eelnevalt arutamata. Eksami kirjaliku osa kaasusülesanne on sooritatud positiivselt kui eksamineeritav on saanud 5 punkti või rohkem.“;

8) paragrahvi 69 lõiget 3 muudetakse ning sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Komisjoni iga liige hindab suulisel eksamil eksamineeritava vastuseid täisarvuga ühest kümneni, hinnet komisjoni liikmetega eelnevalt arutamata. Eksami suuline osa loetakse sooritatuks positiivselt kui eksamineeritav on saanud 5 punkti või rohkem.“;

Käesoleva otsuse punktid nr 1-6 jõustuvad advokatuuriseaduse, kohtute seaduse, kohtutäituri seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse (elnõu 583 SE) jõustumisel.

Üldkogu juhatajad

Karina Lõhmus-Ein

Madis Päts

Protokollijad

Evelin Prunt

Kärt Saar

Eesti Advokatuuri esimehe vandeadvokaat Hannes Vallikivi ettekanne advokatuuri üldkogul 11. mail 2018 Pärnu kontserdimajas

Austatud justiitsminister, riigi peaprokurör, kohtunikud, head külalised ja kolleegid

Iga kolmas teist siin saalis läks kooli Eesti Vabariigis ega ole kunagi olnud oktoobrilaps või pioneer.¹ Kolmest kaks siin saalis viibijast on juristihariduse saanud Eesti Vabariigis ja mäletab nõukogude aega ainult koolipõlvest. Suurem osa meist ei tea, mida tähendab osaleda kohtumenetluses autoritaarreežiimi kohtu ees. Kohtu ees, kus asi ei tarvitse, kuid võib olla juba ette ära otsustatud. Teatud liiki asjades on kindlasti ette ära otsustatud.

Poliitilisest võimust tugevalt sõltuv kohtupidamine ei ole meist kaugel. Mäletame hiljaaegu kahe Eesti kodaniku (Eston Kohveri ja Raivo Susi) üle Venemaa Föderatsioonis peetud kohtuistungeid. Kas kellelgi tekkis hetkekski lootust, et kohus vabastab Kohveri või Susi? Loomulikult mitte. Mõelge end nende advokaatide rolli – advokaat oli olemas ja käiskaitsealusega vanglas kohtumas. Istus saalis metallist puuri ees ja võttis sõna. Aga kas temast sõltus midagi protsessi tulemis?

Kas kellelgi on usku, et meie NATO-partneri Türgi kohtutes gülenismi või riigipöörde-süüdistusega kodanikud saavad kogeda õiglast kohtupidamist?

I. Looda parimat, valmistu halvimaks

Vaatame tulevikku ja hindame, kui turvalises keskkonnas me ise täna tegutseme. Järgnev võib kõlada paranoiliselt, aga nagu öeldakse: looda parimat, kuid valmistu halvimaks.

Eesti on nautinud 25 aastat sirgjoonelist riiklikku arengut. Meie põhiseaduslik kord on hästi toiminud, institutsioonid on tugevnenud. Oleme liitunud NATO ja Euroopa Liiduga ja see on meile loonud turvalise ja stabiilse keskkonna.

Samas meie president võttis möödunud aasta veebruarist kasutusele lendväljendi „õmblusteta ühiskond“. See justkui viitab, et kusagil miski hargneb või rebeneb või et see võib juhtuda. Kuidas meie lähem väljavaade paistab?

Lähiaastatel seisab ees nii valimisi kui ka oluliste institutsioonide juhvahetusi. Võimu perioodiline legitimeerimine on osa demokraatlikust riigikorraldusest. Ometi annab iga vahetus võimaluse muutusteks. Korralistele võivad lisanduda erakorralised ja raskemini prognoositavad muudatused – just nagu pronksiöö või 2008. aasta majanduskriis.

Äsja nägime, et politsei- ja kaitsepolitsei juhi ametis jätkamine ei läinud sugugi libedalt. Viimasel hetkel võeti politseijuhi nimetamisel aeg otsitud ettekäanetega maha. Tähtsate ametite täitmiseiga kaasnevad alati poliitilised intriigid ja mitte tingimata parema valik.

Sügisel astub 5 aastaks ametisse uus kaitseväge juhataja. Eeldatavalt on selleks meheks Martin Herem. Kas keegi teab, kas Herem on liberaal või karmi liini mees?

¹ Eesti Advokatuuri 810 aktiivsest liikmest 236 on sündinud pärast 1984 (29%) ja 560 pärast 1973 (69%).

Ma ei ole märganud, et avalikkuses oleks Heremi iseloomu ja vaateid eriti arutatud. (See oli retooriline küsimus.)

Järgmise aasta sügisel saab ametiaeg täis veel ühe olulise jõuametkonna juhil. Valitsus peab nimetama uue riigi peaprokuröri. Riigi peaprokurör nimetab ametisse enamuse prokuröre. Tema ametkond süüdistab ja valvab uurimise ja jälitamise seaduslikkuse üle. Ma hindan Lavly Perlingit väga ega kahtle tema aususes ja demokraatlike väärtuste austamises. Mida me ei tea, on see, kas järgmine riigi peaprokurör tuleb samasugune.

Üldse, kes on valitsus, kes Lavly Perlingile järglase nimetab? Seda me ei tea, sest 2019 märtsis on riigikogu valimised. Ennustan, et parlamendierakondade arv kahaneb – võib juhtuda, et mõned pika ajalooga erakonnad ei ületa künnist. Samas kogub populaarsust krõbeda ütlemisega EKRE. Märgin kohe ära, et ma ei kavatse hakata EKREt nahutama või EKREga hirmutama. Kuni meil on tagatud kodanikuvabadused ja toimivad vabad valimised, väljendab kõigi parteide, ka EKRE toetus ühiskonnas valitsevaid eelistusi. Kui EKRE lubadusi ja retoorikat hindab 20% valijatest, siis nii on.² Kui neid hindab 50% valijatest, siis nii on. Kindlasti on võimalik olla EKREst veel käreدام.

2020. aastal lõpeb Euroopa Liidu eelarveperiood. Eestist saab saaja asemel panustaja ning Eesti majandusse laekub 1,5 miljardit eurot vähem eurotoetusi.³ Objektiivselt tähendab see vähemat raha majanduses ja seega ka inimeste sissetulekutes. Ühiskondlikud protsessid on teadagi tihedalt seotud kodanike majandusliku toimetulekuga.

Enne II maailmasõda tekkisid äärmuslikud poliitilised liikumised 1929. aasta ülemaailmse majanduskriisi mõjude Eestisse jõudes. Ega üksi vabadussõjalased olnud lärmakad ja riiakad. Ka sotsidel olid „võimlemisrühmad“, kes käisid poliitilise vastasleeri üritustel kaklusi korraldamas.

Nagu teame, toona hakati valitsuste ebapüsivuses süüdistama Riigikogu liiga suurt võimu ja erakonnademokraatiat. Süüdlaseks peeti 1920. aasta põhiseadust ja pea kõik poliitilised jõud tahtsid seda muuta. Üksnes juristid olid põhiseaduse muutmise vastu. 1927. ja 1928. aasta Õigusteadlaste Päevad võtsid vastu taunivad avaldused. See ei aidanud. Püütigi põhiseadust remontida. Välja tuli Eesti kõigi aegade kõige autoritaarsem konstitutsioon.

Ka praegu ollakse põhiseaduse kallal. Mäletate, kui varmalt tõttasid president Kaljulaidi valimise järel kõik kinnitama, et põhiseadus vajab remonti. Minister Reinsalu ongi kokku pannud põhiseaduse asjatundjate komisjoni. Komisjoni jaanipäevaks lõppevast tegevusest ei ole keegi küll midagi kuulnud. Õnneks on veerand komisjoni liikmetest advokaadid, kes sarnaselt ametivendadega 1927–1930 aastatest saavad aru, et põhiseadus on stabiilsuse garantii ja selle muutmine võib kujuneda Pandora laeka avamiseks.

President Kersti Kaljulaidi ametiaeg saab läbi 2021. aasta sügisel. Uue presidendi valimine toimub lähetikku kohalike valimistega. „Põld“ (valijameeste kogu) väljendab rohkem kui varasematel kordadel rahva vahetut tahtet. Võib-olla saame näha sisuliselt presidendi otsevalimisi.

² <https://turu-uuringute.eu/juhan-kivirahk-kaheparteisusteem-eesis/>

³ <https://www.aripaev.ee/uudised/2017/11/06/riigikontroll-hoiatab-euroraha-hakkab-loppema>

Mõned kuud edasi, 2022. aasta märtsis nimetab Riigikogu uue Vabariigi Presidendi ettepanekul ametisse õiguskantsleri ning sama aasta septembris Riigikohtu esimehe. Need on kaks võtmeametit õigusriigi toimimise ja ausa põhiseaduslikkuse järelevalve tagamisel. Riigikohtu esimees kujundab lisaks Riigikohtu koosseisu (tema esitab Riigikogule riigikohtunike kandidaadid) ning juhib Riigikohtu üldkogu tegevust, kes esitab kõigi ülejäänud kohtunike kandidaate presidendile kinnitamiseks. Ehk kohtunikonna kujunemine hakkab olulisel määral sõltuma neist valikutest.

Järgmiste Riigikogude poliitilisest meelsusest ning kõigi nende ametite kandjate põhiseaduse-austusest ja meelegindlusest sõltub Eesti riigi käekäik väga, väga suurel määral.

Isegi kui mõni kole houellebecqilik stsenaarium ei realiseeru järgmiste Riigikogu valimiste järel, võib kõik juhtuda pärast 2023. aasta valimisi. Ülemaailmne majanduskriis, millest USA ettearvamatult tegutsemise tõttu taas räägitakse, või olulised poliitilised sündmused võivad meie siseriiklikud protsessid pea peale pöörata palju kiiremini kui oskame oodata.

II. Pioneerid rahuvõitluses

Mina käisin koolis 1980ndatel. Kümnendi esimene pool oli väga umbne ja nõukogude propaganda töötas täistuuridel. Mäletan õpetajaid rääkimas ülemaailmsest laste rahuvõitlusest. Ka meie pidime sellest osa võtma. Tundsime huvi, kuidas me seda teeme. Selle peale vastati, et pioneer võitleb rahu eest hästi õppides. Tunnistan, et toona ma teo ja tagajärje põhjuslikust seosest hästi aru ei saanud.

Üritan nüüd umbes samasuguse kaelamurdva ülesandega toime tulla ja pakkuda, kuidas meie, advokaadid saame kaasa aidata vaba ühiskonna kaitsele. Saame Eesti õigusriiki ja läänelikku vaba ühiskonda kõige paremini kaitsta väga hästi oma tööd tehes.

CCBE on hästi kokku võtnud advokaadi ühiskondliku rolli: „Sõltumata sellest, kas advokaadi palkab era- või äriklient või riik, ta on korraka nii (i) kliendi usaldusväärne nõustaja ja esindaja, (ii) asjatundja, keda austavad kolmandad isikud kui ka (iii) vältimatu osaline õiglasel õigusemõistmises.“⁴ CCBE advokaadikutse põhiprintsiibid rõhutavad veel, et neid kolme rolli täites aitab advokaat ühiskonnas konflikte ennetada ja ära hoida ning konflikte seaduslike vahenditega lahendada. Selle läbi kaitsevadki advokaadid vabadust, õigust ja õigusriiki.

Oma tööd saame hästi teha, kui meid austatakse ning meil on avalikkuse usaldus. Austust ja usaldust aitavad võita (i) meie head teadmised ja oskused ning (ii) kutse-eesitask kinnipidamine (integrity). Need kaks poolt - meie tööriistad (teadmised ja oskused) ning eetika - peavad alati käima käsikäes. Muidu meiega ei arvestata või siis meid kardetakse, aga ei austata ja kokkuvõttes ikkagi ei arvestata.

⁴ Advokaadikutse põhiprintsiipide Euroopa harta (2006) p 6

Teadmised ja oskused

Kahjuks on advokaatidelt ilmunud väga vähe mälestusi. Nõukogude ajal populariseeris advokaadikutset Ilmar Rebane. Uuest ajast oskan nimetada üksnes Simon Levini pikka intervjuud Enno Tammerile (ilmus 2009. a pärast Levini surma). Simon Levin, nagu ka Aleksander Glikman, on minu aja legendid. Kahjuks ma ise kolleeg Leviniga kunagi tööalasel kokku ei puutunud.

Nii Tammeri raamatus kui ka teiste kolleegide meenutustes tuuakse Levini tugevusena esile ülisuurt pühendumust aetavatesse asjadesse ja tööd ka kõige väiksemate detailidega. Lisaks suurepärasele teadmistele olid Levinil täiuseni lihvitud advokaadioskused: oskus rääkida ja oskus vaikida, panna rõhke ja pidada kandvaid pause.

Tsiteerin Levinit: „Kohtus peab esinema väga selgelt, väga löövalt, väga arusaadavalt.“ Levini mõte on, et ka umbuskliku või kahtleva kohtu peab esmalt saama kuulama, et oleks võimalik üldse midagi ära teha. Tsitaat jätkub: „[...] advokaadi mõju kohtunike auditooriumile algab veel enne, kui advokaat on suu lahti teinud. See võib alata hetkest, kui advokaat astub saali.“⁵ See õpetus käib mis tahes inimliku mõjutuse, mitte ainult kohtu veenmise kohta. Seda tasub silmas pidada nii suuliselt kui kirjalikult väljenduses. Eriti asjakohane on mõtteselguse rõhutamine tänasel teksti vohamise ajastul.

See õpetus puudutab ka mittesõnalist väljendust – näiteks advokaadi välimust (pean silmas riietust) ja maneere. Kindlasti ei saanud Levinile maneerlikkuse puudumist ette heita. See oli anne ja kaasasündinud omadus, aga see oli ka õpitud võime. Kaasaegsete mälestuste järgi harjutas ta oma esinemisi peegli ees.

Kutse-etiika

Õigusega ähvardada oskab igaüks. Ähvardusega ei saavuta austust kohtu, vastaspoole või ühiskonna silmis. Me esindame alati kliendi huvi ja võime olla kord ühtede vaadete või majandushuvide, kord teiste eestkõnelejad.

Ühiskond saab meie rollist aru ainult siis, kui käime advokaaditööd tehes kindlate põhimõtete järgi. Advokatuuri eetikakoodeksisse koondatud põhimõtted (ausus, huvide konflikti vältimine, sõltumatus, konfidentsiaalsus, teistesse lugupidav suhtumine jne) on meie moraalne kompass.

Mul on väga hea meel, et möödunud aastal alanud töö eetikakoodeksi kommentaaridega on lõpusirgel. Tartu Ülikooli õppejõud Anneli Soo on Martin Tamme ja kolleegiumi abiga kirjutanud 140 lehekülge väga sisutihedat teksti. Martin Tamme juhitud kolleegium, kuhu kuuluvad koodeksi väljatöötajad Ain Alvin ja Liina Linsi, EMK liige Elmer Muna ja välisliikmena Uno Lõhmus, on paragrahv haaval läbi arutanud koodeksi sõlmkohad. Käsikirja on kommenteerinud kutse-etiika eriteadlane Aive Pevkur, see on kommenteerimiseks saadetud ka advokatuuri organitele. Loodetavasti juba juunis läheb käsikiri keeletoiemtamisele ja raamatuna võiksid kommentaarid ilmuda varasügisel.

⁵ E. Tammer. Simon Levin. Sündinud advokaadiks. Tammerraamat, 2009, lk 102

X-faktor

Ja siiski, töökuse, teadmiste, oskuste, välimuse, käitumise ja eetika kõrval teeb advokaadi suureks mingi X-faktor. Austuse juurde käib kõigele vaatamata ka kübe aukartust. See faktor on märkamatu, aga tajutav jõud, mille abil advokaat ennast kehtestab. Just nagu Simon Levin ajakirjanikule seletas.

Ma väga loodan, et meie vanemad kolleegid võtavad oma teadmisi, kogemusi ja arvamusi jäädvustada. Ükskõik, mis vormis, olgu teksti, heli või videona. Sellest oleks tohutu abi meile noorematele advokaadikunsti omandamisel ja täiuseni lihvimisel.

III. Aeg on kogu aeg liigestest lahti

Alustasin kõnet apokalüptilise pildi maalimisega. Jäi mulje, et tulevik on rahutu ja tume. See mulje võib tekkida sellest, et me ei tunne ega taju minevikku.

Just neil päevil 50 aastat tagasi toimusid sõjajärgse Lääne-Euroopa kõige ärevamad sündmused – Pariisi üliõpilasrahutused ja üldstreik. Ladina kvartali okupeerisid anarhistlikud tudengid, 11 miljonit töölisi (üle 20% prantsuse rahvast) streikis. President de Gaulle põgenes mai lõpus isegi riigist, kui tundus, et käimas on revolutsioon. Õige napilt jäi revolutsioon toimumata. Rahutu polnud üksnes Pariisis. Räägitakse „pikast 68ndast“ – see hõlmab mitut varasemat aastat ja 70ndaid Lääne-Euroopas ja USAs. Ida-blokis langes samasse aega Praha kevad ja selle vägivaldne mahasurumine. Lääne noorte rahutuse põhjuseks peetakse sõjajärgse põlvkonna ja vähemuste rahulolematust senise eliidiga, soovi vabaneda tabudest ja iseseisvuda.

Minu ja minust nooremate põlvkond pole rahutuid aegu õieti näinud ega kujuta ette, mida meie eelkäijad on kogenud. Ainsa ühiskondliku vapustusena pärast 90ndate alguses Ida-Viru ja Paldiski ülevõtmist mäletame pronksiöö rahutusi 2007. aastal.

20. sajand oli hoopis teise ilmega. 1905. aasta revolutsioonis löid kaasa noored advokaadid Konstantin Päts (31 a), Jaan Teemant (33 a), Mihkel Pung (29 a), Otto Strandmann (30 a). Päts ja eriti Teemant olid väga mässumeelsed. Teemant juhatas Tartus nn aulakoosolekut, millest võimude arvates läks lahti mõisate põletamise laine. Tema ja Päts mõisteti karistussalkade välikohtute poolt tagaselja surma. Muuseas, kõik neli põgenesid repressioonide hirmus Venemaalt ja varjasid end mõnda aega Šveitsis ühes Berni pansionaadis. Võib ette kujutada maailmaparandamist ja mõttelise Eesti ehitamist seal paopaigas. Eesti riik või ka eraalgatus võiks mõelda selle maja ülesotsimisele ja võimalusel tähistamisele.

Seoses Eesti Vabariigi juubeliga on novembrist veebruarini olnud palju juttu saja aasta tagustest oludest ja sündmustest. Neil ärevatel aegadel olid linnad püssimehi täis. Rahvakoosolekud võisid lõppeda vägivaldaga. Kas võisid iseseisvusmanifesti ettelugejad – näiteks siin Pärnus advokaat Hugo Kuusner – kindlad olla, et nad järgmist hommikut näevad? Päästekomitee liige, väga võimekaks peetud advokaat Jüri Vilms, leidiski õnnetu lõpu.

Ärevate aegade ümmargusi tähtpäevi on veel. 30 aastat tagasi algas Eesti taasiseseisvumine. Ka advokatuur kasutas võimalust ühiskondlikes muutustes kaasa rääkida. Kevadisel üldkoosolekul märtsis protestiti stagnakommete vastu ja lõpetati sotsialistlik võistlus, aga lisaks võeti vastu terve ports poliitilisi avaldusi IME toetamisest ERMi ehituseks raha annetamiseni. 18. mail 1988 korraldati legendaarne advokaatide foorum, kus olid aktiivsed toonased noored advokaadid Indrek Teder (30 a), Märt Rask (37 a), Aare Tark (29 a), samuti näiteks Uno Lõhmus (35 a) ja paljud teised. Toona nõudis see kõik veel suurt kodanikujulgust. Eriti advokaatidelt, kes olid lähedalt näinud nõukogude justiitssüsteemi ja selle repressioonivõimekust.

IV. Nil novi sub sole

Räägin täna palju ajaloost. Eesti Vabariigi 100ndal aastapäeval on paslik ajaloost rääkida, aga mul on kõrge tunne, et vanade sündmuste ja kadunud inimeste meenutamine ei kõneta tänaseid noori. Isegi kui on õige, et kõik uus on äraunustatud vana ja kunagi jõuame kõik oma eelkäijate elutarkuseni, siis seda heurekat peab ise kogema.

Mõtleks lõpetuseks, mis meid siin saalis seob sõltumata east ja elukogemusest. Pakun, et selleks on soov tunda rahuldust ja vaimustust oma tegevusest.

Ei pea olema revolutsionäär, et tõdeda: me tahame ennast teostada. Me ei taha elada selleks, et töötada, vaid töötame selleks, et elada. Me ei arva, et peame kogu elu töötama sama tööandja juures või üldse et peame kogu elu tegema sama tööd.

Piibli ütlus, et inimene ei ela üksnes leivast kehtib natuke ülekantud tähenduses meie kõigi kohta. Meid ei motiveeri üksnes sissetulek, vaid me tahame endast jätta jälge, soovime ümbritsevate tunnustust ja austust. Hästi ja ausalt tehtud advokaaditöö annab selleks suurepärase võimaluse.

Aitäh!

EESTI ADVOKATUURI JUHATUSE ARUANNE 2018. A KOHTA

Eesti Advokatuuri üldkogule

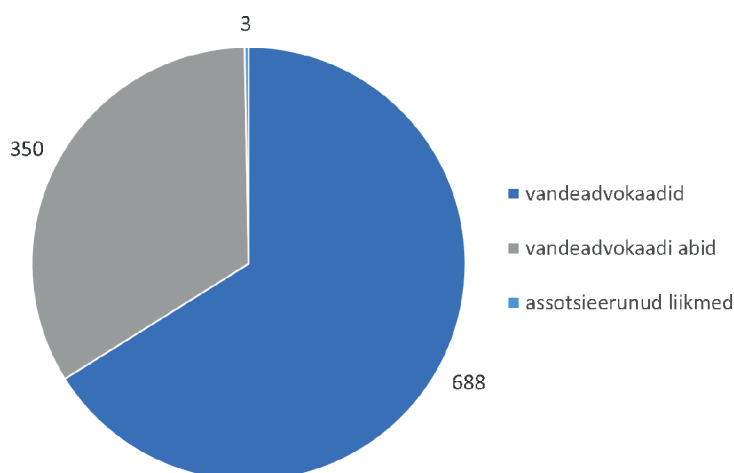
7. märtsil 2019. a Alexela Kontserdimajas

Alljärgnevalt toodud andmed on Eesti Advokatuuri juhatuse üldkogule esitatava aruande osa ja neid esimehe ettekandes üldjuhul ei korrata.

1. Advokatuuri liikmeskond

Seisuga 31.12.2018 oli Eesti Advokatuuris 1041 liiget, neist:

vandeadvokaate	688
vandeadvokaadi abisid	350
assotsieerunud liikmeid	3

Seisuga 31.12.2018 oli 207 advokaati, kelle liikmesus advokatuuris oli peatatud erinevatel põhjustel.

Advokatuuri liikmetest on naisi 47% ning mehi 53%.

Vanuseliselt jaguneb advokatuuri liikmeskond:

üle 60aastased	8,3%
51-60aastased	11%
35-50aastased	49,3%
kuni 35aastased	31,4%

Advokatuuri on 2018. aastal vastu võetud või omistatud kõrgem kutsenimetuse järgmistele isikutele:

VANDEADVOKAADID: Norman Aas, Jaanus Prost, Liis Könn, Andres Kalm, Arina Liskmann-Getsu, Karli Kütt, Martin-Johannes Raude, Katrin Prükk, Kaspar Endrikson, Raul Keba, Kaarel Berg, Cathriin Torop, Chirag Mody, Mari-Liis Orav, Maria Teder, Kaarel Tammar, Ilja Sipari, Kristjan Nõges, Tõnu Kolts, Ott Lepmets, Kalev Pihlak, Teet Veer, Eve Fink, Eveli Lume, Merika Nimmo, Hendrik Mühls, Kärt Saar, Mariann Tusti, Siim Maripuu, Pirjo Jha, Antti Perli, Kalju Hanni, Hanna Pahk, Olivia Kranich, Jelizaveta Rastorgujeva, Britta Retel, Lennart Oja, Robert Sprengk, Annely Sepp, Sandra Sepp, Risto Sidok, Kristel Raamat, Sandra-Kristin Noot, Riin Rehepapp, Piret Luiga.

VANDEADVOKAADI ABID: Taavi Viilol, Marit Martens, Kadri Kasepalu, Kristina Zorin, Tauri Tigasson, Tõnis Loorits, Arvo Kivar, Kerttu-Kaarina Tombak, Kristjan Madisson, Marina Kelpman, Kätlin Ots, Peeter Paul Mõtsküla, Ergo Pallo, Anna Trine Raudsepp, Kairi Kilgi, Lea Tõnnison, Jüri-Karl Leppik, Angela Kase, Erkki Leetsar, Taavi Kõiv, Henri Torop, Reigo Kiisk, Mirjam Vichmann, Gregori Palm, Henri Ratnik, Tanel Kask, Lisette Suik, Kirill Ležeiko, Kristjan Tuul, Kirke Treial, Jaanus Mägi, Ann Tarkin, Helena Noot, Maris Vutt, Meeli Rondel, Eli Lahesoo, Ave-Ly Käsi, Sven Lass.

Advokatuuri liikmesuse on erinevatel põhjustel peatanud: Natalja Taillefer, Annika Jaanson, Natalia Aleksejeva, Lauri Talumäe, Andrea Lega, Anni Haas, Laura Saks, Kaja Kiilo, Kris Tammistu, Veiko-Joel Kokk, Liis Puidak, Kaisa-Maria Vellomäe, Kristiina Rebane, Mari Agarmaa, Kadri Reidla, Kadri Lember, Jaanus Prost, Grete Kirsimaa, Alan Biin, Kreet Kurvits, Marina Leis, Edward Otsa, Arvo Junti, Holger Nõmm, Maidu Kaasik, Gerly Lõhmus, Pirjo Jha, Maarja Kärson, Kätlin Hinnov, Taimi Grauberg, Reigo Kiisk, Taivo Saks, Triin Ploomipuu, Lily Sandel, Ilo-Hanna Keres, Ave Piik, Mati Senkel, Vahur Ambos, Kerstin Linnart-Herm, Heli Hirsik.

Advokatuuri liikmesuse on taastanud: Gea Vendel, Marina Lapidus, Olavi Järve, Konstantin Kotivnenko, Kai Villman, Virge Murak, Teele Viilup, Triin Väljaots, Kaia Kuusler, Mario Rosentau, Monika Koolmeister, Moonika Kukke-Tiiman, Mari Agarmaa, Olga Christensen, Marina Leis, Annika Jaanson, Liina Jents, Olger Kaelep, Maria Klaos, Maili Riisenberg (end Kalmus), Mirjam Vili, Grete Tark, Silja Elunurm, Marion Sahtel, Kadriann Habakukk, Kadri-Catre Kasak, Aleksandr Tsemin, Grete Kirsimaa, Sven Böttcher, Mirjam Võsu.

Advokatuurist on välja arvatud: Maret Hallikma, Ants Kull, Andrus Repnau, Anna Solomko, Viktor Brügel, Mari-Liis Avikson, Mati Maksing, Gaida Kivinurm, Andres Suik, Angelina Mihhaljova, Ele Liiv, Velmar Brett, Anu Uritam, Ingmar Lääts, Eduard Bulattšik, Matti Risto Sakari Kauppi, Piret Paukštys, Leanika Tamm, Marian Miilaste (end Priks), Kristjan Melikov, Valli Murde, Marge Tamme, Elen Tukk (end Rohtla), Aino-Eevi Lukas, Aleksander Vares, Ardo-Heiki Ingar, David Alexander Gower Lewis, Anneli Urge-Manitski, Anatoli Jaroslavski, Leonid Olovjanišnikov.

2. Advokatuuri juhtimine

03.03.2016 valiti advokatuuri üldkogul advokatuuri esimeheks vandeadvokaat Hannes Vallikivi ning juhatuse liikmeteks vandeadvokaadid Imbi Jürgen, Karina Lõhmus-Ein, Katrin Orav, Maivi Ots, Madis Päts, Indrek Sirk, Jaanus Tehver ja Toomas Vaher.

2018. aastal toimus 26 juhatuse istungit, sh 3 elektroonilist istungit. Istungitel olid päevakorras advokatuuri kui kutseorganisatsiooni igapäevatööd puudutavad küsimused, advokaadi kutse-eeskriitika põhimõtete järgimine kutsetegevuses, advokatuuri puudutavate eelnõude ja seadusloome küsimused ning riigi õigusabi korraldamisega seotud küsimused.

08.06.2018 pidas juhatus Narvas väljasõiduistungit ning kohtus Viru Maakohtu kohtunike ja Ida-Virumaa tegutsevate advokaatidega. Juhatus saatsid noored advokaadid Eesti Noorte Advokaatide Ühingu ja advokatuuri kantselei töötajad.

17.07.2018 nimetas advokatuuri juhatus advokatuuriseaduse § 12 p 4 ning Eesti Advokatuuri kodukorra § 44 lg 1 alusel viieks aastaks kantslerina ametisse Leen Eenpalu.

11.05.2018 toimus Pärnu kontserdimajas Eesti Advokatuuri üldkogu. Üldkogul osales 481 hääleõiguslikku advokaati, neist 205 esindaja vahendusel. Samuti osales üldkogul 103 vandeadvokaadi abi, sh 30 esindaja vahendusel. Üldkogul esines ettekandega advokatuuri esimees Hannes Vallikivi (ettekanne avaldatud aastaraamatus). Külalistena võtsid sõna riigi peaprokurör Lavly Perling, justiitsminister Urmas Reinsalu ja Riigikohtu kriminaalkolleegiumi esimees Saale Laos. Advokatuuri juhatuse liige Imbi Jürgen tutvustas advokatuuri kodukorra muudatusi ning juhatuse liige Toomas Vaher advokatuuri uut arengukava.

2018. a jätkasid tegevust advokatuuri kodukorra alusel moodustatud erialakomisjonid-eeskriitika- ja meetodikakomisjon, põhiõiguste komisjon, äriõiguse komisjon, perekonnaõiguse komisjon, tööõiguse komisjon, riigi õigusabi komisjon, maksuõiguse komisjon, maksejõuetusõiguse komisjon, intellektuaalse omandi ja IT-õiguse komisjon, konkurentsioõiguse komisjon ning haldusõiguse komisjon. Komisjonide 2018. a tegevusülevaated on esitatud aastaraamatus.

Lisaks seniste komisjonide tegevusele toetas advokatuuri juhatus 06.03.2018 istungil karistusõiguse ning väärteo- ja kriminaalmenetluse valdkonna advokaatide koostööd ümarlaua vormis. Esimene ümarlaud toimus 25.04.2018. Ümarlauad aitavad valdkonna advokaatidel vahetada kogemusi ning arutada praktilisi küsimusi.

Kvaliteedijuhtimine advokatuuris

2017. a väljastati Eesti Advokatuurile juhtimissüsteemide sertifikaat ISO 9001:2015 kehtivusega kuni 25.08.2020. 2018. a suvel läbi viidud välisaudit kinnitas advokatuuri juhtimissüsteemi jätkuvat vastavust standardi nõuetele.

Advokatuuri kvaliteedijuhtimise tunnistus ehk AKT väljastati 2018. a Advokaadibüroole Tarmo Pilv ja Partnerid (väljastatud 20.02.2018) ning Advokaadibüroole NOVE (väljastatud 13.11.2018). Esimene AKT anti 24.11.2015. a otsusega Advokaadibüroole In Jure. 2018. a novembris täitus esimese tunnistuse väljastamisest kolm aastat. Advokaadibüroo In Jure taotles uut tunnistust, mis anti neile juhatusel 27.11.2018. a otsusega.

Kvaliteedijuhtimise tunnistuse üleandmine Advokaadibüroole NOVE

Vikipeedia konkurs „Eesti õigus“

Osana Tartu Ülikooli laiemast projektist „Miljon+“, mille eesmärk on katta kõik teemavaldkonnad põhjalike ja kvaliteetsete eestikeelsete vikiartiklitega ning kiirendada eesti Vikipeedia mahu jõudmist miljoni artiklini, toimus 2018. a artiklite konkurs „Eesti õigus“. Konkurs „Eesti õigus“ oli esimene neljast Vikipeedia õigusartiklite konkursist, mille korraldavad TÜ õigusteaduskond, Eesti Advokatuur, Notarite Koda ja TÜ Sihtasutus.

Konkursile laekus 73 artiklit. Peauhinna võitsid õigusteaduskonna kolmanda kursuse tudengid Merily Rool, Helina Tross, Kadri Vlassov ja Kadi Kristina Laine artikliga „Euroopa Liidu põhivabaduste piiramise lubatavus“. Rahalise preemiaga tunnustati viie konkursitöö autoreid. Konkursi žüriisse kuulusid Eve Strang ja Kaitti Persidski Notarite Kojast; Hannes Vallikivi, Leen Eenpalu ja Anu Kaup Eesti Advokatuurist ning Jaan Sootak, Merle Erikson ja Irene Kull TÜ õigusteaduskonnast.

3. Osalemine õigusloomes

Alljärgnevalt on toodud ülevaade advokatuuri seisukohtadest olulisemates küsimustes õigusloomes.

3.1. Advokatuuri ettepanek kriminaalmenetluse seadustiku muudatuste algamiseks

Kuna karistusõigusega tegelevate advokaatide praktikas on seoses mahukate kriminaalajadega teravnenud probleem kaitsjale kehtestatud menetlustähtaegadega, tegi advokatuur ettepaneku kriminaalmenetluse seadustiku muudatuste algamiseks järgmistes küsimustes.

Kohtueelse menetluse kokkuvõtte koostamine peaks olema kohustuslik

Kui varasemalt oli kohtueelse menetluse kokkuvõtte koostamine kohustuslik, siis alates 01.09.2011 kehtiva KrMS § 222 kohaselt esitab uurimisasutuse ametnik prokuratuurile kohtueelse menetluse kokkuvõtte üksnes prokuratuuri korraldusel. Muudatuse eesmärgiks oli tõhustada menetluslikku asjaajamist, vähendada bürokraatiat ja taandada nimetatud dokument pigem uurimisasutuse ja prokuratuuri töödokumentideks. Praktikas on asutud seisukohale, et isegi kui kohtueelse menetluse kokkuvõtte on koostatud, on see kohtueelse uurimise hõlbustamiseks ning seda ei pea lisama kaitsjale edastatavate kriminaalmenetluse materjalide juurde. See on kaasa toonud kaitsjate töömahu suurenemise.

Advokatuur ei pea õigeks, et uurimisasutuste tööd tõhustatakse kaitsjate töömahu suurendamise arvelt. Kohtueelse menetluse kokkuvõtte teeks kaitsja töö organiseerimise kergemaks ja vähendaks materjalide läbitöötamisele kulutatud aega. Kriminaalaja toimik võib olla mahukas (mitukümmend köidet), kuid samas võib kaitsealusele olla inkrimineeritud vaid mõni üksik episood. Kohtueelse menetluse kokkuvõtte olemasolu ja kättesaadavus annaks võimaluse teha kindlaks, millises toimikus, millisel lehel on isikut süüstavad tõendid (KrMS § 153 lg 1 p 8 kohustab ära näitama tõendite loetelu). See välistaks olukorra, kus toimikuga tutvudes tuleb kaitsjal läbi töötada kogu materjal, et leida tema kaitsealust süüstavaid tõendeid. Kohtueelse menetluse kokkuvõtte, kus on kirjas konkreetset isikut süüstavad tõendid koos viidetega konkreetsetele lehekülgedele, olemasolu korral oleks mahukast toimikust vajalikud tõendid hõlpsasti leitavad ja langeks ära vajadus tutvuda näiteks 60 toimikuga. Isikut süüstavad tõendid koos viidetega on küll kirjas süüdistusaktis, kuid süüdistusakt koostatakse alles pärast kriminaalaja materjalidega tutvumist.

Et oleks tagatud õigus võistlevale menetlusele ja poolte võrdsuse põhimõte, tegi advokatuur ettepaneku muuta KrMS § 222 selliselt, et kohtueelse menetluse kokkuvõtte koostamine ja esitamine kaitsjale oleks kohustuslik.

Taotluste esitamiseks ettenähtud aega tuleb pikendada

KrMS § 225 lõikes 1 sätestatud 10-päevane menetlustähtaeg taotluste esitamiseks on ebamõistlikult lühike. Nimetatud tähtaja sees peab kaitsja tutvuma toimikuga, tutvustama toimikut oma kaitsealusele, kooskõlastama kaitsepositsiooni ning selgitama välja tõendid, mille esitamist prokuratuurile tuleb taotleda. Seega ei ole tõenäoline, et 10-päevase tähtaja jooksul on võimalik ära teha kõik vajalikud toimingud, eriti juhtudel, kui tegemist on mitme süüdistatavaga mahuka mitmekõitelise

kriminaalasjaga (näiteks 60 köidet). Selliste juhtumite puhul ei mahu juba ainuüksi kriminaalasja materjalidega tutvumine 10-päevase tähtaja sisse.

Nagu eelnevas punktis märgitud, siis kaitsjate töö teeb keerulisemaks ka see, et erinevalt varem kehtinud regulatsioonist ei ole kohtueelsel menetlejal kohustust koostada ja kaitsjale kättesaadavaks teha kohtueelse menetluse kokkuvõtet, millest nähtuks kokkuvõtlikult kahtlustuse sisu ja seda toetavad tõendid. Sellise kokkuvõtte olemasolu korral oleks võimalik mitme kahtlustatavaga mahuka toimikuga tutvumisel vähema ajakuluga ja kiiremini välja selgitada, millised kogutud tõendid puudutavad konkreetset kaitsealust ja millised tõendid ei ole olulised.

KrMS § 225 lõike 1 teise lause kohaselt võib kriminaalasja mahukuse või keerukuse korral prokuratuur menetlusosalise kirjaliku taotluse alusel 10-päevast tähtaega pikendada, kuid tähtaja pikendamine sõltub prokuröri soovast. Seetõttu tegi advokatuur ettepaneku muuta KrMS § 225 selliselt, et paragrahvist tulenev tähtaeg arvestaks asjaoluga, et kriminaalasjad on mahult erinevad ning mahukates asjades peab taotluste esitamiseks antud tähtaeg olema pikem kui 10 päeva ning see ei saa sõltuda prokuröri otsusest. Õigusalas esimeses kirjanduses on märgitud, et tähtaja arvestamisel tuleks lähtuda sellest, et taotluse esitamiseks oleks aega vähemalt üks päev iga toimiku kõite kohta pluss viis päeva. Kuivõrd eeltoodu arvestab üksnes mahukate asjadega, peaks säilima võimalus pikendada etteantud tähtaegu ka siis, kui kriminaalasi ei ole küll mahult suur, kuid on oma olemuselt keeruline.

Kaitseakti koostamise tähtaega tuleb pikendada

KrMS § 227 lõikes 1 sätestatud 3-päevane tähtaeg kaitseakti koostamiseks on põhjendamatult lühike. Isikut süüstavad tõendid selguvad peale süüdistusakti koostamist ja kaitsjal on alles süüdistusakti saamisel selge, milliseid süüstavaid tõendeid tuleb hakata ümber lükkama omapoolsete tõenditega. Kohus aga määrab üldjuhul viivituseeta eelistungi ning seetõttu jäävad kaitsjale kaitseakti koostamiseks loetud päevad (kohtu kiirustamine on enamasti seotud vahistamise tähtaja lõppemisega). Kaitsja jaoks on eriti problemaatiline 3-päevasesest tähtajast kinnipidamine just keerulistes ja mahukates kriminaalasjades.

Põhjendamatult on anda kaitsjale nii lühike tähtaeg kaitseakti koostamiseks olukorras, kus süüdistuse poolel on oma versiooni formuleerimiseks sisuliselt piiramatult aega. Kaitseakti nõudmine on osa võistlevast menetlusest, et kindlustada aus ja informeeritud kohtumenetlus, kuid kui kaitsjale on seadusega antud niivõrd lühike tähtaeg, seab see kahtluse alla poolte võistlevuse printsiibi tegeliku kohaldatavuse.

Apellatsioonitähhtaega tuleb pikendada

Advokatuur tegi ettepaneku pikendada KrMS § 319 lõikes 2 sätestatud appellatsioonitähhtaega. Viidatud tähtaeg puudutab küll kõiki menetlusosalisi, kuid advokatuuri liikmetelt saadud tagasiside kohaselt on see kaitsjatele problemaatiline. Üldmenetluse kriminaalasjad on valdavalt mahukad ja paljude süüdistatavatega ning kaitsjatel tuleb tihti appellatsioonioigust kasutada. Näiteks Tartu Maakohus menetletud

kriminaalasjas nr 1-15-9694 oli maakohtu otsus 633 lehekülge pikk. Nimetatud olukorras peab kaitsja 15 päeva sisse mahutama nii kohtuotsusega tutvumise kui ka apellatsiooni koostamise.

Kohtutel on KrMS § 315¹ lõikest 2 tulenevalt võimalik kohtuotsuse või selle resolütiivosa kuulutamise ja kohtuotsuse pooltele kättesaadavaks tegemise aega muuta (ka eelviidatud kriminaalasjas lükkas kohus kohtuotsuse kuulutamise kuu aja võrra edasi), kuid kaitsjatel puudub võimalus apellatsiooni koostamiseks lisaega saada. Kui kaitsjal oleks mõistlik aeg apellatsioonkaebuse koostamiseks, siis seeläbi paraneks esitatavate apellatsioonkaebuste kvaliteet. See omakorda vähendab võimalike puuduste kõrvaldamiseks kuluvat aega.

3.2. Tsiiviilkohtumenetluse seadustiku § 314¹ lg 1 rakenduspraktika

Advokatuur tegi ettepaneku tsiiviilkohtumenetluse seadustiku (TsMS) 314¹ lg 1 regulatsiooni sõnastuse täpsustamiseks selliselt, et oleks üheselt selge, et menetlusedokumentide kättetoimetamine viidatud sätte alusel peaks olema erandlik, mitte esmane kättetoimetamise viis. Enne tuleks kohtul üritada menetlusedokument saajale muid viise kasutades tegelikult üle anda.

Advokatuur esitas 27.02.2017 õiguskantslerile taotluse TsMS § 314¹ osas põhiseaduslikkuse järelevalve menetluse alustamiseks. Advokatuur leidis, et viidatud norm on vastuolus Eesti Vabariigi põhiseadusega, kuivõrd menetlusedokumentide automaatne kättetoimetatuks lugemine rikub isikute, sh advokaatide, õigust tõhusale kohtumenetlusele ning õigust olla oma kohtuasja arutamise juures ja poolte protsessuaalse võrdsuse põhimõtet. Õiguskantsler leidis, et viidatud norm ei ole ilmselgelt põhiseadusega vastuolus, märkides et põhiseadusvastaseks võib kujuneda normi rakenduspraktika ning sellisel juhul saab õiguskantsler kasutada tema pädevuses olevaid vahendeid seadusmuudatuse esilekutsumiseks.

Samale seisukohale asus ka Justiitsministeerium, kes leidis, et TsMS § 314¹ rakendamine ei sea ohtu õigust saada kohtult õiguskaitset ning ei põhjusta ebavõrdsust kohtumenetluses. Võimalik probleem ei seisne õigusnormide põhiseadusele vastavuses, vaid selles, kuidas neid võidakse kohtupraktikas rakendada (s.o milliste eelduste olemasolul ja millisele isikule on võimalik saatmisega kättetoimetamist kasutada). Sarnaselt õiguskantslerile pidas Justiitsministeerium oluliseks TsMS § 314¹ kohaldamise praktika jälgimist ning märkis, et on valmis probleemide ilmnemisel kaaluma regulatsiooni sõnastuse täpsustamist.

Riigikohus on TsMS 314¹ lg 1 rakendamise kohta 09.03.2016 määranus tsiiviilasjas nr 3 2 1-189-15, p 13 märkinud järgmist: „Sarnaselt TsMS 36. peatükis reguleeritud kättetoimetamise erijuhtudele on ka TsMS § 314¹ lg 1 puhul tegemist nn kättetoimetamisfiktsiooniga, mil seadus loeb kättetoimetamise toimumuks sõltumata dokumendi tegelikust üleandmisest. Seda õigustab mh menetluse seiskumise vältimise vajadus nt juhul, kui menetlusosaline hoidub dokumentide vastuvõtmisest (vt Riigikohtu 15. veebruari 2012. a määrus tsiiviilasjas nr 3-2-1-168-11, p 12). Samas

on õigustatud kostja II viide, et TsMS § 314¹ lg 1 rakendamine ei tohiks üldjuhul olla esmane, vaid erandlik menetlusdokumentide kättetoimetamise viis. Enne tuleks kohtul üritada menetlusdokument saajale muid viise kasutades tegelikult üle anda.

TsMS § 314¹ lg 1 järgi võib menetlusdokumendi saatmisega kätte toimetada juhul, kui:

- menetlusdokument on saajale samas kohtumenetluses kätte toimetatud;
- kättetoimetamiseks kasutatakse varem kasutatud aadressi või sidevahendi andmeid;
- saajale saadetakse menetlusdokument või teave menetlusdokumendi kättesaadavaks tegemise kohta;
- menetlusdokumendi või teabe saatmisest on möödunud kolm tööpäeva.“.

Advokatuuri liikmetelt saadud tagasiside kohaselt kasutavad kohtud TsMS § 314¹ lg-ga 1 loodud võimalust lugeda menetlusdokument kättetoimetatuks üksnes selle saatmisega esimese valikuna. Kohtud on TsMS § 314¹ lg 1 kohaldamisel läinud isegi nii kaugele, et loevad kohtu kirja esmakordsel edastamisel TsMS § 314¹ lg 1 alusel kättetoimetatuks saatmise hetkest alates.

Advokatuuri on jõudnud mõned näited advokaatidele või Eesti Advokatuurile saadetud dokumentide kohta. Samas ei toimetata TsMS 314¹ lg 1 alusel dokumente kätte ainult advokaatidele, vaid kõigile menetlusosalistele, sh isikutele, kelle jaoks kohtus käimine ei ole tavapärase. Riigi Teataja kohtulahendi otsingufunktsiooni kasutades võib leida hulgaliselt näiteid TsMS § 314¹ lg 1 rakenduspraktika kohta. Kohtulahenditest nähtub, et TsMS 314¹ lg 1 rakenduspraktika on ebaühtlane.

Mõistmaks kui ulatuslikult välditakse menetlusdokumentide vastuvõtmist, palus advokatuur Justiitsministeeriumilt statistikat selle kohta, kui kaua kestab tavapäraselt menetlusdokumentide vastuvõtmine e-toimikus. Justiitsministeeriumi saadetud statistika kajastab perioodi vahemikus 02.10.2017-01.02.2018. Kokku toimetati sel perioodil kätte 45 575 menetlusdokumenti. Viidatud perioodil kestis ühe menetlusdokumendi vastuvõtmine keskmiselt 2,1289 päeva. 39 907 korral kestis menetlusdokumendi kättetoimetamine vähem kui viis päeva, kusjuures keskmine kättetoimetamise aeg oli 0,75 päeva. Seega üksnes arvuliste näitajate põhjal ei tundu e-toimiku näitel dokumentide vastuvõtmise probleem üleüldiselt terav.

5668 korral kestis menetlusdokumendi kättetoimetamine rohkem kui viis päeva (keskmine kättetoimetamise aeg oli 16,2297). Esitatud statistikas on eraldi välja toodud, et rohkem kui 274 juhul kestis menetlusdokumentide kättetoimetamine rohkem kui 37 päeva. Sellise statistika põhjuseks võivad olla infosüsteemi vead või advokaatide eemalolek haiguse, puhkuse vmt tõttu, kuid ei saa välistada, et ka advokaatide pahatahtlik käitumine. Selleks, et advokatuur saaks välja selgitada viivitamise tegelikud põhjused, tuleks iga juhtu eraldi uurida. Kohtumenetluste pahatahtliku viivitamise takistamine ja dokumentide kättesaamisest teadlikult hoiduvate advokaatide distsiplineerimine on vajalik, kuid selleks kasutatavad vahendid ei tohi kahjustada korrektselt käituvate menetlusosaliste õigusi ja huve.

Advokatuur edastas koos pöördumisega menetluskohaldamise vastuvõtmise statistika. Statistika tutvudes tuleb silmas pidada, et see kajastab ka topelt-kättetoimetamisi, mis õiguslikult ei oma tähtsust menetluse ja tähtaegade kulgemisele - näiteks teisele esindajale kättetoimetamine juhul, kui esimesele esindajale on menetluskohaldamine juba kätte toimetatud. Samuti kajastuvad statistikas vead sellest, et muul viisil kättetoimetamine ei ole kantud e-toimikusse. Sellisel juhul ei oma e-toimikus kajastuv kättetoimetamise aeg õiguslikku tähtsust. Lisaks kajastuvad statistikas juhtumid, kus advokaat on teatanud oma esinduse lõppemisest, kuid sellele vaatamata jätkab e-toimiku süsteem talle dokumentide edastamist. Sellisel juhul ei saa advokaat menetluskohaldamist volituste puudumise tõttu vastu võtta.

Esitatud statistika ei kajasta tegelikku olukorda ja ei anna õiget ülevaadet sellest, kui ulatuslik on menetluskohaldamise kättetoimetamise probleem. Nii TsMS § 314¹ vastuvõtmise ajal kui ka praegusel hetkel puudub adekvaatne ülevaade sellest, kui palju on neid juhtumeid, kus kättetoimetamine on ka tegelikult sisuline või õiguslik probleem kohtumenetlusele. Kuna probleemi kirjeldamisel on kasutatud statistikat, mis ei kajasta tegelikku olukorda, on loodud ekslik ettekujutus probleemist, mis oli ja on tegelikkuses ilmselt palju väiksem.

3.3. Advokatuuriseaduse, kohtute seaduse, kohtutäituri seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (583 SE)

Eesti Advokatuur toetas 08.02.2018 advokatuuriseaduse, kohtute seaduse, kohtutäituri seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõus (583 SE) sisalduvaid advokatuuriseaduse (AdvS) muudatusi ühe erandiga.

Advokatuur palus eelnõust välja jätta AdvS § 26 lõike 3¹ lõpus fraasi “või kes on töötanud kohtute seaduse § 66 lõike 6 teises lauses nimetatud ameti- või töökohal”. Selle fraasi lisa eelnõu koostanud Justiitsministeerium pärast advokatuuriseadust puudutavate muudatuste kooskõlastamist Eesti Advokatuuriga ning see täiendus ei haaku ülejäänud sätte mõttega, kahjustab advokatuuri autonoomiat ega ole ka sisuliselt vajalik.

Advokatuuriseaduse § 26 lg 3¹ muudatuse eesmärk on ühtlustada endiste advokaatide, kohtunike ja prokuröride advokatuuri astumise nõudeid. Sätte esimeses pooles sisalduv ametikohtade ja staažinõuete loetelu määratleb eksamita advokatuuri pääsevate isikute ringi objektiivsete tunnuste alusel. Vähemalt 3-aastase tegutsemise nõue ja mitte pikem kui 5-aastane ametipaus tagavad, et advokaadiks pürgija õigusteadmised on piisavad. Staažinõue kehtib samal põhjusel ka kohtunikuks või ringkonna-, juhtiv- või vanemprokuröriks saada soovivatele vandeadvokaatidele.

Justiitsministeeriumi lisatud erand avardab aga õigustatud isikute ringi määramatult ning toob kaasa selle, et:

1. erandi alusel advokatuuri pürgijatele ei kohaldu staažinõuded – sellega koheldakse muid juriste põhjendamatult soodsamalt kui endisi kohtunikke, prokuröre, õiguskantslereid ja advokaate;
2. kasutades ära sätte ebamäärasust, võivad erandi alusel hakata advokatuuri pääsu taotlema muid ameteid pidanud juristid, samuti staažinõudele mittevastavad endised advokaadid, kohtunikud ja prokurörid – see hägustab normi mõtet, võib kaasa tuua vaidlusi ja sellega suurendada advokatuuri organite halduskoormust;
3. sätet võidakse tõlgendada selliselt, et advokaadiks sobivuse üle hakkab otsustama kohtunikueksamikomisjon, kuna kohtute seaduse § 66 lõike 6 teises lauses nimetatud kohtunikuks (ja seega advokaadiks) sobivad ameti- või töökohad määrab kohtunikueksamikomisjon ning advokatuuril puudub ses küsimuses otsustuspädevus – see riivaks liikmeskonna kujundamise õigust, mis on üks advokatuuri autonoomia aluspõhimõtteid.

Kohtute seaduse § 66 lõike 6 teises lauses sisalduva erandi eesmärk on hoida avalike teenistujate reservi ning võimaldada ka muude alade teenistujate lihtsustatud korras kohtunikuks nimetamist. Sama võimaldavad ka prokuratuuriseaduse sätted. Advokatuur toimib teistsugustel alustel. Advokatuur koondab eraettevõtjatest advokaate ning advokaatide arvu määrab turg. Viimase viie aasta jooksul (2012–2017) on advokatuuri liikmeskond kasvanud 22% ja kasv jätkub. Eeltoodud põhjustel ei ole eksamita advokaadiks saavate isikute ringi ebamäärane laiendamine põhjendatud ega soovitav.

Täiendava seisukohaga ei toetanud Eesti Advokatuur Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja ettepanekut lisada AdvS § 26 lõike 3¹ loetellu ka pankrotihaldurid, kes on viis aastat tegutsenud pankrotihaldurina ja kes on omandanud õiguse õppesuunal vähemalt riiklikult tunnustatud magistrakraadi või sellele vastava kvalifikatsiooni Eesti Vabariigi haridusseaduse § 28 lõike 22 tähenduses.

Advokatuuriseaduse § 26 lõike 3¹ algne eesmärk oli hõlbustada juristide liikumist kutsealade vahel ning leevendada imperatiivseid piiranguid, mis takistavad liikumist ühest organisatsioonist teise. Kutsealade vaheline liikumine tähendab, et advokatuuriseaduses viidatud isikutel (kohtunikud, notarid, prokurörid) on võimalik liikuda advokatuuri ja advokatuuri liikmetel on võimalik liikuda viidatud ametikohtadele. Kui lisada pankrotihaldurid advokatuuriseaduse loetellu, siis tuleks vastavalt täiendada ka prokuratuuriseaduse § 15 lõiget 3 ja kohtute seaduse § 66 lõiget 6, see aga eeldab arutelu asjaomaste institutsioonidega. Samuti peaks enne viidatud seaduste muutmist võrdlema kutsestandardide ning välja selgitama, kas organisatsiooni astumisel on kontrollitavad eeldused samad. Alles pärast kutsestandardite sisulist võrdlust saab asuda seisukohale, kas kutsealade vaheline liikumise lihtsustamine on põhjendatud.

Esmase analüüsi pinnalt näib, et pankrotihalduri eksamil kontrollitakse isikute teadmisi kitsamalt kui teiste eelviidatud kutsealade eksamitel. Pankrotihalduri eksami programm on koostatud justiitsministri 17.10.2010. a määruse „Pankrotihalduri

eksami erialateadmiste testi valdkonnad ja hindamise kord“ alusel. Programm on liigendatud neljaks alaosaks: 1) maksejõuetusõigus, täitemenetlus, tsiviilkohtumenetlus; 2) tsiviilõigus ning äri- ja ühinguõigus; 3) maksuõigus ja halduskohtumenetlus ja 4) majandusained. Vastavalt advokatuuri kutseobivuskomisjoni 20.07.2017 otsusele hõlmab advokatuurieksam aga lisaks nt haldusõigust, karistusõigust, kriminaalmenetlust, intellektuaalomandit ja riigi põhikorda. Kohtunike koolitusnõukogu poolt 18.11.2016 kinnitatud kohtunikueksami programmi kohaselt hõlmab kohtunike eksam lisaks nt riigiõigust, põhiseaduslikkuse järelevalvet, Euroopa Liidu õigust, konkurentsõigust, haldusmenetlust, riigivastutust ja keskkonnaõigust. Vastavalt justiitsministri määrusele „Prokuröride konkursi korraldamise ning konkursil osalejatele ja ametisse nimetatavatele prokuröridele esitatavad nõuded“ eeldatakse ringkonnaprokuröri, eriasjade prokuröri või riigiprokuröri ametikohale kandideerivalt isikult nt põhiõiguste ja -vabaduste ning neid reguleerivate siseriiklike ja rahvusvaheliste õigusaktide tundmist; kohtute ülesannete ja korralduse tundmist; uurimis- ja jälitusasutuste ülesannete, õiguste ja kohustuste tundmist ning karistusõiguse ja kriminaalmenetluse tundmist.

3.4. Isikuandmete kaitse seaduse rakendamise seadus 778 SE

Andmekaitse Inspektsiooni õigus saada vastutavalt töötlejalt või volitatud töötlejalt juurdepääs isikuandmetele ning ruumidele peab olema advokaatide puhul piiratud

Isikuandmete kaitse üldmääruse (üldmäärus) artikli 58 lõike 1 punktide e ja f kohaselt on järelevalveasutusel õigus saada vastutavalt või volitatud töötlejalt juurdepääs isikuandmetele ning ruumidele. Samas üldmääruse artiklist 90 tulenevalt võivad liikmesriigid õigusaktiga ja määruse piires vastu võtta konkreetseid eeskirju, et kaitsta ameti- või muu samaväärse saladuse hoidmise kohustusi niivõrd, kui võrd see on vajalik isikuandmete kaitse õiguse ühildamiseks ametisaladuse hoidmise kohustusega.

Advokaatide puhul on Andmekaitse Inspektsiooni kui järelevalveasutuse pädevus advokatuuriseadusest tulenevalt piiratud. AdvS § 43 lg 2 esimese lause kohaselt on advokaadile usaldatud andmed konfidentsiaalsed. AdvS § 43 lg 3 alusel on advokaadi poolt õigusteenuse osutamisega seotud teabekandjad puutumatud. AdvS § 43 lg 5 tulenevalt ei või advokaati kutsetegevusest tulenevatel asjaoludel kinni pidada, läbi otsida ega vahistada, välja arvatud maa- või linnakohtu määruse alusel. Advokaadi kutsetegevusest tulenevatel asjaoludel ei või läbi otsida ka advokaadibürood, mille kaudu ta õigusteenust osutab. AdvS §-s 45 on kliendi huvide kaitseks ette nähtud kutsesaladuse hoidmise kohustus.

Advokatuuriseaduses sätestatud konfidentsiaalsuskohustus on eriregulatsioon üldmääruses sätestatud. Õigusselguse huvides tuleks advokaadibüroode kontrollimise erisus selgelt välja tuua advokatuuriseaduses. Euroopa Liidu Advokatuuride ja Õigusliitude Nõukogu (CCBE) soovitus (*CCBE Guidance on the main new compliance measures for lawyers regarding the General Data Protection Regulation*) kohaselt tuleks advokaate puudutav erand sõnastada järgmiselt: *Kui isikuandmete vastutav või volitatud*

tööleja on advokaat ja Andmekaitse Inspeksioon soovib kasutada oma õigusi isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 58 lõike 1 punktide e ja f kohaselt, on selleks vajalik advokatuuri juhatuse nõusolek. Nõusoleku taotlemisel peab Andmekaitse Inspeksioon esitama oma taotluse põhjused, samuti meetmed, mida ta võtab kasutusele, et ühitada isikuandmete kaitse õigus ja konfidentsiaalse teabe hoidmise kohustus. Advokatuuri juhatuse nõusolekuta ei või Andmekaitse Inspeksioon kasutada oma volitusi isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 58 lõike 1 punktide e ja f kohaselt.

Üldmääruses toodud andmekaitse põhimõtteid ei saa pidada usaldussuhte kaitsest olulisemateks. Kuigi sarnaselt Eestile ei ole üldmäärusest tulenev õigusaktide ülevaatamine veel paljudes Euroopa riikides lõppenud, on mitmetes Euroopa riikide seadustes sõnaselgelt välja toodud advokaadibürood puudutavad erandid. Näiteks on erandid sõnaselgelt välja toodud sellistes suurriikides nagu Saksamaa, Prantsusmaa, Inglismaa.

Andmekaitse Inspeksiooni piiramatult juurdepääs kõikidele isikuandmetele ja ruumidele oleks vastuolus Euroopa Inimõiguste Kohtu (EIK) praktikaga

Üldmääruse selgitava punkti nr 164 teises lauses on märgitud, et artiklites 58 ja 90 toodu ei piira liikmesriikide olemasolevaid kohustusi võtta vastu eeskirju ametisaladuse hoidmise kohta, kui see on nõutav liidu õigusega.

On vaieldamatu, et Euroopa õigusruumis on kutsesaladuse hoidmine ning advokaadi ja tema kliendi vahelise suhtluse konfidentsiaalsus õigusriigi oluliseks tingimuseks. Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon (EIÕK) ja selle protokollid, Euroopa Liidu põhiõiguste harta ning põhiseadus on põhiõiguste olulisimad allikad. Kutsesaladuse hoidmine ja advokaadi ning kliendi vaheline konfidentsiaalsus ei ole küll *expressis verbis* kirja pandud eelnimetatud aktidesse, kuid neid tunnustatakse riikide õiguses, EIK ja Euroopa Kohtu praktikas.

EIK on kujundanud advokaadibüroode läbiotsimist puudutava ulatusliku praktika EIÕK artikli 8 kaitsealas. Advokatuur leiab, et kui Andmekaitse Inspeksioon siseneb advokaadibüroo ruumidesse järelevalve tegemiseks, on see võrreldav olukord advokaadibüroo läbiotsimisega ja EIK praktikast tulenevalt peab riik kutsesaladuse hoidmiseks kehtestama täiendavad tagatised. Näiteks peab EIK praktika kohaselt advokaadibüroo läbiotsimise juures viibima sõltumatu pädev vaatleja, kellel on piisav kvalifikatsioon, et eristada kliendisaladusega kaetud teabekandjad muudest materjalidest. Temale peab samuti laienema kliendisaladuse hoidmise kohustus ning teabekandjate läbivaatamisel peab tal olema õigus takistada ligipääsu kliendisaladust sisaldavatele teabekandjatele. Euroopa Inimõiguste Kohus on sõltumatu vaatlejana aktsepteerinud näiteks advokatuuri esimeest, teist advokaati või eeluurimiskohtunikku. Advokatuuri juhatuse kaasamisega saab tagada, et järelevalve käigus eraldatakse kliendisaladusega kaetud teabekandjad muudest materjalidest.

3.5. TsMS jt seaduste muutmise seaduse eelnõu (Eestis tegutsevate vahekohtute otsuste täidetavaks tunnistamise menetluse loomine)

Advokatuur ei toetanud eelnõu punktides 7 ja 14 esitatud ettepanekuid.

Esiteks seisukoht, mis puudutab eeliste andmist kahele vahekohtu institutsioonile:

14) paragrahvi 753 täiendatakse lõikega 11 järgmises sõnastuses:

„(11) Eesti Kaubandus-Tööstuskoja Arbitraažikohtu ja Notarite Koja vahekohtu menetluses tehtud otsust tunnustatakse ja täidetakse ilma, et kohus seda tunnustaks ja täidetavaks tunnistaks.“;

Eesti Advokatuuri hinnangul ei ole ettepanek anda Eesti Kaubandus-Tööstuskoja Arbitraažikohtu ja Notarite Koja vahekohtu menetluses tehtud otsustele eristaatus jätkuvalt kooskõlas New Yorgi 1958. aasta välisriigi vahekohtu otsuste tunnustamise ja täitmise konventsiooniga (edaspidi New Yorgi konventsioon).

Eelnõu kohaselt antakse Eesti Kaubandus-Tööstuskoja Arbitraažikohtu ja Notarite Koja vahekohtu menetluses tehtud otsustele märkimisväärne eelis välisriigi vahekohtu otsuste ees. Sellega eiraks seadusandja rahvusvahelise lepinguga võetud kohustust mitte kohaldada New Yorgi konventsiooni alusel tunnustatavatele ja täidetavaks tunnustatavatele vahekohtuotsustele oluliselt rangemaid tingimusi kui kohaldatakse kohalike vahekohtuotsuste tunnustamisel või täidetavaks tunnistamisel.

Eesti rahvusvahelise maine huvides ei saa lubada „omadele“ erisusi, mis on vastuolus rahvusvahelise konventsiooni alusel võetud kohustustega. Kavandatud täiendusest tuleks Eesti Advokatuuri hinnangul loobuda. Advokatuur ei sea kahtluse alla eelnõus nimetatud konkreetsete vahekohtu institutsioonide usaldusväarsust, vaid rõhutab võrdse kohtlemise põhimõttelist kohustust.

Teiseks seisukoht, mis puudutab üürivaidlustes vahekohtumenetluse lubatavust:

7) paragrahvi 718 lõike 2 punkt 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„1) Eestis asuva eluruumi üürilepingu kehtivuse ja ülesütleamise ning eluruumi vabastamise vaidlus, välja arvatud juhul, kui vahekohtumenetluse kokkulepe on sõlmitud vaidluse allutamiseks Notarite Koja vahekohtule;“

Eesti Advokatuuri hinnangul tuleb teha põhimõtteline valik, kas lubada eluruumi üürilepingu kehtivuse ja ülesütleamise ning eluruumi vabastamise vaidluste lahendamist vahekohtu poolt või seda mitte lubada. Kui otsus on siiski lubada eelnimetatud vaidluste lahendamist vahekohtumenetluses, siis peab vahekohtumenetluse aluspõhimõtteid (nn *party autonomy* ehk privaatautonomia) ja loogikat arvestades jääma osapooltele muu hulgas ka vabadus valida, kes vaidlust lahendab. Lisaks õigusele valida vahekohtunikku, hõlmab see laiemalt ka õigust valida nii erinevate vahekohtu institutsioonide vahel kui ka õigust kokku leppida *ad hoc* vahekohtumenetluses. Kui Notarite Koja vahekohtule loodaks seadusega eripädevus, võib tõusetuda põhimõtteline küsimus, kas saab rääkida enam poolte privaatautonomial põhinevast vahekohtumenetlusest.

Advokatuur juhtis ühtlasi tähelepanu eelnõu seletuskirja punktides 3.2.3 ja 3.2.5 sisalduvale veale. Eesti Advokatuuri hinnangul tuleks loobuda poolikust lahendusest

ning valida tuleks kahe „puhta“ valiku vahel - vahekohtumenetluse lubamise või keelamise vahel.

Muus osas palus advokatuur arvestada advokatuuri äriõiguse komisjoni seisukohtadega.

3.6. Karistusseadustiku, ohvriabi seaduse ja riigi õigusabi seaduse muutmise seaduse eelnõu

Advokatuuri hinnangul tuleks lisaks terrorismikuriteos kannatanule anda riigi õigusabi sõltumata isiku majanduslikust seisundist ka raskete kuritegude ohvritele. Kannatanule on nii ajakulu arvestades kui ka rahaliselt soodsam esitada tsiviilhagi kriminaalmenetluses. Kui kannatanud saaksid riigilt kvalifitseeritud õigusabi juba kriminaalasja kohtueelses menetluses, aitaks see vältida olukordi, kus kannatanu jääb ilma kuriteoga tekitatud varalise või mittevaralise kahju hüvitisest üksnes oskamatus ja teadmatuse tõttu nõuet õigeaegselt esitada. Puudujäägile on juhitud tähelepanu ka kuriteoohvrite kaitse ja kohtlemise uuringus.

Samuti on kannatanutel, keda esindab advokaat, rohkem võimalusi menetluses aktiivselt osaleda, esitada tõendeid, osaleda risküsitluses, taotleda ekspertiise, mis ei pruugi olla seotud üksnes tsiviilhagisse puutuvaga, vaid ka süüküsimuse aruteluga. Kannatanu võib sattuda ebavõrdsesse olukorda, kui tema oskused esitada tõendeid ja taotlusi satuvad sõltuvusse sellest, kas ta saab endale esindajat palgata või mitte.

3.7. Kriminaalmenetluse seadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu

KrMS § 12 muutmise

Eelnõu § 1 p 1 ja 2 käsitlevad KrMS § 12 muutmist ning seda viisil, mida Eesti Advokatuur peab problemaatiliseks.

Esiteks loob eelnõu kohaselt KrMS-i lisatav § 12 lg 4¹ koostoimes sama paragrahvi lõikega 1 olukorra, kus lg 1 kohaselt kaitset vajava õiguse või huvi ilmnemisel peab kohus tegema valiku kolme alternatiivi vahel:

- (i) kohtuistungit kinniseks kuulutamine,
- (ii) saladuse hoidmise kohustuse panemine ilma kohtuistungit kinniseks kuulutamata, või
- (iii) kohtuistungit avalikkuse piiramata jätmine. Kehtiva õigusega võrreldes tekib eelnõu kohaselt juurde üks täiendav alternatiiv ning see asjaolu evib kahesugust mõju: ühelt poolt see eeldatavasti vähendab kohtuistungite kinniseks kuulutamist, kuivõrd kaitset väärivate õiguste ja huvide tagamiseks nähakse ette ka kohtuistungit avalikkuse põhimõtet vähemal määral riivav meede, ning teiselt poolt suureneb kohtuistungit avalikkuse põhimõtte piiramise juhtumite arv sellistes olukordades, kus vastava meetme rakendamine on küsitav.

Eesti Advokatuur näeb kõnealuse regulatsiooni kehtestamisel ohtu, et KrMS § 12 lg 4¹ kohaldamine muutub n-ö rutiiniks ehk väga sageli rakendatavaks ning teisalt väheneks selliste kohtuistungite arv, mille kinniseks kuulutamine on tegelikult vajalik, kuid mida KrMS § 12 lg 4¹ kohaldamise tõttu kinniseks ei kuulutata. Selline areng ei oleks õiguskorras soovitatav.

Teiseks on küsitav kavandatud muudatuste praktikas rakendamine. Kõigepealt jätab kavandatud regulatsioon lahtiseks selle, millises vormis tuleb kohtuistungite avalikkuse piiramine otsustada (kas vastav lahend tuleb teha põhjendatud määrusena või nn protokollilise määrusena). Sellega seondub küsimus määruse järgi kohustatud isikute ringi määramisest (mh on lahendamata küsimus sellest, kas KrMS § 12 lg 4¹ kohaldamisel on nõutav kõigi istungisaalis viibijate isiku tuvastamine) ning sellest, kuidas toimub määruse teatavakstegemine. Lisaks sellele näeb eelnõu seletuskirja kohaselt regulatsiooni eeskujuna viidatud TsMS ette võimaluse esitada saladuse hoidmise kohustuse kehtestanud määruse peale määruskaebuse (TsMS § 4¹ lg 4), kuid KrMS § 12 lg 4¹ alusel tehtava määruse peale on määruskaebuse esitamine välistatud (KrMS § 385 p 1). Eeltoodu toob Eesti Advokatuuri hinnangul kaasa selle, et KrMS § 12 lg 5 sätestatud trahvi kohaldamine on praktikas äärmiselt raskesti rakendatav ning samuti looks seadus aluse isikutele (sh menetlusväliste isikutele) kohtumäärusega kohustuste panemise nii, et asjassepuutuvatel isikutel puudub võimalus vastavat kohtumäärust vaidlustada.

Kokkuvõtvalt leidis Eesti Advokatuur, et KrMS § 12 muutmise eelnõus pakutud viisil ei lahenda ühtegi kehtiva õiguse probleemi. Vastupidi, eelnõu kõnealune osa loob eeldused praktikaks, mis on üldise õiguskorra aspektist pigem kahjulik.

KrMS § 36 muutmise

Eelnõu § 1 p 9 näeb ette KrMS § 36 täiendamise. Eesti Advokatuur põhimõtteliselt toetab juriidilise isiku menetluses osalemise võimaluste laiendamist ning vastavate isikute ringi volitatud töötaja ja lepingulise esindaja lisamist, kuid selle klausliga, et juriidilise isiku nimel ütluste andmine peaks siiski jääma juriidilise isiku seadusliku esindaja või pankrotihalduri ülesandeks (analoogiliselt KrMS § 37 lg 2 sätestatud kannatanu menetluses osalemise regulatsiooniga).

Eelnõu seletuskiri näib osutavat sellele, et KrMS § 36 muutmise eesmärk ongi normi täiendamine KrMS § 37 lg 2 eeskujul, kuid eelnõu § 1 p 9 toodud tekst ei kajasta seda põhimõtet.

KrMS § 53 lg 2 muutmise

Eelnõu § 1 p 15 näeb ette KrMS § 53 lg 2 muutmise selliselt, et prokuröri taandamise taotluse lahendaja on mitte riigiprokuratuur, vaid kõrgemalseisev prokurör. Iseenesest muutub sellise sättega prokuröri taandamise taotluse lahendamiseks pädeva prokuröri määramine mõnevõrra ühetaolisemaks ja selgemaks võrreldes kehtiva regulatsiooniga, kuid samal ajal toob selline menetluskord kaasa hoopis uue probleemi. Olukorras, kus taandamistaotluse osas teeb esialgse lahendi prokurör, kes

ei ole riigiprokuratuuri prokurör, saab prokuröri määruse peale kaebust esitada üksnes riigiprokuratuurile ning viimasel on 30 päeva aega kaebuse lahendamiseks (KrMS § 228 lg 2, § 229 lg 1). Alles pärast riigiprokuratuuri määruse saamist saab taandamise küsimuses pöörduda maakohtu poole (KrMS § 230 lg 1).

Kehtiv regulatsioon, mille järgi taandamisaotluse lahendas alati riigiprokuratuur ja seda 5 päeva jooksul, võimaldas prokuröri taandamise küsimuse maakohtu ette viia oluliselt kiiremini. Lühidalt tekitab norm, mis loob enamiku prokuröri taandamise taotluste puhul vajaduse läbida asja kohtu ette viimise eeldusena veel täiendav kaebemenetlus riigiprokuratuuris koos selleks kuluva 30-päevase menetlusajaga olukorra, kus taandamisküsimuste lahendamine hakkab lubamatul määral viibima.

KrMS § 53 lg 2 kavandatava muudatuse juurde jäämisel tuleks KrMS täiendada ka sättega, mille kohaselt peab kõrgemalseisva prokuröri taandamisaotluse lahendamise määruse peale kaebuse esitamisel riigiprokuratuur kaebuse lahendama samuti 5 tööpäeva jooksul, mitte üldise 30-päevase menetlusaja jooksul.

KrMS § 68 lg 1 muutmine ja § 74 lg 4 kehtetuks tunnistamine

Eelnõu § 1 p 19 ja p 29 näevad ette omakäeliselt ütluste kirjutamise õiguse kaotamise. Kuigi vastavad sätted puudutavad otseselt vaid tunnistaja ülekuulamist, mõjutab muudatus vahetult ka kahtlustatava õigusi (KrMS § 76 lg 2) ja kannatanu õigusi (KrMS § 37 lg 3).

Eesti Advokatuur peab oluliseks, et tunnistajal, kahtlustataval ja kannatanul säiliks kehtiva KrMS-iga antud õigus anda ülekuulamise käigus omakäelisi kirjalikke ütlusi. Siinjuures on oluline silmas pidada, et kuigi eelnõu seletuskirjas väidetakse, et ülekuulamise salvestamine "muutub menetluses järjest tavapärasemaks", on praktika siiski selline, et ülekuulamise helisalvestamine kohtueelses menetluses on väga erandlik. Praktikast näeb valdav enamuse ülekuulamisi välja selliselt, et menetleja trükitab ülekuulamise käigus avaldatu arvutisse (sealjuures enamasti kantakse protokollile ülekuulatava vastus küsimusele ja küsimust ennast protokollile ei kanta) ning vastava protsessi käigus toimub paratamatult ülekuulatava sõnade teatav kohandamine menetleja poolt protokollile jaoks. Eriti pikema ülekuulamise lõpuks ei mäleta ei ülekuulatav ega ülekuulamise juures viibivad teised isikud (menetleja ise, tunnistaja/kannatanu esindaja, kaitsja) täpselt ülekuulatava poolt avaldatut, mistõttu menetleja poolt trükitud protokollile ütlugemine ja sellesse paranduste tegemine ei võimalda alati kõrvaldada kõiki protokollile ebatäpsusi ja moonutusi. Sellest tulenevalt on mõistetav ja põhjendatud, et ülekuulamise käigus oleks ülekuulataval õigus viia oma ütlusi menetlustoimingu protokollile n-ö vahetult ehk ise, ilma menetleja vahenduseta. Olukorras, kus ülekuulamiste salvestamist reeglina ei toimu, on sellise õiguse teostamiseks ainuvõimalik viis ütluste kirjutamine omakäeliselt.

Eelnõu seletuskirjas viidatud probleemid seoses omakäeliselt kirjutatud ütlustega on puhtalt tehnilist laadi ja need on ületatavad tehniliste meetmetega. Tehniliste probleemide ületamise raskusi ei ole õige lahendada tunnistaja, kahtlustatava ja kannatanu olulise menetlusõiguse äravõtmisega. Ühe mõistliku lahendusena võiks

kõne alla tulla omakäeliselt kirjutatud ütluste võrdsustamine sellega, et ülekuulatatav ise trükkib oma ütlused menetlustoimingu protokollis ning protokollis kantakse ka vastav märged.

KrMS § 107 muutmine

Eelnõu § 1 p 35 näeb ette KrMS § 107 täiendamise lõikega 3¹, mis mh lubab ekspertiisiakti koostada ilma põhiosata (menetleja nõusolekul). Arvestades asjaolu, et uuringute kirjeldus kuulub KrMS § 107 lg 3 kohaselt ekspertiisiakti põhiossa ning uuringute kirjelduse näol on tegemist väga olulise teabega ekspertiisiakti kui tõendi õigsuse ja usaldusväärsuse hindamisel, on põhiosata ekspertiisiaktide lubamine Eesti Advokatuuri arvates taunitav. Eelnõu seletuskirjas viidatud nn automaatekspertiiside tulemusi kajastavate ekspertiisiaktide vormistamine põhiosata võib olla erandlikel juhtudel isegi põhjendatud, kuid eelnõuga väljapakutud norm ei sisalda põhiosa ärajätmisele mitte mingeid sisulisi tingimusi peale menetleja suva ning selline regulatsioon ei ole aktsepteeritav.

KrMS § 123 muutmine

KrMS § 123 muutmine eelnõu § 1 p 41 sätestatud viisil on iseenesest mõistlik ja otstarbekas. Selle muudatusega seonduvalt pidas aga Eesti Advokatuur vajalikuks osundada mõnedele teistele KrMS sätetele, mis vajaksid kõnealuse muudatusega seonduvalt samuti muutmist, kuid mis on eelnõus jäänud tähelepanuta.

Kuivõrd kõikvõimalikud tõendusteavet sisalduvad teabesalvestised on kavandatud KrMS § 123 kohaselt dokumentaalsed tõendid, siis on iseenesest mõistetav, et need peaksid olema kriminaaltoimikus. Kriminaaltoimiku pidamist käsitlev regulatsioon (KrMS § 1601, et eelnõu § 1 p 72) ei lahenda aga selliste dokumentaalsete tõendite käsitlemist, mille andmemahd põhimõtteliselt ei võimalda nende pidamist e-toimiku infosüsteemis.

Digitaalsete andmekandjate kooipiaid sisaldavate failide maht jääb rutiinselt vahemikku kümnetest megabaitidest kuni sadade gigabaitideni ning samas suurusjärgus andmemahate hõlmavad ka näiteks erinevad videosalvestised vms. Isegi e-toimiku infosüsteemi prognoositava ajahorisondi võimalikke arendusi silmas pidades on ilmselge, et kõigi selliste tõendite pidamine e-toimiku infosüsteemis ei saa ei täna ega ka lähitulevikus võimalik olema. Seega peab kriminaaltoimiku pidamise regulatsioon käsitlema ka seda, kuidas käideldakse selliseid dokumentaalseid tõendeid KrMS § 123 mõttes, mille pidamine e-toimiku infosüsteemis ei ole tehniliselt võimalik.

Lisaks kriminaaltoimiku pidamise regulatsioonile (KrMS § 1601) vajab muutmist ka kriminaaltoimiku kooipia kaitsjale kättesaadavaks tegemise kord. KrMS § 224 lg 1 peab ette nägema, et e-toimiku infosüsteemis olevate dokumentaalsete tõendite kõrval peab kaitsja saama kooipia ka sellistest kriminaaltoimikus olevatest tõenditest, mida tehnilistel põhjustel e-toimiku infosüsteemis pidada ei saa. Kuivõrd salvestised on dokumentaalsed tõendid, siis tuleb KrMS § 224 lõikest 3 välja jätta viide salvestistele kui millelegi, millega isikul on võimalik enda taotlusel tutvuda menetleja juures.

KrMS § 126¹⁶ lg 1 muutmine

Eelnõu § 1 p 44 sätestatud KrMS § 126¹⁶ lg 1 muutmise eesmärk, mis on väljendatud eelnõu seletuskirjas, on iseenesest mõistlik. Samas leidis Eesti Advokatuur, et jälitustoiminguks loa andmise määrus võiks olla eraldi menetluses vaidlustatav mitte kuni kriminaalasja kohtusse saatmiseni, vaid kuni kohtuliku uurimise alguseni maakohtus. Paljudes üldmenetluse kriminaalasjades (millega seonduvalt aga jälitustoiminguteks loa andmise määrusi enamasti vaidlustatakse) jääb asja kohtusse saatmise ja kohtuliku arutamise alguse vahele ajavahemik, mille kestus on 4-12 kuud või isegi enam. Ka selle ajavahemiku jooksul peaks olema võimalik pidada eraldi kaebemenetluses ära vaidlused jälitustoimingute seaduslikkuse üle ning see mitte ei takistaks nn põhikohtuasja menetlemist, vaid vastupidi - võimaldaks enne kohtuliku uurimise algust põhikohtuasjas lahendada olulised tõendite lubatavuse küsimused, mille üle peaks muidu hakkama vaidlema kohtuliku uurimise käigus.

KrMS täiendamine §-iga 141⁵

Eelnõu § 1 p 63 näeb ette KrMS täiendamise §-iga 141⁵, millest johtuvalt toob ainuüksi kahtlustuse esitamine tagajärjena kaasa juriidilise isiku jagunemise, ühinemise ja likvideerimise keelu ja vastava teabe edastamise registrile. Selline norm riivab Eesti Advokatuuri arvates lubamatult süütuse presumptsiooni põhimõtet ning on vastuolus ka EV põhiseaduse § 9 lg 2, § 11, § 15 lg 1, § 19 lg 1 ja § 31 lg 1 sätestatuga. Kõnealusel normis sätestatud keeld saab olla õigustatud vaid juhul, kui seda on kohaldatud kohtumäärusega, mis arvestab konkreetse kaasuse asjaoludega ning mis on seaduses sätestatud korras vaidlustatav (analoogselt eelnõuga pakutud KrMS § 141⁶ regulatsioonile).

KrMS § 155 muutmine

Üldmenetluse kriminaalasjades on advokatuuri hinnangul nii kohtu kui ka kõigi menetlusosaliste huvides see, et kohtuistungil antud ütlused oleksid kirjalikult fikseeritud (protokollitud) ka juhul, kui kohtuistung on helisalvestatud ja salvestis on kohtule ja menetlusosalistele kättesaadav. Ütluste kirjalik fikseerimine kohtuistungi protokollis võimaldab nii kohtul kui ka menetlusosalistel oluliselt väiksema ajakuluga saada ütlustest ülevaadet ning neid näiteks kohtuvaidluses või kohtu poolt otsuse tegemisel refereerida ja vastavalt oma järeldusi ütlustele toetudes põhjendada. Ütluste kirjalik fikseerimine on võimalik nii n-ö traditsioonilise protokollimise vormis vastavat tööd tegeva inimese poolt kui ka tehnilise lahenduse abil kas istungi käigus praktiliselt reaajas või siis peale istungit helisalvestist kasutades.

Eelnõuga pakutud muudatuse põhjendamise kontekstis tuleb arvestada, et erinevalt tsiviilkohtumenetlusest ja halduskohtumenetlusest on kriminaalmenetluses isikuliste tõendiallikate ütlustel oluliselt suurem roll ja kaal ning sellest johtuvalt ei ole põhjendatud piirduda helisalvestise olemasolul vaid helisalvestiga nii nagu see on ette nähtud TsMS-is ja HKMS-is.

Eesti Advokatuur oli seisukohal, et kriminaalasjades peaks kohtuistungi protokoll jätkuvalt kirjalikult fikseerima kohtuistungil antud ütlused.

KrMS § 227 lg 6 muutmine

Eelnõu § 1 p 104 näeb ette KrMS § 227 täiendamise lõikega 6, mis paneb kaitsjale kohustuse esitada koos kaitseaktiga või esimesel võimalusel prokuratuurile koopia asjatundja kirjalikust arvamusest või kirjalik kokkuvõtte asjatundja arvamuse kohta.

Eesti Advokatuuri hinnangul ei ole selline muudatus vajalik ega põhjendatud. Kehtiv õigus ei näe ette ühegi tõendi koopia esitamist koos kaitseaktiga ning erandi tegemine asjatundja arvamusele ei ole põhjendatud. Loomulikult on võistleva menetluse põhimõtetega kooskõlas see, et kaitsja teeb oma tõendid prokuratuurile kättesaadavaks enne, kui kaitsja need kohtule esitab, kuid selle kohustuse toomine juba kaitseakti esitamise aega on praktiliselt teostamatu ja kaitseõigust ebaproportsionaalselt riivav. Kuivõrd kaitseakti esitamise aeg on määratud eelistungi korraldamise ajaga ja pole seeläbi üldse kaitsja kontrolli all, siis enamikel juhtudel ei ole kaitseakti esitamise hetkeks ega ka üldse kohtuliku eelmenetluse kestel olemas ei asjatundja kirjalikku arvamust ega nõutava kokkuvõtte koostamiseks vajalikke andmeid.

Lisaks sellele otsustab kaitsja lõplikult selle üle, milliseid tõendeid ta kohtule esitab, pärast seda, kui kohtus on lõpetatud prokuratuuri tõendite esitamine ja uurimine. Sellest tulenevalt ei ole põhjust teha asjatundja arvamuse osas erandit üldisest tõendite esitamise korrast ning kohane regulatsioon on, et kaitsja üksnes nimetab kaitseaktis need tõendid, mida ta kavatseb kohtule esitada, ning esitatavad tõendid tehakse kaitsja poolt prokuratuurile kättesaadavaks kohtuliku uurimise käigus, mõistliku aja jooksul enne seda, kui kaitsja need tõendid kohtule esitab.

Eesti Advokatuur ei toetanud KrMS § 227 täiendamist lõikega 6 eelnõus väljapakutud kujul.

KrMS § 288 lg 5 muutmine

Eesti Advokatuur ei toetanud eelnõu § 1 p 116 kohaselt pakutud KrMS § 288 lg 5 muutmist. Advokatuuri hinnangul puudub vajadus suurendada kohtu võimalusi sekkuda ristküsitlusse ning sellise võimaluse loomine on vastuolus ristküsitluse olemuse ja eesmärgiga.

3.8. Õiguspoliitika põhialused aastani 2030

Justiitsministeeriumi eestvedamisel valmis Riigikogu otsuse „Õiguspoliitika põhialused aastani 2030” eelnõu, mille eesmärk on kujundada hea õigusloome standard ja olla õigusloome pikaajaline poliitiline suunanäitaja. Advokatuur pidas dokumenti selle esitatud kujul mittevajalikuks ja dokumendi koostamisele kulunud ressursi suures osas raisatuks.

Eelnõu vajalikkus

Advokatuuri hinnangul saab õigusloome kultuuri parandada läbi praktika suunamise, mis eeldab sihikindlat ja järjepidevat tööd. Täiendav mittesiduv regulatsioon hea õigusloome tava kujunemisele kaasa ei aita. Eelnõu kordab soovitusi, mis on juba normatiivsed kas läbi hea õigusloome ja normitehnikaeeskirja (HÕNTE) või Riigikogu õigusloome soovitude. Riigikogu soovitusel võeti vastu 23.02.2011, kuid siiani on enamik suunistest täitmata või neid täidetakse näiliselt. Tihti on eelnõu koostamine juba otsustatud ja sellest ei loobuta ka juhul, kui uute normide sisu või vajalikkuse suhtes puudub üksmeel. Enamik eelnõus sätestatud põhimõtteid on oma laadilt triviaalsed ja nende üle kordamine eraldi väärtust ei loo (nt õigusloome eesmärgiks põhiseaduslike õiguste tagamine, seaduste jagunemine üld- ja eriosa seadusteks, olulise õigusteabe avaldamine Riigi Teatajas, koostöö edendamine ja koolituste korraldamine) või on nende rakendumine vähetõenäoline (nt koalitsioonilepingute kvaliteedi parandamine, õigusloomega inimeste heaolu ja Eesti konkurentsivõime parandamine, õigusloome mahu vähendamine ning õigusloomeliste lahenduste katsetamine).

Märkused eelnõule

Kuna eelnõu puudutab õigusloomet, mis on õiguspoliitika üks osa, oleks õigem pealkiri eelnõule "õigusloome poliitika põhialused".

Eelnõus puuduvad tõsiseltvõetavad õigusloome poliitika visioon ning eesmärgid. Näiteks siht, et aastaks 2030 väheneb õigusloome maht tuntavalt ja et uusi seadusi ei algatata kergekäeliselt (p 4), ei saa olla 12 aasta kaugune eesmärk 27 aastat pärast riikliku iseseisvuse taastamist. Need põhimõtted peaksid olema juba ammu juurdunud ja kui ei ole, tuleb deklaratsioonide asemel analüüsida probleemi põhjusi.

Eelnõu käsitleb küll põgusalt õigusloome valdkonnas tegutsevate juristide täienduskoolituse korraldamist, kuid ei puuduta muud koostööd teadusasutustega. Õigushariduse valupunktid, nagu õigusõppe ja teadustegevuse kvaliteet ning ebapiisav rahastus, õigusteaduse mittekäsitlemine rahvusteadusena jne, on küll laiemad kui õigusloome poliitika, kuid neil on vahetu mõju õigusloomele. Selleks, et õigusloome oleks teaduspõhine ning debatt praegusest kvaliteetsem ning paremini tasakaalustatud, peavad õigusloomes kolmanda osapoolena poliitikute ja ametnike kõrval osalema eelmistest sõltumatud teadlased.

Pea täielikult on eelnõus mööda mindud tehnoloogia ja innovatsiooni mõjust õigusloomele. Senist tehnilist progressi arvestades areneb keeletehnoloogia 12 aasta jooksul oluliselt ning õigusaktid ja -normid peavad selle aja jooksul muutuma masinloetavaks. Eelnõus ei ole kordagi mainitud nt tehisintellekti ehk suurandmeanalüüsi ja masinõppe mõju õigusloomele, sh kasutust mõjuanalüüsis ja järeelhindamisel. Eelnõus kavandatud analüüsivajadus suurendab oluliselt bürokraatiat ning Eesti piiratud inimressurssi arvestades ei ole masinaid appi võtmata võimalik seda tööd ära teha.

Eelnõu koostamisele on kulunud tohutult ressursi. Eelnõu ja kahe seletuskirja koostamisse on kaasatud 15 inimest Justiitsministeeriumist, eelnõud on arutatud paljudes töö-, rakke- jm rühmades. Kulunud tööhulga kohta on eelnõus asjalikke soovitusi kahetsusväärsetl vähe.

3.9. Põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduse muutmise seaduse eelnõu

Eelnõu ei suurenda oluliselt õigusselgust

Individaaltaotluste lubatavus tuleneb täna otse põhiseadusest ning lubatavuse kriteeriumid on sõnastanud Riigikohus oma lahendites. Eelnõu eesmärk on suurendada individaaltaotlusega seonduva regulatsiooni selgust (seletuskirja lk 3). PSJKS-sse lisatava § 71 sõnastus („... kui ... põhiõiguse rikkumine on oluline ja pöördumatu ning isikul ei ole ega ole varem olnud ühtegi muud tõhusat võimalust kohtulikuks kaitseks“ – advokatuuri rõhutused) ei ole lubatavuse kriteeriumide osas paraku senisest oluliselt selgem. Viidatud normi peab Riigikohus jätkuvalt ise tõlgendama.

Eelnõu vajadust ja mõju ei ole põhjalikult kaalutud

Igale olulisele riigiõiguslikule muudatusele peab eelnema eriti põhjalik analüüs ja arvestada tuleb valdkonna asjatundjate märkustega. Eelnõu väljatöötamise kavatsusele esitasid kaalukaid vastuväiteid näiteks Siseministeerium, Riigikohus ja Õiguskantsleri Kantselei. Advokatuur ei tea ja ei nähtu ka eelnõu seletuskirjast, et kriitikaga oleks arvestatud ja et teemat oleks arutatud riigiõigusega tegelejate laiemas ringis. Märkimisväärsetl ei kujundanud individaaltaotluste regulatsiooni vajalikkuse küsimuses ühest seisukohta ka Justiitsministeeriumi põhiseaduse asjatundjate kogu (seletuskirja lk 3).

Eelnõu seletuskirja järgi on mõju individaaltaotluste esitajatele ja Riigikohtule väike, kuna seni on olnud vähe kaebusi (seletuskirja lk 14). Kui väikest mõju prognoositakse selle tõttu, et Riigikohus jätab lõviosa taotlustest käiguta, siis tegelikkuses kaebeõigus ei avardu ning see tekitab üldsuses ja menetlusosalistes pettumust. Ka normiadressaatide normis pettumus on mõju, mida tuleb õigusloomes arvestada.

Muudatus suurendab Riigikohtu töökoormust ning see võib kahjustada muid menetlusliike

Advokatuur pidas eelnõu mõju Riigikohtu töökoormusele siiski prognoositust oluliselt suuremaks. Advokaatidel on kohustus kasutada kliendi huvides kõiki seadusega kooskõlas olevaid vahendeid ja viise (AdvS § 44 lg 1 p 1), milleks on muu hulgas kõigi menetlusvõimaluste ärakasutamine. Uue menetlusliigi lisandumisel kasutatakse seda kindlasti senisest rohkem. Individaaltaotlusti võidakse hakata esitama näiteks juhul, kui üldmenetluses jäetakse põhiseaduslikkuse järelevalve taotlus rahuldamata või kui üldmenetluses ei liigu asi piisavalt kiiresti. Riigikohtu koormavad ka lubamatud

individuaaltaotlused, sest kohtul tuleb need läbi vaadata ja põhjendatud määrusega tagastada. Individuaaltaotluste menetlusse võtmisel peab Riigikohus hakkama hindama tõendeid ja tuvastama faktilisi asjaolusid põhiõiguste rikkumise kohta.

Riigikohtu koormuse suurenedes ei tohi kannatada muud menetlusliigid. Juba täna on Riigikohtu koormus kohtunike endi väitel kriitilisel piiril. Käivad arutelud tsiviilasjades edasikaebõiguse piiramiseks ja 3-astmelise menetluse asemel 2-astmelisest menetlusest. Individuaaltaotluste seadustamine võib hakata pärssima muid menetlusi. Uued menetlusliigid ei tohi mingil juhul halvendada olemasolevaid kaebevõimalusi ega olemasolevate menetluste kvaliteeti. Seetõttu tuleb uute menetlusliikide loomisel tagada kohtute ja kõigi menetlusosaliste (sh riigi õigusabi osutavate advokaatide) täiendav rahastamine.

Põhiõiguste komisjoni arvamus

Eelnõu kohta avaldas seisukoha ka advokatuuri põhiõiguste komisjon. Põhiõiguste komisjon küll toetas eelnõud, kuid samas tõi välja mitmed Riigikohtu praktikas ilmnunud lüngad, mida eelnõus pakutud lahendusega ei ole võimalik ületada. Põhiõiguste komisjoni arvates ei anna eelnõu esitatud kujul tegelikult märkimisväärset sisulist lisaväärtust, sest tulenevalt Brusilovi kaebusest ja teistest viidatud Riigikohtu lahenditest, on väga teoreetiline võimalus Riigikohtusse pöördumiseks individuaaltaotlusega olemas ka praegu. Esitatud kujul loob eelnõu küll mõningat õigusselgust, koondades senised Riigikohtu seisukohad seadusesse, kuid tegelik võimalus individuaaltaotluseks jääb endiselt pigem küsitavaks ja illusoorseks.

3.10. Laeva lipuõiguse ja laevaregistrite seaduse muutmise ning tulumaksuseaduse ning nendega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu

Veeteede Ameti, Rahandusministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi koostöös on valminud laeva lipuõiguse ja laevaregistrite seaduse muutmise ning tulumaksuseaduse ja nendega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Advokatuuril olid eelnõu kohta alljärgnevad märkused.

Volitatud esindaja registritoimingutes

Advokatuur ei toetanud eelnõu § 1 punkti 9, mis näeb ette, et volitatud esindajaks võib olla Eestis elav või Eesti e-residendist advokaat.

E-residentsuse eesmärgiks peaks olema ennekõike Eesti e-teenuste kasutamise võimaldamine, mitte välisriigi ametiisikute ja professionaalide tegevuse laiendamine Eestis.

Advokatuuri assotsieerunud liikme ja välisriigi advokaadi tegevuse õiguslikud alused on sätestatud advokatuuriseaduses.

Euroopa Liidu õiguse kohaselt on Euroopa Liidu liikmesriik kohustatud lubama oma territooriumil tegutseda teistes Euroopa Liidu liikmesriikides advokaadina tegutsevad isikuid samades valdkondades kui oma riigi advokaate. Tegemist on asutamisõiguse valdkonna regulatsiooniga, mille täpsemad nõuded sätestab direktiiv 98/5/EÜ. Assotsieerunud liikmena tegutsemise õiguse andmine advokatuuriseaduses tähendab sisuliselt isiku registreerimist advokatuuri juhatuse poolt, nagu seda näeb ette ka direktiiv.

Välisriigi advokaadi institutsiooni regulatsioon on tingitud Euroopa Liidu direktiivist 77/249/EMÜ, mis kohustab liikmesriike võimaldama Euroopa Liidu liikmesriigis täieõigusliku advokaadina tegutsemise õigusega isikul osutada õigusteenust teises Euroopa Liidu liikmesriigis. Siin on tegemist Euroopa Liidu neljast põhivabadusest ühe, teenuste vaba liikumise tagamisega. Teenuse vaba osutamine tähendab olukorda, kus isik ei asu alaliselt Eestis ning ei osuta õigusteenust alaliselt Eestis.

Euroopa Liidu liikmesriigi advokaadi tegutsemist Eestis ei tohiks piirata selliselt, et advokaatidele on esindamise eelduseks seatud Eestis elamine või Eesti e-residentsus. Euroopa Liidu liikmesriigi advokaat peaks Eestis tegutsemisel lähtuma advokatuuriseaduses sätestatust, mis omakorda lähtub eelviidatud direktiividest.

Kui volitatud esindajana soovib tegutseda advokaat väljastpoolt Euroopa Liitu, siis peaks lisaks kontrollima ka advokaadina tegutsemise õigust.

Volitatud isiku volituste tõendamine

Eelnõu § 1 punktiga 9 LaevaRS-sse lisatava § 4¹ lg 3 järgi tuleb registripidajale esitada volitatud isiku esindusõiguse tõendamiseks notariaalselt kinnitatud volitus ning samas vormis esindaja nõusolek. Mõlemad võivad olla ka digitaalallkirjaga, mis loetakse võrdseks notariaalse kinnitamisega.

Advokatuuri hinnangul ei ole notariaalse volikirja ning samas vormis esindaja nõusoleku nõudmine advokaatidelt põhjendatud. Kui klient on advokaadiga sõlminud kokkuleppe LaevaRS alusel volitatud isikuna tegutsemise kohta, siis advokaadi esindusõiguse tõendamiseks võiks piisata advokaadi nõusolekust, mis tuleb esitada registripidajale enne esmase toimingu tegemist. Samuti piisaks sellest, kui advokaat on kliendi esindajana esitanud taotlusi, millel on advokaadi digitaalallkiri.

On mõistetav, et notariaalse vormi nõue on ennekõike kliendi huvide kaitseks, tagamaks kliendi vara säilitamine. Samas ei ole advokaatide võrdsustamine volituste tõendamisel mistahes teise esindajaga kliendi huvides vajalik. Kliendi esindamisel advokaadi poolt on volitajat eelnevalt õiguslikult nõustatud, selgitatud välja volitaja tahe ja see vormistatud arusaadavalt volikirjas. Taolises olukorras on kliendi huvid paremini kaitstud ja kliendi huvides on pigem käibe lihtsus.

Volituseta esindusele võib järgneda advokaadi distsiplinaarmenetlus, advokaadi isiklik varaline vastutus, advokaadibüroo varaline vastutus ja lisaks võimalikud karistusõiguslikud sanktsioonid.

Advokaate eristab teistest esindajatest advokaatide varalise vastutuse regulatsioon. Advokatuuriseaduse § 47 sätestab, et õigusteenust osutades tekitatud kahju eest vastutavad advokaadibüroo pidaja ja advokaat solidaarselt. Kokkulepe, mis välistab advokaadibüroo pidaja või advokaadi vastutuse tahtluse või raske hooletusega tekitatud kahju eest, on tühine.

Täiendavalt näeb AdvS § 48 lõige 1 ette, et advokaadibüroo pidaja või advokaadi poolt tekitatud kahju hüvitamise tagamiseks peab advokaadibüroo pidaja sõlmima kutsekindlustuslepingu. Tagamaks, et kõik advokaadid on sõlminud kutsekindlustuslepingu, tuleb lepingu ärakiri esitada advokatuuri juhatusele.

3.11. Kaubamärgiseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu

Patendivoliniku kutse saamise lihtsustamine

Eelnõu kohaselt võis patendivoliniku kutse kaubamärgi, tööstusdisainilahenduse ja geograafilise tähise kutsetegevuse valdkonnas saada ka vandeadvokaat, kelle puhul on tõendatud advokaadibüroos pidev õigusteenuse osutamine vastavas valdkonnas viimase nelja aasta jooksul.

Advokatuur küll toetab turutõkete kaotamist, kuid vältida tuleks advokaatide topeltliikmelisust kutseorganisatsioonides. Vandeadvokaatide eksamineerimine ja järelevalve nende tegevuse üle peaks jääma advokatuuri ainupädevusse.

Advokatuur ei poolda advokaatide topeltliikmelisust kutseorganisatsioonides

01.11.2018 jõustuva patendivoliniku seaduse kohaselt võivad patendivolinikuna tegutseda isikud, kes on Patendivolinike Koja liikmed.

Advokatuuri hinnangul ei peaks advokaadid patendivolinikuna tegutsemiseks olema Patendivolinike Koja liikmed. Advokaadid kuuluvad juba advokaatide kutseühendusse ehk advokatuuri. Patendivolinike Koja ülesanded kattuvad advokatuuri pädevuses olevate ülesannetega (nt täiendõppe korraldamine, eksamineerimine, järelevalve, avalikkusele vajaliku info kättesaadavuse tagamine veebilehel, kutsekindlustuse olemasolu kontrollimine jne) ja seetõttu ei ole kahte kutseühendusse kuulumine otstarbekas ja põhjendatud.

Advokaatide täiendav eksamineerimine ei ole vajalik

Eelnõu kohaselt hindab vandeadvokaadi vastavust kehtestatud nõuetele kutseksamil patendivoliniku kutsekomisjon.

Advokaatide täiendav eksamineerimine kutsekomisjoni poolt ei ole vajalik, kuna advokaadi kutseksami raames kontrollitakse muu hulgas tööstusomandi õiguskaitse tundmist. Kaubamärgi, tööstusdisainilahenduse ja geograafilise tähise valdkonnas ei ole olulised mitte tehnilised teadmised, vaid eelkõige õigusteadmised (näiteks esindamine vaidluse korral apellatsioonikomisjonis, seaduses sätestatud nõuete

tundmine registreerimisavalduse esitamisel ja registreeringuga seotud toimingute tegemisel).

Lisaks ei luba advokatuuri eetikakoodeksi § 12 lõige 4 advokaadil võtta vastu ülesannet, kui advokaadi kutseoskused ja -teadmised selles valdkonnas ei võimalda kliendi huve parimal võimalikul viisil kaitsta. See piirang toimib kõigis õigusvaldkondades, sh tööstusomandiga tegelemisel. Advokaatide suhtes kehtiv mitmeastmeline eksamisüsteem, perioodiline täiendusõppe kohustus ja advokatuuri organite tehtav järelevalve tagab eeltoodud nõudest kinnipidamise.

Reguleeritud õigusvalade esindajate liikumine peaks olema paindlik. Näiteks on vandeadvokaadil õigus tegutseda pankrotihaldurina, kuid vandeadvokaat ei pea haldurina tegutsemise õiguse saamiseks sooritama halduri eksamit ega läbima väljaõpet. Arvestades pankrotihalduri pädevust ja vastutust, ei ole põhjendatud pidada patendivolinikuna tegutsemist võrreldes pankrotihaldurina tegutsemisega vastutusrikkamaks või märkimisväärselt keerulisemaks. Samuti näeb kohtute seadus ette vandeadvokaatide ja prokuröride kohtunikueksamist vabastamise.

Advokaatide üle peaks järele valvama advokatuur

Patendivolinike Koja aukohtul ja Justiitsministeeriumil ei tohiks olla õigust määrata advokaadile distsiplinaarkaristust.

Advokatuuri hinnangul on piisav, kui Patendivolinike Koda ja Justiitsministeerium taotlevad kahtluse korral advokatuuri aukohtumenetluse algatamist. Sarnaselt on reguleeritud ka järelevalve pankrotihaldurina tegutsevate advokaatide üle. Nimelt sätestab AdvS § 16 lõike 4 punkt 2, et Justiitsministeerium võib taotleda aukohtumenetluse algatamist, kui on tekkinud kahtlus, et advokaadi tegevuses võivad ilmneda distsiplinaarsüüteo tunnused seoses tegutsemisega pankrotihaldurina.

Kui Patendivolinike Koja aukohtul ja Justiitsministeeriumil oleks õigus määrata advokaadile distsiplinaarkaristust, kahjustaks see advokaadi sõltumatust. Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee soovitus nr (2000)21 (advokaadi elukutse sõltumatuse kohta) kohaselt peavad riigid võtma kasutusele kõik vajalikud meetmed, et tagada ja edendada advokaadi elukutse sõltumatust riigivõimust ja avalikkusest. Advokaatidel peab olema võimalik luua ja ühineda kutseorganisatsioonidega kohalikul, riiklikul ning rahvusvahelisel tasandil, mille ülesandeks on kutsealaste standardite tugevdamine ning advokaatide sõltumatuse ja huvide tagamine. Advokatuurid või muud advokaatide kutseühendused peavad olema omavalitsuslikud ning riigist ja avalikkusest sõltumatud. Riigid peavad austama advokatuuride või muude advokaatide kutseühenduste rolli oma liikmete kaitsmisel igasuguste piirangute ja rikkumiste eest ning nende sõltumatuse tagamisel. Advokatuurid või muud advokaatide kutseühendused vastutavad advokaatide distsiplinaarasjade menetlemise eest.

Intellektuaalomandi asjade kohtualluvus

Advokatuur toetas intellektuaalomandi asjades erandlikku kohtualluvust ning seeläbi kohtunike suuremat spetsialiseerumist intellektuaalomandi valdkonnale. Samas rõhutas advokatuur jätkuvalt, et kuna intellektuaalomandi kohtuasjadega tegelevad Harju Maakohtus eelkõige neli kohtunikku, siis andes Harju Maakohtule erandliku kohtualluvuse, oleks kohtunike erapooletuse säilimiseks vaja suurendada Harju Maakohtus intellektuaalomandile spetsialiseerunud kohtunike arvu.

3.12. Kriminaalpoliitika põhialused aastani 2030

Advokatuur leidis, et kriminaalpoliitika põhialused ei peaks keskenduma üksnes alaealistele ja ohvrisõbralikkusele, vaid tähelepanu tuleb pöörata kõigi menetlusosaliste õiguste tagamisele. Kaitset vajavad ka menetlusaluste isikute ja nende professionaalsete esindajate huvid ja õigused. Kriminaalpoliitika põhialused tuleb sõnastada laiemalt, läbi õiglase kohtupidamise tagatiste. Samuti peaks eelnõusse lisama isikuõigusi kõige tugevamalt riivavate toimingute (jälitustegevuse ja kinnipidamise) reeglite ning järelevalve ülevaatamise vajaduse.

Tagada tuleb isikute kaitseõigus ja kliendisaladuse hoidmine, mis mh hõlmab advokaadibüroode läbiotsimist, advokaadi kinnipidamist ja ülekuulamist. Viimasel ajal on saagenud juhtumid, mil riigivõim sekkub advokaadi ja kliendi suhtlusesse ja seetõttu on küsitav, kas isikutele on tagatud tõhus kaitseõigus. Ühelt poolt on konfidentsiaalsus advokaadile seadusega antud kutsetegevuse tagatis ja teiselt poolt kliendile seadusega antud õigus. Konfidentsiaalsuse eesmärk on julgustada isikuid õigusteenuse, sealhulgas usaldusel põhineva õigusteenuse, kasutamisele. Erandid konfidentsiaalse teabe avaldamiseks peavad olema sätestatud väga piiratud juhtudeks, kusjuures EIK praktikast tulenevalt peavad erandid olema selged ja kehtestada tuleb vajalikud tagatised. Hetkel kehtiv regulatsioon vajab täpsustamist.

„Kriminaalpoliitika fookusteemade“ all seatakse eesmärgiks digimenetlusele üleminek (eelnõu lk 22). Menetluse digitaliseerimisel tuleb arvesse võtta, et menetlusosalistele tuleks seejuures tagada võrdsed võimalused. Hetkel toimuva menetluse digitaliseerimise tulemusena on kohtute ja prokuratuuri kasutuses paljud dokumendid masinloetavatena, kuid advokaatidele esitatavad dokumendid mitte. Need dokumendid, mis on prokuratuurile ja kohtule masinloetavana kättesaadavad, tuleb teha kättesaadavaks masinloetavana ka advokaatidele. Kui tekst ei võimalda tekstiotsingut, raskendab see oluliselt kaitsjate tööd.

3.13. Dokumentide kättetoimetamine täitemenetluses

Advokatuur toetas täitesüsteemi efektiivsemaks ja jätkusuutlikumaks muutmist juhul, kui see ei toimu menetlusosaliste põhiõiguste arvelt.

Täitemenetluseks vajalike dokumentide kättetoimetamine isikule peab olema tegelik, sest vaid nii on võimalik tagada menetluse algatamise fakti ja kulgemise info adressaadini jõudmine.

Nõutud dokumentide kättetoimetamine peab olema dokumenteeritud ja kättesaamise fakt tõendatav. Kuna dokumentide kättetoimetatuks lugemine võib kaasa tuua olukorra, kus menetlusosaline ei pruugi teadagi, et tema suhtes üldse menetlus toimub, tuleks seda eelistada viimase variandina ja rakendada üksnes seal, kus tegelik teatavakstegemine on võimatu või seotud ülemääraste takistustega. Igal juhul tuleks vältida olukordi, kus isik jääb enda teadmata ilma oma varast, sh elukohast. Selline olukord võib tekkida kui isiku suhtes on tehtud tagaseljaotsus ja ka täitmine toimub n-ö tagaselja.

Samuti peab silmas pidama, et isegi kui menetlus toimub valdavalt digitaalselt, peab isikul olema võimalus loobuda elektroonilisest suhtlusest ja seejuures peavad olema talle tagatud võrdväärsed õigused menetlusest teada, menetluses osaleda ja menetlusele vastu vaielda.

3.14. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise seaduse (apellatsioonimenetluse optimeerimine) eelnõu

Advokatuuri põhiõiguste komisjon analüüsis eelnõud. Advokatuur nõustus komisjoni seisukohas tooduga, kuid esitas täiendavad märkused edasikaebeõigust ja intellektuaalomandi õigust puudutavate sätete kohta.

Edasikaebeõigust puudutavad muudatused

Advokatuur ei toetanud jätkuvalt eelnõu punkti 2, mille kohaselt tehakse ettepanek tõsta kindlaksmääratud menetluskulude vaidlustamise piirmäära seniselt 200 eurolt 500 euroni ning Riigikohtusse edasikaebamisel 2 000 euroni.

Seades edasikaebamise õiguse sõltuvusse menetluskulude suurusest, kohtleb eelnõu menetlusosalisi ebavõrdselt. Enamikel juhtudel jääb kindlaksmääratud menetluskulude määr alla seaduses sätestatud edasikaebe piirmäära just riigi õigusabi asjades, kus menetlusosalisteks on väiksema sissetulekuga isikud. Riigi õigusabi asjades osutavad advokaadid õigusteenust oluliselt madalamate tasumääradega kui kokkuleppelistes asjades. 2017. aastal oli tsiviilasjades kokku 4 397 riigi õigusabi tellimust. Riigi õigusabi korras määratud advokaadi tasu tsiviilkohtumenetluses osalemise eest ühes asjas oli keskmiselt 250 eurot. 400 asja puhul oli tasu suurem kui 500 eurot ja 10 asja puhul oli tasu suurem kui 2 000 eurot. Seega riigi õigusabi asjades saab vaidlustada menetluskulud 9,1% juhtudest ringkonnakohtus ja kõigest 0,23% juhtudest Riigikohtus.

Arvestades kehtestatud piirmäärasid ja Eesti elanike sissetulekuid, on riive väga intensiivne, kusjuures kõige kriitilisem on riive siis, kui alla 500 euro piiri jäävate lahendite vaidlustamine on täielikult välistatud. Ei ole välistatud, et menetluskulude

kindlaksmääramise vaidlustamise õigus võiks olla seatud sõltuvusse teatud piirmäärast, kuid eelnõus toodud piirmäärad on ebamõistlikud. Riive muudab intensiivseks asjaolu, et muudatuste tulemusena ei jää kohtule otsustusruumi, kas menetleda kaebust või mitte.

Lisaks võib piirang pärssida kohtupraktika arengut. Õiguse edasiarendamise ja kohtupraktika ühtlustamise seisukohalt võib ühtviisi oluline olla nii suure kui ka väikese summaga seotud vaidlus.

Advokatuur esitas 22.01.2018 Justiitsministeeriumile põhjalikuma seisukoha piirmäärade seadmise küsimuses.

Intellektuaalomandi õigust puudutavad muudatused

Eelnõu punkti 3 terminid tuleb üle vaadata

TsMS § 377 lõikes 2¹ tuleks termini isik asemel kasutada terminit vahendaja (inglise keeles *intermediary*). Terminit vahendaja kasutatakse nii seaduse seletuskirjas kui ka Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivi 2004/48/EÜ (nn jõustamisdirektiiv) artikli 9 lõike 1 punktis a. Terminile vahendaja on Euroopa Liidu kohtupraktikas antud selge tähendus. Puuduvad põhjendused, miks tuleks termini vahendaja asemel kasutada terminit isik.

TSMS § 377 lõikes 2¹ tuleks termini kolmas isik asemel kasutada terminit kolmas osapool. TsMS § 198 lg 1 p 1 järgi on kolmas isik tsiviilkohtumenetluses üks menetlusosalistest. Jõustamisdirektiivi eestikeelses versioonis kasutatakse terminit kolmas osapool. Terminit kolmas osapool kasutamisel oleks arusaadav, et kolmanda isiku näol ei ole selle sätte mõttes tegemist menetlusosalisega.

TsMS § 377 lg 2¹ tuleks sõnastada järgnevalt:

„(21) Autoriõiguse, autoriõigusega kaasneva õiguse või tööstusomandiõiguse rikkumise või peatse rikkumise ohu korral võib kohus hageja taotlusel õigussuhte esialgse reguleerimise korras keelata kostjal autoriõigust, autoriõigusega kaasnevat õigust või tööstusomandiõigust rikkuvate toimingute tegemise ning kohustada vahendajat, kelle teenuseid kolmas osapool kasutab eelpool nimetatud õiguse rikkumise eesmärgil, rakendama meetmeid rikkumise peatamiseks või ärahoidmiseks.“.

Tuleks kaaluda hüvitamismehhanismi lisamist

Arvestades, et TsMS § 377 lg-ga 2¹ pannakse menetlusevälisele isikule suur koormus, mis võib viia kahju tekkimiseni, tasuks kaaluda hüvitamismehhanismi lisamist menetlusvälise isiku kasuks juhtumil, kui hagi jääb rahuldamata. Kehtiva TsMS § 383 lg 1 ja § 391 kohaselt on hagi tagamisega tekitatud kahju hüvitatav vastaspoolele. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku kommentaaridest nähtuvalt peetakse hagi tagamise kontekstis vastaspoole all silmas just kostjat. Hagi tagamisest puudutatud kolmandale isikule oleks võimalik tagada hagi tagamisega tekitatud kahju hüvitamine võrdselt kostjaga, kui viide TsMS § 377 lg-s 2¹ nimetatud isikule lisataks ka TsMS § 383 lg-sse 1 ja § 391 mõlemasse lõikesse.

3.15. Advokatuuriseaduse muudatusettepanek

Advokatuur palus menetlusse võtta või liita mõne menetluses oleva eelnõuga advokatuuriseaduse muudatusettepaneku, mille eesmärk on tagada, et advokatuuri liikmetena ei tegutseks advokatuuriseaduse nõuetele mittevastavad isikud.

AdvS § 36 lõikes 1 on isiku advokatuurist välja arvamise alused. Loetelus puudub võimalus arvata advokatuurist välja advokatuuriseaduses sätestatud nõuetele mittevastav isik. Praktikast on ilmnenud probleem, kus AdvS § 66 lõikest 1 küll tuleneb nõue, et assotsieerunud liikmena tegutsemise õigus antakse üksnes isikule, kes soovib Eestis alaliselt tegutseda, kuid kui advokatuuri juhatuse järelevalve käigus selgub, et isik ei tegutse Eestis alaliselt, siis kehtiv seadus ei anna võimalust reageerida, s.o arvata isiku advokatuurist välja.

Üldised advokaadile esitatavad nõuded on sätestatud AdvS § 23 lõikes 1. Advokaat peab eeltoodud nõuetele vastama kogu advokaadina tegutsemise aja. Näiteks ei saa eeldada, et isik peab olema teovõimeline üksnes advokatuuri vastuvõtmise hetkel ja hiljem temalt teovõimet ei eeldata (AdvS § 23 lõike 1 punkt 1 sätestab, et advokatuuri liikmeks võib võtta isiku, kes on teovõimeline). Kui advokaadi teovõime on näiteks vaimse tervise tõttu piiratud, siis kehtiva AdvS § 36 alusel ei ole võimalik isikut advokatuurist välja arvata. Selleks, et advokatuuri liikmed vastaks AdvS sätestatud nõuetele ja et advokatuuri juhatust saaks advokatuuri liikmete üle tulemuslikult järelevalvet teha, palus advokatuur täiendada AdvS § 36 lõiget 1 punktiga 9 järgmises sõnastuses:

„9) advokaat ei vasta advokatuuriseaduses sätestatud nõuetele.“

4. Eesti Advokatuuri täiendkoolitustest

Eesti Advokatuuri 2018. aasta täienduskoolituse kava koostamisel lähtuti sellest, et tasuta koolitused hõlmaksid võimalikult laialdaselt olulisemaid õigusvaldkondasid. Lisaks arvestati juhatuse ja komisjonide ettepanekuid ning advokatuuri liikmete poolt jooksvalt edastatud tagasisidet.

2018. aastal oli planeeritud 18 tasuta koolitust, lisaks toimusid 11. mail üldkogul kolm erineva temaatikaga seminari.

2018. aastal jätkus veebiseminaride korraldamine. VeebiülekanDED toimusid kümnest koolitusest ning kõik veebiülekanadena toimunud koolitused on kättesaadavad järelevaatamiseks ühe aasta jooksul Addenda keskkonnas advokatuur.addenda.ee. 2018. aastast võimaldab veebiseminaride järelevaatamine samuti saada täiendusõppe punkte.

5. Advokaadi kutsetegevus ja kutse-eesitika. Juhatuse poolt teostatud järelevalve.

Advokaadibüroode kontrollimine

2018. aastal kontrolliti kokku 15 advokaadibürood. Büroode kontrollimisel lähtuti juhatus 09.01.2018 istungil kinnitatud 2018. aasta järelevalvetegevuse plaanist. 2018. a oli planeeritud 20 advokaadibüroo kontroll. Kolme advokaadibüroo kontroll ei osutunud vajalikuks seoses advokaadibüroo tegevuse lõpetamisega. Kahe büroo puhul viidi korralise kontrolli asemel läbi advokatuuri kvaliteedijuhtimise tunnustuse väljastamise raames audit. Seoses töökorralduslike muudatustega advokatuuri kantseleis ei viidud korralisi bürookontrolle läbi 2018. a I kvartalis.

Büroode kontrollimise eesmärgiks oli hinnata, kas advokatuuri liikmed juhivad oma tegevuses seadusest ja kutse-eesitika nõuetest ning selgitada välja, kas esineb vajadus täiendavate juhendite või kordade väljatöötamiseks. Järelevalve käigus kontrolliti advokaadibüroo pidamist ja asjaajamist reguleerivate sätete järgimist ning õigusteenuse osutamisega seonduvate nõuete täitmist, sh rahapesu- ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadusest tulenevate nõuete järgimist. Ühtlasi tutvuti sellega, kuidas advokaadibüroos on korraldatud kliendi ülesande vastuvõtmine, kliendilepingu sõlmimine, õigusteenuse osutamine ja kliendimaterjalide hoidmine ning tagatud kutsesaladuse hoidmine.

Peamised puudused, mida advokaadibüroode tegevuses tuvastati, olid järgmised:

- puudus nõuetekohane kliendilepingute register, st registrist puudusid advokaadibüroo pidamise juhendi § 5 lõike 1 punktis 1 nõutud andmed, sh suuliste lepingute andmed;
- sõlmitud kliendilepingud ning nende allkirjastamine ei vastanud AdvS §-s 55 sätestatud nõuetele, sh puudus kliendilepingutes käsund;
- õigusteenuse osutamise raames kliendi juhtorganisse kuulumisel puudus kas vastavasisuline leping, ei olnud lepingus reguleeritud advokaadi taandamise ja tagasikutsumise korda või olid esitamata klienditeavitused advokaadi juhtorganisse kuulumisega seotud riskidest;
- advokaadibüroo töökeskkond ei taganud piisavalt konfidentsiaalsust;
- bürooruumide rendilepingus puudus klausel, mis välistab rendileandja pandiõiguse advokaadibüroos olevate andmekandjate suhtes;
- advokaadibüroo aadressile oli registreeritud teine ettevõtte, mille juhtorgani liikmeks on büroo advokaat;
- advokaadibüroo advokaadid ei olnud esitanud advokatuuri juhatusle teavitusi juhtorganitesse kuulumiste ning osaluste omamiste kohta.

Tuvastatud puudused kõrvaldati enamasti kas kontrolli käigus või vahetult pärast bürookontrolli. Kolme büroo osas jätkub järelevalve puuduste kõrvaldamiste üle 2019. a I kvartalis.

2019. a on plaanis kontrollida 25 advokaadibürood.

Advokaadibüroode tegevuse lõpetamine juhatuse järelevalve all

Advokatuuri juhatuse järelevalve all on tehtud toiminguid ja lõpetatud tegevus järgmistes advokaadibüroodes: Eiche ja Partnerid Advokaadibüroo, Advokaadibüroo Primus, Raudsepa Advokaadibüroo, Advokaadibüroo Jesse & Kalas, Advokaadibüroo Kauppi, Advokaadibüroo Bulattšik ja Advokaadibüroo MERCATORIA.

Advokaatide ja advokaadibüroode tegevus

I

Eesti Advokatuurile sai teatavaks, et Advokaadibüroo A otsis töökuulutuste portaalis cv.ee avaldatud kuulutuses oma kollektiivi juristi/advokaati, kelle tööülesanneteks on muuhulgas klientide nõustamine ja esindamine. Advokatuur juhtis büroopidaja tähelepanu juristide poolt advokaadibüroo vahendusel õigusteenuse osutamise keelule ning palus selgitada, millised on advokaadibüroo juristide tööülesanded. Büroopidaja selgitas, et nad eeldavad, et tööle kandideeriv jurist tunneb ka Eesti Advokatuuri tegevust reguleerivaid õigusakte ning ei eelda, et ta hakkab iseseisvalt õigusteenust osutama. Advokaadibüroo juristide tööülesanded, mis on fikseeritud juristidega sõlmitud töölepingutes, on vandeadvokaatide assisteerimine, õiguslaste dokumentide koostamine, lepingute ja juriidiliste arvamuste koostamine ning muude advokaaditöös vajalike ning tööandja poolt antavate ülesannete ja korralduste täitmine. Jurist ei osuta õigusabi otse klientidele.

II

Eesti Advokatuurile sai teatavaks, et Advokaadibüroo B kodulehel olev teave on inglisekeelne, mistõttu juhtis advokatuuri jurist büroopidaja tähelepanu, et advokaadibüroo kodulehel avaldatav teave peab olema kättesaadav ka eesti keeles. Büroopidaja kinnitas, et puudus on kõrvaldatud ning selgitas, et kodulehe tõlkimine viibis tehnilistel põhjustel.

III

Eesti Advokatuuri jõudis informatsioon, et vandeadvokaadi abi C esindas klienti kohtumenetluses kliendilepingut omamata ning pakkus võimalust tasuda õigusteenuse eest intiimsete teenustega. Advokatuuri juhatas edastas materjalid aukohtule seisukoha võtmiseks. Aukohus tuvastas, et advokaat on rikkunud AdvS § 55 lõiget 4, § 61 lõiget 2 ja eetikakoodeksi § 9 lõiget 1 ning määras advokaadile karistuseks noomituse.

IV

Eesti Advokatuur tuvastas, et vandeadvokaadi abi D omab osalust ettevõttes, mille tegevusalaks on ärinõustamine ja muu juhtimisalane nõustamine, mistõttu pöördus advokatuur advokaadi poole palvega selgitada, millega äriühing tegeleb ja milles nõustamisteenus seisneb. Advokaadi selgituste kohaselt puudub äriühingul äritegevus ning ettevõtte tegeleb üksnes advokaadi varade haldamise ja investeerimisega.

V

Harju Maakohus teavitas Eesti Advokatuuri, et tsiviilasjas, kus advokaat esitas avaldajate volitatud esindajana kohtule avalduse ning kinnitas, et on kõigi avaldajate

volitatud esindaja, pöördus kohtu poole V.P., kes teatas, et advokaadil puudub volitus tema esindamiseks kohtumenetluses, advokaat on esitanud avalduse tema teadmata ja avalduse sisu ei vasta tema tahtele. Advokatuur kontrollis advokaadi esindusõiguse olemasolu ning tuvastas, et kohtule avalduse esitamise hetkel oli advokaat volitatud V.P. nimel avaldust esitama. Advokaadi selgituste kohaselt lõpetati kliendileping advokaadibüroo ja V.P. vahel 05.04.2018.

VI

Eesti Advokatuur tuvastas, et advokaadibüroo E veebilehel ja juhatuse liikme F Twitteri kontol on kajastatud eksitavat teavet. Advokatuur pöördus büroopidaja poole palvega eksitavad viited eemaldada, mida ka tehti.

VII

Eesti Advokatuur tuvastas, et advokaadibüroo G kodulehel on märgitud advokaadibüroo partnerina vandeadvokaadi abi H. Advokatuur juhtis büroopidaja tähelepanu, et kuna H ei vasta partnerile esitatavatele nõuetele, on tema partnerina nimetamine Eesti Advokatuuri hinnangul eksitav ning palus eksitav teave eemaldada, mida ka tehti.

VIII

Eesti Advokatuur tuvastas, et advokaadibüroo I kodulehel olev teave on inglisekeelne ning juhtis büroopidaja tähelepanu, et advokaadibüroo kodulehel avaldatav teave peab olema eestikeelne. Büroopidaja kinnitusel oli tegemist tehnilise veaga, mis pärast tähelepanu juhtimist parandati.

IX

Advokatuur tuvastas, et advokaadibüroo J ruumide üürilepingus puudub klausel, mis välistaks üürileandja pandiõiguse advokaadibüroos asuvate teabekandjate suhtes ning juhtis büroopidaja tähelepanu, et kuna pandiõigus on üürileandja seadusest tulenev õigus, tuleks üürilepingus välistada selle kohaldamine advokaadibüroos asuvate andmekandjate suhtes, tagamaks konfidentsiaalsuskohustuse säilimine. Büroopidaja esitas advokatuurile rendilepingu lisa, milles on välistatud pandiõiguse kasutamine advokaadibüroos asuvate andmekandjate suhtes.

X

Seoses liikmemaksu võlgnevusega ei olnud võimalik kontakti saada advokatuurile teadaoleval e-posti aadressil liikmesuse peatanud K-ga. Kontaktandmete täpsustamisel ilmnes, et tema nimi ja kontaktandmed on muutunud, kuid advokatuuri ta teavitatud pole. Veel ilmnes, et ta kuulub õigusteenuseid osutava äriühingu juhatusse. Advokatuur juhtis tähelepanu kohustusele teavitada juhatust viivitamata nime ja kontaktandmete muutumisest, palus esitada nõuete kohase teavituse, tasuda võlgnevus ning kinnitada, et ta ei osuta õigusteenust õigusbüroo kaudu. Pärast advokatuuri pöördumist tasus K liikmemaksu võlgnevuse, teavitas advokatuurile oma uued kontaktandmed ning kinnitas, et ei osuta õigusbüroo vahendusel õigusteenust.

XI

Advokatuurile sai teatavaks, et vandeadvokaadid L ja M ei tegutse enam advokaadibüroos N. Samuti sai advokatuur teada, et vandeadvokaat L on asutanud uue advokaadibüroo ning nii L kui ka M on jätkuvalt advokaadibüroo N osanikud. Advokatuur juhtis L tähelepanu, et tulenevalt AdvS § 50 lg 2 teisest lausest tohib vandeadvokaat olla üksnes ühe advokaadiühingu osanikuks või aktsionäriks. Samuti juhtis advokatuur M tähelepanu, et advokatuuri hinnangul tuleb AdvS § 49 lg 1 ja § 50 lg 1 sätteid koostoimes tõlgendada selliselt, et advokaat võib olla üksnes selle advokaadiühingu osanik, mille kaudu ta tegutseb. Pärast tähelepanu juhtimist võõrandas L oma osaluse advokaadibüroos N vandeadvokaadile M. Kuna vandeadvokaat M advokatuuri pöördumisele ei vastanud, edastas juhatus asja aukohtule arutamiseks. Kuivõrd aukohtumenetluse käigus advokaadipoolne rikkumine lõpetati, lõpetas aukohus menetluse karistust määramata.

XII

Eesti Advokatuurile sai teatavaks, et vandeadvokaat O väljendas end meedias advokaadile ebasobivalt. Advokaadi tähelepanu juhiti advokatuuri eetikakoodeksi §-le 9, mille kohaselt peab advokaat suhtlemisel klientide, kohtu, kolleegide ja avalikkusega käituma ausalt ja väärilt ning kooskõlas heade kommetega ja tavadega ning kutse-eetika nõuetega. Nimetatu kohaldub ka advokaadi käitumisele väljaspool kutsetegevust. Advokaat selgitas toimunut ning vabandas. Juhatuse hinnangul olid selgitused ja vabandus mõistetavad ning piisavad ja puudus vajadus pöörduda aukohtusse. Samas juhtis juhatus advokaadi tähelepanu, et edaspidi tuleks hoiduda advokaatide ja advokatuuri mainet kahjustada võivast tegevusest.

XIII

Advokatuuri poole pöördus klient P, kellel oli pretensioone seoses SPG Õigusbüroo OÜ tegevusega. Advokatuurile esitatud materjalide hulgas oli 23.07.2015 koostatud volikiri, kehtivusega kolm aastat, millega P volitas vandeadvokaadi abi R ja SPG Õigusbüroo OÜ esindama ja ajama P tsiviilasju. Advokaadi tähelepanu juhiti, et teenuse osutamine läbi õigusbüroo ei ole lubatud ning paluti selgitada tema seost SPG Õigusbüroo OÜ-ga ning volituse andmise asjaolusid. Advokaat kinnitas, et tal puudub info, mis asjaoludel on volikirjale sattunud tema nimi ning et tal puudub mistahes seos nii P kui ka SPG Õigusbüroo OÜ-ga.

Täiendava kontrolli tulemusena tuvastas advokatuur, et advokaat on 2015. aastal õigusteenuseid osutanud ka OÜ S kaudu ning palus ka neid asjaolusid selgitada. Advokaat selgitas, et osutas peatatud liikmesuse ajal paarile tuttavale õigusabi OÜ S vahendusel. Ta ei teadnud, et liikmesuse peatanud advokaat ei tohi õigusbüroo kaudu õigusteenust osutada, vaid sai sellest teadlikuks liikmesuse taastamise järgselt juhatus otsuste protokollidega tutvudes. Tagantjärele polnud võimalik oma vigu enam parandada. Advokaat vabandas ning kinnitas, et tegemist oli ühekordse eksimusega ning pärast juhatus seisukohast teadlikuks saamist ei ole ta enam väljaspool advokaadibürood õigusabi osutanud.

XIV

Harju Maakohtu kohtumäärusest nähtub, et advokaadibüroo T läbiotsimisel on leitud vahistatud kahtlustatavatelt lähedastele adresseeritud kirju, sh ka vastuskirju, millega on lähedased advokaadibüroos tutvumas käinud. Advokatuuri juhatus palus advokaadil selgitada kohtumääruses toodud suhtlemiskeelu rikkumise asjaolusid. Juhatus edastas advokaadi selgitused aukohtule arutamiseks. Menetlus aukohtus jätkub 2019. aastal.

XV

Advokatuurile sai teatavaks, et assotsieerunud liikme U püsiv tegutsemiskoht ei ole Eestis. Advokaadi tähelepanu juhiti sellele, et kuna ta ei tegutse püsivalt Eestis, ei ole tal täidetud assotsieerunud liikmena tegutsemise eeldused ning tal tuleks oma tegevus AdvS nõuetega kooskõlla viia. Järelevalve advokaadi tegevuse üle jätkub 2019. aastal.

XVI

Eesti Advokatuurile sai teatavaks, et vandeadvokaat V väljendas end meedias advokaadile ebakohasel viisil ning palus advokaadil neid asjaolusid selgitada. Advokaadi selgitused edastati aukohtule seisukoha võtmiseks. Menetlus advokaadi tegevuse üle aukohtus jätkub 2019. aastal.

XVII

Eesti Advokatuur tuvastas, et Advokaadibüroo Õ kodulehel on jätkuvalt üleval advokaadi kontaktandmed, kes enam büroos ei tegutse. Ühtlasi kannab advokaadibüroo jätkuvalt tema nime. Advokatuur juhtis büroopidaja tähelepanu, et advokaadiühingu ärinimes büroos mitte tegutseva advokaadi nime kasutamine on kliente eksitav. Järelevalve advokaadibüroo tegevuse üle jätkub 2019. aastal.

Kutsekindlustused

Eesti Advokatuur juhtis 2018. aastal ühe advokaadibüroo tähelepanu kutsekindlustuspoliisi kehtivuse lõppemisele ning vajadusele esitada Eesti Advokatuurile koopia uuest kutsekindlustuse poliisist.

Advokaadi kutsenimetuse ebaõige kasutamine**I**

Eesti Advokatuurile sai teatavaks, et FIE Ä on jätkuvalt registreeritud äriregistris, kasutades advokaadi kutsenimetust. Eesti Advokatuur on esitanud Tarbijakaitse Ametile avalduse selles osas menetluse alustamiseks. Tarbijakaitse Amet edastas info äriregistrile registrikande AS §-ga 12 kooskõlla viimiseks.

II

Advokatuurile sai teatavaks, et Hough, Hutt & Partners OÜ reklaamib end oma kodulehel kasutades väljendit „advokaadibüroo“. Advokatuur pöördus õigusbüroo poole ning palus eksitavad viited kõrvaldada.

III

Eesti Advokatuurile sai teatavaks, et jurist Ö osutab Eestis õigusteenust, sh esindab

kliehte kohtumenetluses, läbi Soomes registreeritud advokaadibüroo Asianajonitoimisto Heikki Virri Oy. Advokatuur juhtis büroopidaja tähelepanu AdvS-st tulenevatele nõuetele ning palus viia oma tegevus kooskõlla AdvS-ga. Büroopidaja vastuse kohaselt korraldab Asianajonitoimisto Heikki Virri Oy oma töökorralduse ümber selliselt, et see oleks kooskõlas Eesti seadustega.

Eksitavad viited ajakirjanduses

Eesti Advokatuur tuvastas neljal korral, et ajalehe artiklites esitleti mitte advokatuuri liiget advokaadina või eksiti vandeadvokaadi abi ja vandeadvokaadi kutsenimetuse eristamisel. Advokatuur palus vead artiklites parandada.

6. Välissuhtlus

2018. aastal osales Eesti Advokatuur jätkuvalt CCBE tegevuses. Advokatuuri esindajate koosseis CCBE komiteedes ja töögruppides on:

1. delegatsiooni juht – Jaanus Tehver;
2. õigusabi kättesaadavus – Madis Päts;
3. kutsekindlustus – Madis Päts;
4. äriõigus - Maivi Ots;
5. kutse-eesitika – Indrek Sirk;
6. kriminaalõigus - Jaanus Tehver;
7. rahapesu tõkestamine – Toomas Vaher;
8. Euroopa eraõigus - Ene Soop;
9. FAL2 ja ETP – Katrin Kose;
10. õiguselukutse ja õigusteenuse tulevik – Jaanus Tehver.

Lisaks arvukatele CCBE päringutele ja küsimustikele, mis on suunatud CCBE tegevuses vajalike otsuste eelnõude või seisukohtade väljatöötamiseks, on Eesti Advokatuur vastanud teiste riikide advokatuuride päringutele Eesti seadusandluse ja regulatsioonide kohta.

Advokatuuri juhatus saab jätkuvalt kutseid esindajate lähetamiseks mitmesuguste välisriikides toimuvatele üritustele. Arvestades advokatuuri eelarve piiratud võimalusi, on juhatus võtnud seisukoha lähetada esindajad üksnes Eesti Advokatuuri jaoks olulist tähtsust omavatele üritustele.

Eesti Advokatuuri esindasid:

- advokatuuri aseesimees Jaanus Tehver 08-10.02.2018 Viinis toimunud *46th European Presidents` Conference`*il 2018;
- advokatuuri aseesimees Jaanus Tehver 08.02.2018 Viinis toimunud CCBE alalise komitee istungil;
- advokatuuri esimees Hannes Vallikivi ja aseesimees Jaanus Tehver 21-22.03.2018 Vilniuses Ameerika Ühendriikide advokatuuri esindajaga kohtumisel ja Leedu

Advokatuuri poolt korraldataval konverentsil teemal „*Legal Professional Privilege: Challenges In Modern Society*”;

- advokatuuri aseesimees Jaanus Tehver 23.03.2018 Vilniuses toimunud CCBE alalise komitee istungil;
- advokatuuri aseesimees Jaanus Tehver 18.05.2018 Prahast toimunud CCBE täiskogu istungil;
- advokatuuri aseesimees Jaanus Tehver 29.11.2018 Lille's toimunud CCBE täiskogu istungil ja konverentsil teemal „*Artificial Intelligence - Human Justice*”;
- advokatuuri aseesimees Jaanus Tehver 06-07.12.2018 Vilniuses toimunud Leedu Advokatuuri 100. aastapäeva tähistamise üritusel.

14.03.2018 kohtus advokatuuri esimees Moldova kohtujuhtide ja justiitsametnike delegatsiooniga. Esimees Hannes Vallikivi rääkis külalistele Eesti õigusturust, advokatuurist ning advokaatide kasutatavatest e-teenustest. Moldova kolleegide külastuse eesmärk oli hankida Eesti e-riigi ja õigusriigi sidumise kogemusi. Lisaks advokatuurile kohtus delegatsioon Riigikohtu, Harju Maakohu, prokuratuuri, Justiitsministeeriumi ja teiste asutuste esindajatega.

Eesti Advokatuur sõlmis koostöömemorandumi American Bar Association'iga

ABA on üks maailma suurimaid vabakutsete organisatsioone, mille rahvusvahelisel sektsioonil on 18 000 liiget ja assotsiatsioonil kokku on üle 400 000 liikme. ABA missioon ja eesmärgid on liikmete pühendunud teenindamine, advokaadi kutse arendamine, erapoolikuse kaotamine advokaadi kutses ja õigussüsteemis, mitmekesisuse ja võrdse osaluse edendamine organisatsiooni töös ning õigusriigi põhimõtte edendamine Ameerika Ühendriikides ja kogu maailmas. Eesti Advokatuur ja Leedu Advokatuur on esimesed, kellega regioonis on koostööd tegema asunud. Memorandumi kohaselt vahetavad ABA rahvusvaheline sektsioon ja Eesti Advokatuur teavet kummagi riigi õigussüsteemide, advokaatide kutsetegevuse ja koostöövõimaluste kohta ning võimalusel korraldavad ühisüritusi. Memorandum ei ole õiguslikult siduv ega too kummalegi poolele kaasa otseseid rahalisi kulutusi.

Koostöömemorandumi sõlmimine American Bar Association'iga

Advokatuuri korvpallivõistkond saavutas 2. koha Euroopa advokaatide turniiril

Balti ja Euroopa advokaatide lahtine korvpalliturniir toimus 30.11.-02.12.2018 Vilniuses. Eesti Advokatuuri meeskonda kuulusid Hannes Küün, Tanel Küün, Indrek Leppik, Indrek Kangur, Toivo Viilup, Kristo Teder, Kristjan Mägi, Janar Urres, Raiko Lipstok, Kari-Paavo Koch ja Toomas Mälberg. Meeskond saavutas turniiril kõrge teise koha, olles esimesel võistluspäeval, alagrupiturniiril, alistanud kõik viis vastast ning poolfinaalis Läti advokatuuri võistkonna. Finaalis kohtuti Leedu Advokatuuri esindusvõistkonnaga. Tasavägine kohtumine lõppes leedulaste kolmepunktilise võiduga.

Korvpallimeeskond Vilniuses

7. Hea nõu lastega peredele

Eesti Advokatuuri ja Lastekaitse Liidu koostööprojekti “Hea nõu lastega peredele” raames nõustati 2018. aastal 154 peret. Suurenenud on venekeelsete abivajajate arv - iga kolmas nõutamine toimus vene keeles. Võrreldes eelnevate aastatega on kasvanud pöördumiste arv isaduse tuvastamise küsimuses. Lisaks näost näkku nõustamistele Tallinnas toimusid 2018. aastal nõustamised ka Skype’i vahendusel Sillamäel ja Hiiuemaal.

Alates 2010. aastast on advokatuur projekti raames nõustanud üle 1250 lastega pere.

Nõustamised jätkuvad ka 2019. aastal, mil projektis löövad kaasa advokaadid Ene Ahas, Tiina Mare Hiob, Helen Hääl, Ene Mõtte, Liis Mäeker, Marje Mängel, Senny Pello, Anneliis Räpo, Natalja Santaševa, Eve Selberg, Oksana Sobko, Eva Tibar ja Helen-Lumelille Tomberg.

Lisaks nõustamistele ilmuvad koostööprojekti raames õigusteemalised nõuandartiklid ajakirjas „Märka Last“. Artikleid tõlgitakse ka vene keelde.

30.05.2018 toimus Lastekaitse Liidu eestvedamisel koostöös Sotsiaalkindlustusameti, Eesti Advokatuuri ja Tallinna Ülikooli Ühiskonnateaduste Instituudiga lastekaitse- ja sotsiaaltöötajatele suunatud seminar sarjas „Samal poolel – lapse poolel“. Seminariteemaks oli andmekaitse lastekaitstes, seda mh Euroopa Liidu uue isikuandmete kaitse üldmääruse valguses.

RIIGI ÕIGUSABI KORRALDAMISEST. KOKKUVÕTTED 2018. AASTAST

Riigi õigusabi numbrites: riigi õigusabi infosüsteemi (RIS) 2018. aasta statistika

2018. aastal esitati RIS-i kokku 13 424 advokaadi määramise taotlust, millest kiireloomulised, kus advokaat tuleb leida loetud tundide või isegi tunni jooksul, olid 6497 taotlust (48%). Seega on selle aasta taotluste arv vähenenud võrreldes eelmise aastaga (14 206) umbes 5,5%. Eelmise aasta kiireloomuliste taotluste protsent oli ligikaudu 49%.

Riigi õigusabi (RÕA) sai umbes 11 068 inimest, mis tähendab, et umbes 17,5%-le inimestest määrati riigi õigusabi korduvalt. NB! Alaealistele üheperelastele esitatakse kohtust üks advokaadi määramise taotlus juhul, kui neil puudub omavahel huvide konflikt. Seega on RÕA saanud inimeste arv mõnevõrra suurem, kui ülal toodud number.

Kõige rohkem taotlusi oli määratud kaitses kriminaalmenetluses – kokku 8458, mis on tellimuste koguarvust 63%. Teisena sisestati enim taotlusi isiku esindamises tsiviilasja kohtueelses menetluses ja kohtus, kokku aasta jooksul 4352 taotlust ehk 32% kogu taotluste arvust.

Kõige suurem hulk taotlusi on sisestatud Tallinnas – 5375 -, neist määratud kaitses kriminaalmenetluses 3148. Tallinna taotlused moodustavad kogu tellimuste arvust 40%, teisel kohal on Tartu (11,2%) ning kolmandal kohal on Narva (7,5%). Ida-Viru piirkonnas (Narva, Kohtla-Järve ja Jõhvi) on esitatavate taotluste osakaal kokku ~15%.

Nädalavahetustel ja riigipühadel esitati 3% taotlustest. Tööpäevas esitati keskmiselt 51 taotlust. Prokuratuur sisestas RIS-i kokku 4058 taotlust, uurimisasutused 3624 ning kohtud 5742 taotlust.

Suurimas mahus esitati tellimusi oktoobris (1301 tellimust). Kõige vähem esitati taotlusi juulis (831 tellimust). Aasta teises pooles on taotlusi esitatud ligikaudu 6% võrra vähem kui esimeses pooles. Juhul kui advokaati ei leita RIS automaatse jagamise käigus, siis nimetatakse advokaat kohustuslikus korras. Kohustuslikus korras advokaadi määramist teostati aastas kokku 93 korda, millest esildist kohaldati 8 korral. Enim nimetati advokaate kohustuslikus korras aprillis (16 korral), novembris (15 korral) ja jaanuaris (10 korral). Eelmisel aastal määrati advokaat kohustuslikus korras 104 korral, millest esildist kohaldati 2 korral.

RIS-is osutab riigi õigusabi keskmiselt umbes 100 advokaati. RÕA osutas 06.01.2019 seisuga 109 advokaati. Neist umbes 74% on vandeadvokaadid ning 26% vandeadvokaadi abid. Umbes 63% RÕA osutavatest advokaatidest on mehed. Taotlusi on aasta jooksul võtnud täitmiseks 164 erinevat advokaati, neist 17 advokaati on võtnud täitmiseks ühe taotluse.

13 424 taotlusest on advokaatidel täitmisel (6604) ~49% taotlustest.

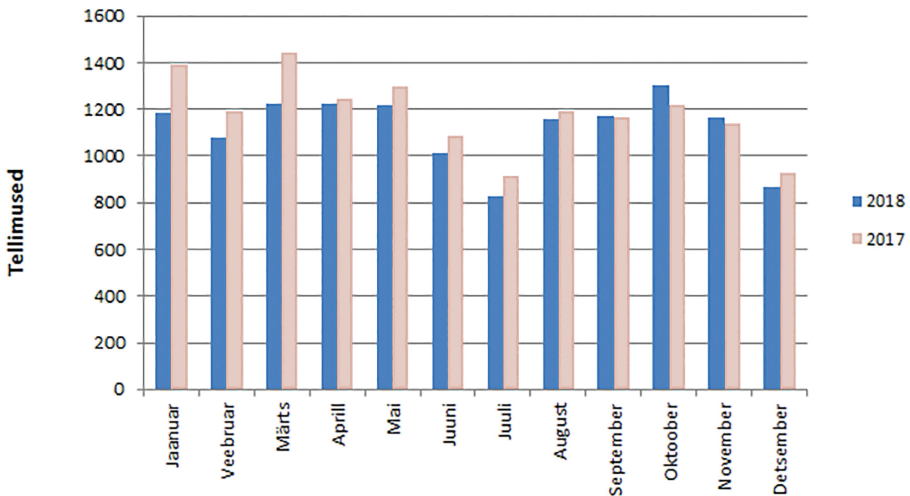
Tabelis nr 1 on toodud esitatud taotluste arvud piirkonniti ja liigiti. Enim taotlusi esitatakse kriminaal- ja tsiviilasjades. Kõige rohkem esitatakse taotlusi Tallinnast, Tartust, Narvast ja Jõhvist ning kõige vähem Kärdlast ja Kohtla-Järvelt.

01.01.2018-31.12.2018	Kokku	Haap saku	Jõgeva	Jõhvi	Kohtla- järve	Kuressa- are	Kärdla	Narva	Paide	Põlva	Pärnu	Rak- vere	Rapla	Tallinn	Tartu	Valga	Viljandi	Võru
Määratud kaitse kriminaalmenetluses	8458	152	279	659	2	160	31	687	142	143	517	520	215	3148	973	338	272	220
Isiku esindamine kriminaalasja kohtueelses menetluses ja kohtus	234	2	4	3			2	24	1	10	20	63	8	20	18	1	54	4
Isiku kaitsmine väärteoasja kohtuvalises menetluses ja kohtus	142		6	9			1	1	7	1	4	10	9	5	73	13	2	1
Isiku esindamine tsiviilasja kohtueelses menetluses ja kohtus	4352	48	68	262	54	81	9	283	121	64	233	167	89	2022	478	104	211	58
Isiku esindamine halduskohtumenetluses	59		2	3							1	3			43	6		
Isiku esindamine haldusmenetluses	9			1					1						8			
Isiku esindamine täitemenetluses	14																2	1
Isiku esindamine teistismenetluses	1														1			8
Õigusdokumendi koostamine	26			8				2			2	2	1	6	2			3
Isiku muu õigusnõustamine või muu esindamine	129	2		22				4	3	1	4	4		51	17		4	17
Üldkokkuvõte	13424	204	359	967	56	242	43	1008	268	222	787	768	318	5375	1507	447	542	311

Tabel 1

Joonisel nr 1 on võrreldud 2017. ja 2018. aastal esitatud tellimuste arvu. Puhkuste tõttu on vähem taotlusi esitatud suvekuudel. Kuude võrdluses on vaid septembris, oktoobris ja novembris esitatud taotluste arv ületanud eelmise aasta näitajaid.

2018. ja 2017. aastal esitatud tellimused kuude lõikes

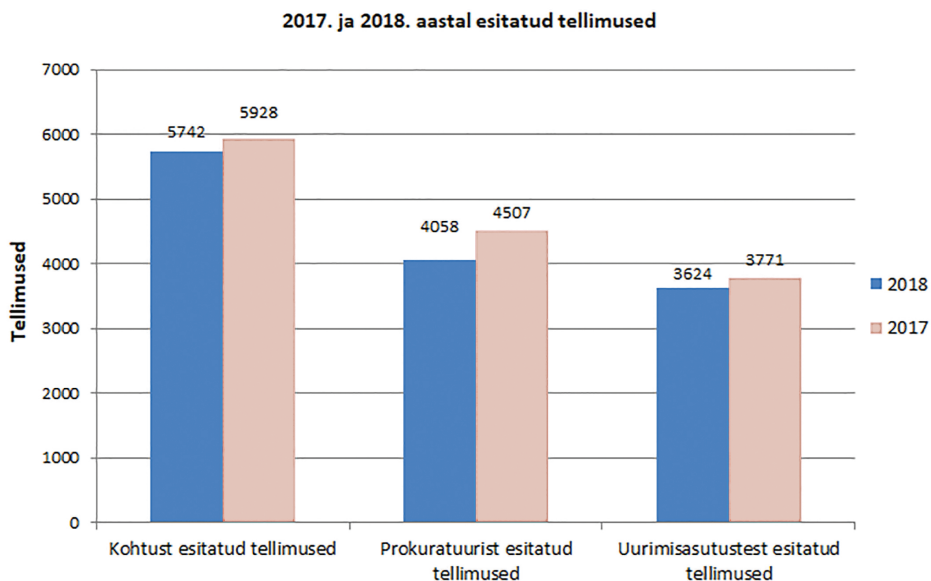
Joonis 1

Tabelist nr 2 nähtub, et 2018. aastal on RÕA taotluste esitamine vähenenud 5,5% võrreldes 2017. aastaga. Kriminaalasjades on esitatud taotluste arv kahanenud 10%, tsiviilasjades 1% ja muudes liikides kokku 17,7%.

Aasta 2018 ja 2017 võrdlus				
RIIGI ÕIGUSABI LIIK	2018	2017	Muutus %	Osakaal % (2018)
määratud kaitse kriminaalmenetluses	8458	9016	-6,2	63
isiku esindamine kriminaalasja kohtueelses menetluses ja kohtus	234	331	-29,3	1,7
isiku kaitsmine väärteoasja kohtuvalises menetluses ja kohtus	142	143	-0,7	1
isiku esindamine tsiviilasja kohtueelses menetluses ja kohtus	4352	4397	-1,0	32,4
isiku esindamine halduskohtumenetluses	59	59	0,0	0,4
isiku esindamine haldusmenetluses	9	3	200,0	0,07
isiku esindamine täitemenetluses	14	72	-80,6	0,1
isiku esindamine teistismenetluses	1	1	-66,7	0,007
õigusdokumendi koostamine	26	33	-21,2	0,1
isiku muu õigusnõustamine või muu esindamine	129	151	-14,6	0,9
Kokku	13424	14206	-5,5	100

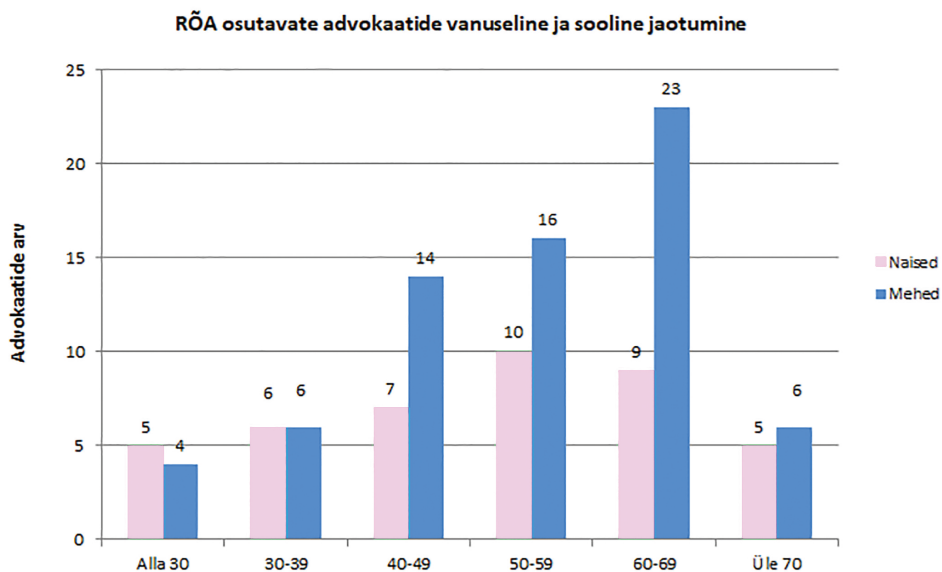
Tabel 2

Jooniselt nr 2 nähtub, et prokuratuur sisestas 2018. aastal RIS-i kokku 4058 taotlust, uurimisasutused 3624 ning kohtud 5742 taotlust. Nii kohtud, prokuratuur kui ka uurimisasutused on võrreldes 2017. aastaga esitanud taotlusi vähem.

Joonis 2

RÕA osutamine on enim levinud 60- kuni 69-aastaste meeste seas. Naistest osutavad õigusabi enim 50- kuni 59-aastased. Joonise nr 3 koostamisel on aluseks võetud 2018. aasta detsembrikuu keskel ennast osutajaks märkinud 111 advokaadi andmed.

Joonis 3

Tabelist nr 3 nähtub, et kõige suurem koormus on Tallinna advokaatidel, kus teenindatakse ära 54 taotlust ühe advokaadi kohta aastas. Suur koormus on ka Narvas ja Tartus. Väikseim koormus on Kohtla-Järvel, kus esitati 2018. a 4 taotlust advokaadi kohta. Paljud piirkonnad teenindatakse ära kõrvalpiirkonna advokaatide abiga.

Linn	Taotlused	Neist kiireloomulised	Taotluseid täitmiseks võtnud advokaadid	Taotlust advokaadi kohta ühes aastas.
Haapsalu	204	64	19	11
Jõgeva	359	82	40	9
Jõhvi	967	471	42	23
Kohtla-Järve	56	4	14	4
Kuressaare	242	120	13	19
Kärdla	43	2	5	9
Narva	1008	545	27	37
Paide	268	71	33	8
Põlva	222	60	30	7
Pärnu	787	460	41	19
Rakvere	768	294	45	17
Rapla	318	197	27	12
Tallinn	5375	2723	99	54
Tartu	1507	837	48	31
Valga	447	226	27	17
Viljandi	542	213	39	14
Võru	311	128	30	10
Kokku	13424	6497	164	82

Tabel 3

Tasumääruse muudatused 2018. aastal

26.07.2016 vastu võetud ja 01.08.2016 jõustunud justiitsministri määrust nr 16 „Riigi õigusabi osutamise eest makstava tasu arvestamise alused, maksmise kord, tasumäärad, riigi õigusabi osutamiselega kaasnevate kulude hüvitamise ulatus ja kord ning taotluse esitamise tingimused“ (tasumäärus) muudeti Eesti Advokatuuri ettepanekutest tulenevalt 2018. aastal kahel korral.

17.11.2017 edastas advokatuur Justiitsministeeriumile ettepanekud tasumääruse muutmiseks. Advokatuur andis teada, et vajalik oleks kehtestada sõidule kulutatud aja tasustamise põhimõte ja seda esmalt tsiviilasjades. Tsiviilasjades on võrreldes tööajaga sõidule kulutatud aeg sageli ebaproportsionaalselt suur. Sõitmised ei toimu sageli mitte menetleja juurde (kus võiks samaaegselt õnnestuda ka muid toiminguid teha), vaid ka teenuse saaja elukohta või muusse viibimiskohta. Tsiviilasjades on tajutav teenuse pakkujate huvi langus, mis omakorda mõjutab RÕA tagamist tsiviilasjades. Süsteemi efektiivseks toimimiseks on vaja, et RÕA osutajad leitakse võimalikult kiiresti.

Teiseks tehti ministeeriumile ettepanek anda menetlejatele laiemad kaalutuspiirid tasu suurendamise võimaluseks erilise töomahukuse tõttu. Senise kuni 300 protsendini suurendamisvõimaluse pealt oli advokatuuri hinnangul tarvis tõsta võimalikku suurendamise protsenti kuni 500 protsendini, eesmärgiga tagada, et mahukates asjades ei jääks töötunnid tasustamata ja RÕA kvaliteet ei langeks. Justiitsminister võttis advokatuuri esitatud ettepanekud arvesse ja tõstis RÕA pooltunnitasa 25 eurole pooltunni kohta. Uus tasumääruse redaktsioon jõustus 29.01.2018.

16.10.2018 edastas advokatuur justiitsministrile teise ettepaneku tasumääruse muutmiseks. Nimelt ei saanud tasumääruse § 15¹ lg 1 järgi hüvitist sõidule kulutatud aja eest taotleda kriminaal- ja väärteoasjades. RÕA osutavad advokaadid tegid ettepaneku muuta sõidule kulutatud aja hüvitamise tasustamis põhimõtteid. Nii advokatuuri riigi õigusabi kui ka põhiõiguste komisjon leidsid, et tasu sõidule kulutatud aja eest tuleks hüvitada ka kriminaal- ja väärteomenetluses. Advokatuuri juhatus oli seisukohal, et muudatused sõidule kulutatud aja hüvitamise tasustamis põhimõtetes võiksid aidata lahendada mitmeid RÕA kitsaskohti, sh suureneks RÕA osutavate advokaatide arv piirkondades, kus täna on õigusabi osutajaid vähe või pole neid üldse.

Samuti tegi advokatuur ettepaneku kaotada määratud kaitsja tasu piirmäärad kriminaalasja kohtueelses menetluses, väärteo kohtuvälises menetluses, samuti kannatanu või tsiviilkostja esindaja tasumäärad kriminaalasja kohtueelses menetluses, kui kaitsja või esindaja osaleb menetlustoimingul. Nimelt on seni olnud iga toiming kohtueelses- ja välises menetluses tasustatud 1,5 tunni ulatuses, kuid paljud menetlustoimingud toimuvad aga menetleja juuresolekul ja juhtimisel seni, kuni vajalik info on kogutud. Sellisteks toiminguteks on ülekuulamised, menetleja toimingud tõendite kogumisel, läbiotsimine, ütluste seostamine olustikuga jmt, mis võivad venida pikemaks kui 1,5 tundi. Advokatuuri hinnangul peaksid kirjeldatud toimingud olema tasustatud kohtuistungitega samal põhimõttel ehk toimingule piirmäär ei rakendata ning tasustatakse vastavalt protokollis märgitud alguse- ja lõpukellaegadele.

Advokatuuri ettepanekud võeti uue tasumääruse redaktsiooni koostamisel arvesse ja alates 08.12.2018 tasustatakse kõikides RÕA liikides sõidule kulutatud aeg, kui RÕA osutamise koht jääb advokaadibüroost kaugemale kui 40 km. Piirmäärad kaotati menetlustoimingutelt, mis on tehtud menetleja või kohtuniku juuresolekul. Muude toimingute puhul, kus menetleja ega kohtunik ei osale (toimikuga tutvumine, toimiku tutvustamine, taotluste ja kaebuste koostamine jmt), jäi varasem piirmäär kehtima.

Riigi õigusabi tulemusaudit

Justiitsministeerium auditeerib tulemusauditi „Riigi õigusabi osutamise tasustamise ja kulude hüvitamise korralduse mõjus“ käigus RÕA kriminaalasjade kohtueelse menetluse toimingute tasustamist, kohtuistungeid kriminaalasjades ja sõidukulude hüvitamist. Auditi eesmärk on ministeeriumi juhtkonnale kindlustunde andmine, et RÕA osutamise tasustamisel ning kulude hüvitamisel järgitakse kehtinud tasude ja kulude regulatsiooni, tagades riigieelarveliste vahendite säästlik ja sihipärane kasutamine, kõik meetmed tasude ja kulude regulatsiooni järgimise parandamiseks on olnud mõjusad ja kindlaks teha, et RÕA teenust osutavate advokaatide töökoormus on optimaalne ning loob eeldused õigusteenuse

tõhusaks osutamiseks õigusteenuse saamiseks õigustatud isikutele.

Esimene osa auditist ehk kriminaalasjade kohtueelse menetluse analüüs jõudis lõpule 17.12.2018. Selle eesmärk oli analüüsida kriminaalasjade kohtueelses menetluses toimingute loetlemise praktikat ning RÕA tasude kindlaksmääramist ja kontrollimist, et hinnata olemasoleva RÕA korralduse ja rakendatavate kontrollmeetmete piisavust, tagamaks RÕA vahendite sihipärane, säästlik ja otstarbekas kasutamine.

Audit analüüsis 2016. aastal advokaatide esitatud RÕA tasu ja kulude hüvitamise taotlusi ning menetlejate koostatud RÕA tasu ja kulude kindlaksmääramise määrusi valimi alusel RIS-s.

Pistelisel viidi läbi tasude määramise ja põhjendatuse täiendavaks hindamiseks vaatlused kohtute infosüsteemis, nt kohtuistungite toimumine, kohtuistungite algus- ja lõppkellaajad istungi protokollides, tasutaotluse esitamise ja kinnitamise andmed, kui need ei kajastunud RIS-s.

Auditi tulemusena tehti hulk tähelepanekuid ja soovitusi, mida tuleks RÕA osutamisel ning tasude ja kulude kindlaksmääramisel järgida. Juhatus arutas soovitusi 27.11.2018 istungil ning tegi need RÕA osutavatele advokaatidele teatavaks. Justiitsministeeriumi siseauditiosakond on teavitanud, et 2019. aasta alguses jätkuvad tegevused kohtuistungite ja sõidukulude hüvitamise praktika analüüsimisel ning hiljemalt 2019. aasta I kvartali lõpuks edastatakse plaani järgi kooskõlastamiseks lõpparuanne.

Advokatuuri kaebõigus riigi õigusabi andmise määruste peale

Advokatuur on tegelenud RÕA korduvtaoletajate probleemiga ja esitas määruskaebuse tsiviilasjas nr 2-17-19328, milles palus Viru Maakohtu 08.01.2018 tehtud määrus tühistada ja jätta taotleja taotlus RÕA saamiseks rahuldamata või saata asi uueks läbivaatamiseks Viru Maakohtule. Määruskaebus esitati, sest advokatuur tuvastas, et RÕA oli isikule määratud ühes ja samas asjas korduvalt ning perspektiivitule asjale. RÕS mõttega ei ole aga kooskõlas korduv ühe ja sama probleemi lahendamiseks RÕA andmine. Riigikohtu 18.12.2017 kohtulahendist asjas nr 5-17-31 tuleneb, et maakohtul tuleb RÕA taotluste lahendamisel hinnata esitatava nõude perspektiivikust ja vajadusel nõuda avaldajalt taotluse täpsustamist, et selgitada välja täpsem hagi alus ja asjaolud. Kohus ei saa asja perspektiivikuse hindamist delegeerida RÕA osutavale advokaadile, kes peaks andma asjas esmase hinnangu ja õigusabi osutamise vajadusel RÕS § 19 lg 1 teise lause kohaselt lõpetama. Selline lahenduskaik ei ole kooskõlas menetlusökoonomia põhimõttega ning toob kaasa riigi õigusabiks eraldatud materiaalsete vahendite põhjendamatu kulu. Seega leidis ringkonnakohus määruskaebust menetledes, et maakohtu määrus tuleb tühistada ja RÕA taotlus saata maakohtule uueks läbivaatamiseks.

Eelnõu väljatöötamise kavatsusest RÕA tellimuste jagamiseks hankemudeli kaudu ning õigusemõistmisel virtuaalse osalemise võimaldamiseks

Justiitsministeerium edastas advokatuurile eelnõu väljatöötamise kavatsuse (VTK) RÕA tellimuste jagamiseks hankemudeli kaudu ning õigusemõistmisel virtuaalse osalemise võimaldamiseks. Tellimuste jagamise eesmärgiks hankemudeli kaudu oli tekitada advokaatide vahel reaalne konkurentsiolekord RÕA töö saamiseks, tuua süsteemi uusi advokaate ja muuta tasustamine õiglasemaks. Virtuaalruumi eesmärgiks oli oluliselt vähendada menetluses osalemisega tekkivaid sõidukulusid, sooviga tagada kvaliteetsem ja kiirem õigusemõistmine.

Advokatuuri hinnangul ei olnud tellimuste jagamiseks hankemudeli kaudu pakutud lahendusmeetmete osas VTK piisavalt läbimõeldud ning ministeeriumi kirjeldatud lahendust advokatuur ei toetanud. Ohuna nähti, et VTK-s kirjeldatud hankemudel võib probleemide lahendamise asemel neid hoopis võimendada.

Nimelt tuleb praeguses RÕA süsteemis advokaadil tellimust vastu võttes üksnes kalkuleerida, kas tal on aega ja teadmisi, teades, et töö tasustatakse määratud tunnihinna alusel. Tellimustes on praegugi tihti vähe infot menetluse kohta, mille alusel on võimatu mahtu ja keerukust prognoosida. Keerukus ja ajakulu sõltub ka kliendist, mida tellimuses sisalduvast infost mõistagi ei näe. Advokaadilt ei saa oodata, et tellimuse vastuvõtmisel tuleks võtta risk, et suur osa RÕA tööst tuleb teha tasuta. Ei saa eeldada, et noored ja vähese töökogemusega advokatuuri liikmed võtaksid RÕA süsteemi sisenemisel sellise riski. RÕA tellimuste vastuvõtjateks jääksid advokatuuri hinnangul endiselt samad RÕA osutavad advokaadid ning vähempakkumistega võivad hinnad kujuneda madalamaks kui praegu.

Seega jäi advokatuur seisukohale, et VTK-s kirjeldatud uus tellimuste jagamise mudel ei taga süsteemi jätkusuutlikkust ja RÕA kättesaadavust. Praegune süsteem on staažikate RÕA osutavate advokaatide arvates lihtne, selge ja ettenähtav. Planeeritav hankemudel on keeruline, eeldab advokaatidelt pakkumise tegemiseks märkimisväärset ajakulu ja puudub kindlus, et advokaat lõpuks tellimuse endale saab. Madalate tasude juures veel täiendavate mahupiirangute ja suure töökaotusvõimaluse kehtestamisel võivad olla äärmiselt negatiivsed tagajärjed. Oluline on, et advokaat ja klient leiaksid üksteist võimalikult kiiresti ja viisil, et see võtaks advokaadilt võimalikult väikese tehnilise ressursi. Mida keerukamaks muutub see aspekt advokaatide igapäevases tegevuses, seda väiksem on tõenäosus, et RÕA osutavate advokaatide arv kasvab.

Eesmärgiga vähendada menetluses osalemise sõidukulusid ja tagada kvaliteetsem ning kiirem õigusemõistmine pakuti VTK-s välja tehniline lahendus - õigusemõistmises osalemine virtuaalruumis. Kohtumajad üle Eesti sooviti varustada videokonverentsiseadmetega, mida lisaks kohtule kasutaksid ka menetlusosalised, advokaadid ning Justiitsministeeriumi haldusala asutuste töötajad. Lahendusest loodeti menetlustähtaegade lühenemist ja väiksemaid kulusid õigusemõistmisele juurdepääsu tagamisel. Virtuaalruumi kasutamine sooviti advokaadile muuta kohustuslikuks, erandiks vaid objektiivsed asjaolud, mis sõitmisvajaduse siiski tingivad, nt menetleja korraldus, tehniliste seadmete rike vm. Advokatuur nõustus, et virtuaalruumid võiksid tulevikus advokaatide tööd lihtsustada ning sõidukulusid kokku hoida, kuid jäi seisukohale, et virtuaalruumi ei saa muuta menetlustes kohustuslikuks. Kokkuvõtvalt leidis advokatuur, et virtuaalruumi kasutamisel on küsimusi ja kitsaskohti, mis tuleks enne mastapset kasutuselevõttu ületada.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI REVISJONIKOMISJONI TEGEVUSEST 2018. AASTAL

Eesti Advokatuuri revisjonikomisjoni kuulusid 2018. aastal vandeadvokaadid Ene Ahas, Enno Heringson ja Alla Jakobson. Revisjonikomisjoni esimeheks oli Ene Ahas ja asendusliikmeks vandeadvokaat Sirje Must.

Revisjonikomisjon kontrollis advokatuuri majandustegevust ning esimehe, juhatuse ja kantsleri asjaajamist. Revisjonikomisjon saab peamiselt teavet advokatuuri majandustegevuse ja asjaajamise kohta nii advokatuuri sisevõrgu vahendusel kui ka suheldes advokatuuri raamatupidajaga, kes on määratud advokatuuripoolseks esmaseks kontaktisikuks. 2018. a vältel ei olnud advokatuuri liikmete poolseid ega ka organisatsiooni väliselt pöördumisi kontrollimaks konkreetse varalise käsituse põhjendatust või tegevust riigi õigusabi osutamise korraldamisel.

Aruandeperioodil kontrollis revisjonikomisjon Eesti Advokatuuri 2017. a neljanda kvartali andmeid, 2017. a majandusaasta aruannet ning 2018. a kolme esimese kvartali majandustegevust. Samuti koostas komisjon arvamuse 2017. majandusaasta aruande kinnitamise kohta ning esitas arvamuse Eesti Advokatuuri üldkogul.

2018. a neljanda kvartali andmed ning Eesti Advokatuuri 2018. a majandusaasta aruanne on revisjonikomisjoni liikmetele kättesaadavad alles pärast käesoleva tegevusaruande koostamist 2019. a. Lõpliku seisukoha saab esitada advokatuuri majandustegevuse kohta 2018. a pärast eelnimetatud teabega tutvumist.

Aastal 2018 ei tuvastanud revisjonikomisjon minetusi Eesti Advokatuuri esimehe, juhatuse ja kantsleri asjaajamises. Samuti ei esinenud rikkumisi advokatuuri tavapärasel majandustegevuses.

Vastavalt advokatuuriseadusele loetakse advokatuuri majandustegevuseks ka riigi õigusabi osutamise korraldamist ja riigieelarvest eraldatud raha kasutamist. Revisjonikomisjoni käsutuses olevast teabest nähtuvalt on olnud võimalik tasuda riigi õigusabi osutamise eest riigilt eraldatud vahendite arvelt. Seisuga 31.12.2017 jäi tegelik eelarveliste vahendite (eraldise) jääk positiivseks. Olemasoleva teabe alusel ei tuvastanud revisjonikomisjon riigi õigusabi korraldamisel rikkumisi. Samuti ei tuvastatud minetusi riigieelarvest saadud rahade kasutamisel. Eelduslikult ka 31.12.2018 seisuga ei teki riigi õigusabi eest tasumisel eelarveliste vahendite (eraldise) puudujääki.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI KUTSESOBIVUSKOMISJONI TEGEVUSEST 2018. AASTAL

Eesti Advokatuuri kutseobivuskomisjonis toimus 2018. aastal komisjoni liikmete hulgas muudatusi. 2018. a alguses kuulusid koosseisu vandeadvokaadid Urmas Ustav (komisjoni esimees), Aadu Luberg, Kadri Michelson, Alice Salumets, Toomas Tamme ja Toomas Taube; asendusliikmetena Tanel Mällas ja Kalev Saare. Justiitsministeeriumi esindas komisjonis Gunnar Vaikmaa ning Tartu Ülikooli õigusteaduskonda Karin Sein, kelle asendusliikmeteks olid vastavalt Alar Must ja Ülle Madise. Kohtunikest olid komisjoni liikmeteks Iko Nõmm Tallinna Ringkonnakohtust ja Meeli Kaur Harju Maakohtust, asendusliikmeteks Urmas Reinola Tallinna Ringkonnakohtust ja Velmar Brett Harju Maakohtust. Prokuratuuri esindas Tristan Ploom.

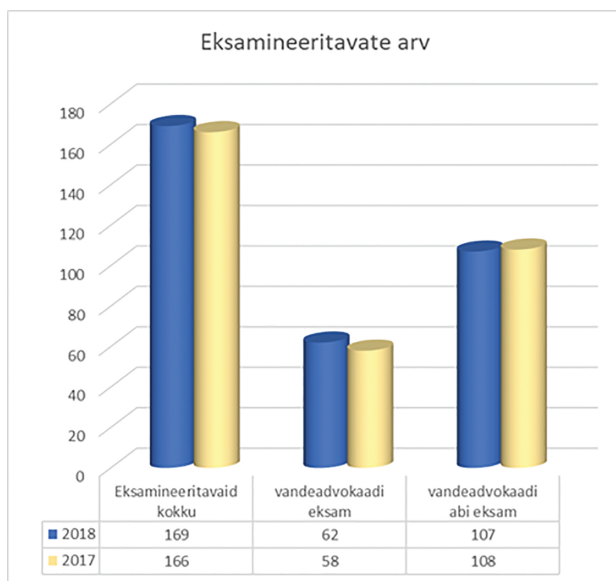
Märtsist 2018 on kutseobivuskomisjonis Karin Seina asemel Andres Vutt ja alates augustist on Tristan Ploomi asemel prokuratuuri esindajaks Laura Feldmanis.

30.10.2018 nimetas advokatuuri juhatus kutseobivuskomisjoni täiendavad liikmed. Komisjoni liikmeteks said vandeadvokaadid Kristiina Lee ja Indrek Leppik; asendusliikmeteks vandeadvokaadid Triinu Hiob, Ksenia Kravtšenko ja Britta Oltjer.

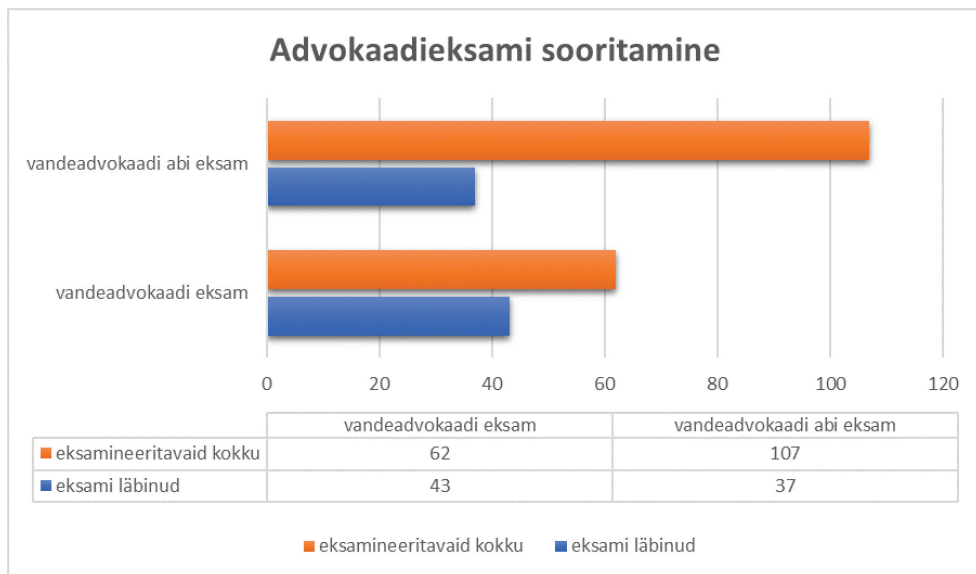
Advokaadiksamite korraldamine

2018. a jaanuaris ning augustis viidi läbi konsultatsioonid advokaadiksamiks valmistumiseks. Korralised advokaadiksamid toimusid 29.01.2018 ja 27.08.2018.

Advokaadiksamit tegi 169 isikut (2017. a 166 isikut, 2016. a 114 isikut). Eksami sooritas positiivsele tulemusele 80 isikut, s.o 47% eksamineeritavatest (2017. a 46%, 2016. a 44%, 2015. a 63%, 2014. a 62%).

Vandeadvokaadi eksamit tegi 62 isikut, neist 43 (69%) sooritas eksami positiivsele tulemusele. Vandeadvokaadi abi eksamit tegi 107 isikut, neist 37 (35%) sooritas eksami positiivsele tulemusele. Testi tulemuse vaidlustas 14 isikut, kaasuse tulemuse 4 isikut ning suulise eksami tulemuse 3 isikut. Testi osas rahuldati vaidlustused 10 korral, kaasuse osa vaidlustusi ei rahuldatud ning suulise eksami osa vaidlustused rahuldati 2 korral.

17.04.2018 otsustas advokatuuri juhatus kiita heaks Tartu Ülikooli hinnapakkumise ning sõlmida ülikooliga lepingu advokaadieksami meetodika väljatöötamiseks, valdkondade märksõnastiku loomiseks ning testiküsimuste ja kaasuste koostamiseks.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI AUKOHTU TEGEVUSEST 2018. AASTAL

Aukohtu esimeheks oli 2018. a vandeadvokaat Andres Aavik ja liikmeteks vandeadvokaadid Liina Linsi, Küllike Namm, Tõnis Tamme, õigusteadlane Raul Narits ning kohtunikud Gaida Kivinurm ja Imbi Sidok-Toomsalu. Asendusliikmeteks olid vandeadvokaatid Priit Manavald, Marko Tiiman, Leon Glikman ja kohtunist Merike Varusk.

2018. a toimus 23 aukohtu istungit. Kokku arutati aukohtumenetluses 123 pöördumist 132 advokaadi tegevuse peale. 2018. a kaevati kokku 92 erineva advokaadi tegevuse peale. Nendest 100 korral tegid aukohtule ettepaneku aukohtumenetluse algatamiseks eraisikud, 12 korral erinevad kohtud ja kohtunikud, 1 korral Justiitsministeerium, 1 korral prokuratuur, 4 korral advokaadid ning 9 korral Eesti Advokatuur. Arutatud kaebustest 63 olid seotud riigi õigusabi asjadega ning 2 oli seotud pankrotihalduri tegevusega.

Võrdluseks, et 2017. a arutas aukohus 101 kaebust, 2016. a 123 kaebust, 2015. a 101 kaebust, 2014. a 125 kaebust, 2013. a 132 kaebust, 2012. a 65 kaebust, 2011. a 71 kaebust ja 2010. a 69 kaebust.

Aukohus arutas 2018. a kahte 2017. a menetluse võetud kaebust ning algatas aukohtumenetluse 46 korral. Nendest 5 korral otsustati advokaati karistada noomitusega ning 1 korral rahatrahviga. 21 korral lõpetati menetlus advokaati karistamata, juhtides 9 korral advokaadi tähelepanu tema tegevuses esinenud minetustele ning kutsudes advokaati üles kutse-eetika nõuete hoolsamale järgimisele. 6 menetlust lõpetati, kuna kaebuse esitanud isik võttis oma kaebuse tagasi, 3 menetluse võetud kaebust lõppes pooltevahelise kompromissiga ning 10 kaebuse menetlus jätkub 2019. a. 74 korral otsustas aukohus menetlust mitte algatada, millest 12 korral juhtis aukohus advokaadi tähelepanu tema tegevuses esinenud minetustele ning kutsus advokaati üles kutse-eetika nõuete hoolsamale järgimisele. 3 korral võttis kaebaja kaebuse enne aukohtu menetluse võtmise otsustamist tagasi ning 1 korral saavutasid pooled omavahel kompromissi.

Peamised aukohtu poole pöördumise põhjused olid rahulolematuse kohtuotsusega, mida seostatakse ebarahuldava kaitsjatöö või esindusega, rahulolematuse õigusteenuse kvaliteediga (kliendiülesande täitmata jätmine või selle ebapiisav täitmine, asjatundmatu õigusabi osutamine, kliendi huvides apellatsioon- või kassatsioonkaebuse esitamata jätmine jne), advokaadi lugupidamatu suhtumine kohtu, kliendi või vastaspoole suhtes, erinevad kommunikatsiooniprobleemid (sh kliendi kõnedele ja e-kirjadele ning advokatuuri pöördumistele vastamata jätmine), huvide konfliktis regutsemine, AdvS § 40 lg 3 rikkumine, patroneerimise nõude ebapiisav täitmine, advokaadi tasuvaidlused jms.

Lühiülevaade mõningatest aruandeperioodil aukohtu poolt tehtud otsustest.

11.01.2018

Vandeadvokaatidele heideti ette KrMS § 35 lõike 2 rikkumist, kuna nad ei võimaldanud kaebajatel segamatult ja süvenedes toimikuga tutvuda. Aukohus ei tuvastanud advokaatide tegevuses distsiplinaarsüüteo tunnuseid. Toimiku tutvustamist kahtlustatavale või süüdistatavale reguleerib KrMS § 224¹. KrMS § 224¹ lõike 1 teise lause kohaselt tutvustab kaitsja materjale, millest prokuratuur on keelanud koopiat teha, ainult oma ametiruumides või kinnipidamiskohas. Aukohtule esitatud materjalidest nähtuvalt oli kaitsjatele esitatud toimikutele märgitud koopiade tegemise keeld (KrMS § 224 lg 10). Seega olid advokaadid kohustatud toimikut tutvustama oma ametiruumides. KrMS § 224 lõike 10 kohaselt otsustab prokuratuur kaitsjale või KrMS § 224 lõikes 1¹ nimetatud juhul kahtlustatavale toimiku ja sellest kõrvaldatud materjali tutvustamisel, kas ja millises ulatuses on tal lubatud teha toimikust või esitatud materjalidest täiendavaid koopiaid, arvestades isikuandmete kaitse vajadust. Kuivõrd prokuratuur ei olnud toimikust koopia tegemiseks luba andnud, toimisid advokaadid koopia tegemisest keeldudes vastavalt KrMS-is sätestatule. Advokaadid on kaebajatele toimikuid tutvustanud, seega ei ole kaebajate õigust toimikuga tutvuda rikutud.

25.01.2018

Vandeadvokaadi abile heideti ette eetikakoodeksi § 14 lõike 4 rikkumist, kuna advokaat ei teavitanud klienti istungi ärajäämisest. Advokaat tunnistas oma eksimust ja vabandas klienti ees. Advokaat kahetses juhtunut ning kinnitas, et on sellest õppust võtnud, täiendades oma töökorraldust selliselt, et menetlustähtaegade järgimise käigus ei ununeks ära klientide õigeaegne teavitamine. Kuivõrd advokaat tunnistas oma eksimust ja on klienti ees vabandanud, ei pidanud aukohus vajalikuks advokaati karistada. Küll aga juhtis aukohus advokaadi tähelepanu, et edaspidi tuleks klientide teavitamisel ja menetlustähtaegade järgimisel olla hoolsam.

25.01.2018

Vandeadvokaadile heideti kaebuses ette advokaadibüroos töötava juristi vahekohtunikuna kasutamist. Samuti, et advokaat tegutses teadlikult oma klienti juhatuse liikmeks olekut ära kasutades, et hoida teist äriühingu juhatuse liiget vahekohtu menetlusest teadmatutes. Aukohus ei tuvastanud advokaadi tegevuses kaebuses etteheidetud rikkumisi. Kaebaja väited, et vahekohtunikuna tegutsenud B on advokaadibüroo töötaja või et vahekohus oleks asutatud advokaadibüroo klienti poolt, on paljasõnalised ja tõendamata. Advokaadi kinnitusel ei töota B advokaadibüroos alates 2013. aastast ning aukohtul puudus alus advokaadi selgitustes kahelda. Vastupidiseid tõendeid ei esitanud ka kaebaja. Asjaolu, et B on varasemalt töötanud advokaadibüroos, ei ole aukohtu hinnangul asjasse puutuv ega advokaadile etteheidetav. Vahekohtu otsuste õiguspärasust kontrollib kohus ning kaebajal oli võimalik vahekohtu otsusega mittenõustumisel pöörduda kohtu poole, mida kaebaja ka tegi. Kaebaja etteheited, mille kohaselt on kaebaja juhatuse liige ja osanik C esitanud endaga peetavates õigusvaidlustes kaebaja nimel endale soodsaid avaldusi, ei ole aukohtu hinnangul etteheidetavad advokaadile. Kaebaja etteheited on

otseselt suunatud C, mitte advokaadi tegevusele. Aukohus saab anda seisukoha üksnes advokaadi tegevusele. Eetikakoodeksi § 4 lõike 5 kohaselt ei või advokaati samastada kliendi ülesande täitmise tõttu kliendiga ega kliendi kohtuasjaga. Eeltoodust tulenevalt ei tuvastanud aukohus advokaadi tegevuses kaebuses etteheidetud rikkumisi. Küll aga tuvastas aukohus advokaadi ja tema patroneeritava D-ga peetud vestluste ja esitatud asjaolude tulemusel, et advokaat viibib alaliselt Eestist eemal ning käib Eestis periooditi. Seoses asjaoluga, et advokaat ei viibi Eestis ning advokaadibüroos töötav vandeadvokaadi abi D ei osanud anda piisavat ülevaadet advokaadibüroo asjaajamisest, ei olnud Eesti Advokatuuri juhatusel võimalik teostada advokaadibüroos korralist järelevalvet. Advokaadibüroos sisuliselt üksinda tegutseva vandeadvokaadi abi D patroneerimine toimus interneti vahendusel. Advokatuuri kodukorra § 22 punkti 5 kohaselt on advokaat kohustatud juhatust viivitamata teavitama tegutsemiskohast lahkumisest, kui äraolek kestab üle kahe kuu. Aukohus tuvastas, et advokaat ei viibi alaliselt Eestis ega ole advokatuuri juhatust oma eemalviibimisest teavitanud.

Advokaadibüroode kontrollimise juhendi § 1 lõike 3 kohaselt on advokaadibüroo kohustatud osutama igakülgset abi ja andma järelevalve teostamiseks vajalikku teavet. Aukohtule esitatud materjalidest nähtuvalt on advokaat Eestist eemal viibides jätnud advokaadibüroo pidamise unarusse ning takistanud seeläbi juhatuse poolt järelevalve teostamist kokkulepitud kuupäeval. Kuigi advokaat volitas advokaadibüroo kontrollimisel ennast esindama vandeadvokaadi abi D, puudus D-l järelevalve teostamiseks vajalik teave ja ligipääs vajalikele dokumentidele, mistõttu ei olnud võimalik juhatusel kokkulepitud ajal korralist järelevalvet teostada. Seejuures ei teavitanud advokaat advokatuuri, et ei saa isiklikult advokaadibüroo kontrollil viibida. Arvestades asjaolu, et advokatuuri jurist teavitas büroopidajat advokaadibüroo kontrollimise vajadusest 2017. aasta septembris, kuid tulenevalt büroopidaja Eestist eemal viibimisest ei olnud võimalik kontrolli kolme ja poole kuu jooksul läbi viia, leiab aukohus, et advokaat on jätnud advokaadibüroo pidamise unarusse. AdvS § 42 lõike 4 kohaselt võib vandeadvokaadi abi õigusteenust osutada üksnes vandeadvokaadist patrooni juhendamisel. AdvS § 39 lõike 1 kohaselt on patroon vandeadvokaat, kelle juhtimisel vandeadvokaadi abi tegutseb. Aukohtu hinnangul näeb AdvS ette vandeadvokaadi abi tegutsemise vandeadvokaadist patrooni igakülgse juhtimise all. Olukorras, kus vandeadvokaat viibib alaliselt Eestist eemal ning patroneerimine toimub valikuliselt interneti vahendusel, ei ole aukohtu hinnangul AdvS § 42 lõikest 4 ja § 39 lõikest 1 tulenev patroneerimise kohustus piisaval määral täidetud. Eeltoodust tulenevalt leidis aukohus, et advokaadi tegevuses esinevad advokatuuri kodukorra § 22 punkti 5, advokaadibüroode kontrollimise juhendi § 1 lõike 3 ning AdvS § 42 lõike 4 ja § 39 lõike 1 rikkumised. Arvestades, et advokaadil puuduvad varasemad distsiplinaarkaristused, piirdus aukohus advokaadi karistamisel noomitusega.

15.02.2018

Vandeadvokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 9 rikkumist, kuna advokaat on aidanud elatisvõlgnik E-l elatisvõla tasumisest kõrvale hoiduda. Kaebusest nähtuvalt tegutseb E läbi äriühingu X. Kuna E ei ole äriühingu omanik, siis ei ole võimalik ka täitemenetluses selle osa võõrandamine. Elatisvõlga ei ole kohtutäituril olnud võimalik seni edukalt sisse nõuda, kuna E-l puudub väidetavalt sissetulek. See omakorda

tekitab küsimuse, kas ja kuidas E oma töö eest tasu võtab. Tasu võtmine võib toimuda äriühing X kaudu, mille osanikuks on advokaat. Advokaadi selgitustest nähtuvalt ei kontrollinud ta, milline oli E motivatsioon advokaadi osanikuks määramiseks ning millisel eesmärgil E talle ettepaneku äriühingu omandamiseks tegi. Kuivõrd advokaat on kinnitanud, et tema eesmärk osaluse hoidmisel ei olnud aidata E-l elatise tasumisest kõrvale hoiduda ning ta on pärast sellistest asjaoludest teada saamist osaluse maha müünud, ei pidanud aukohus vajalikuks advokaati karistada. Aukohus juhtis siiski advokaadi tähelepanu, et edaspidi tuleks olla nõusoleku andmisel hoolsam ning selgitada välja, milleks advokaat oma nõusoleku annab.

15.02.2018

Vandeadvokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 20 lõike 2 rikkumist, kuna advokaat oli planeerinud samale ajale kahe kriminaalasja kohtuistungid. Kohtu pöördumisest nähtuvalt palus kohus istungi aegade määramisel kaitsjatel, kes ei saa istungil osaleda, esitada kirjalikud avaldused, et soovivad asenduskaitsjat. Advokaat ei öelnud istungite määramisel kordagi, et tal ei ole võimalik kohtuistungitel osaleda ega esitanud avaldust asenduskaitsja määramiseks. Advokaat oli planeerinud endale kaks kohtuistungit ühele ajale, mistõttu oli takistatud ja häiritud kahe kriminaalmenetluse pidamine. Aukohus ei tuvastanud advokaadi tegevuses distsiplinaarsüüteo tunnuseid. Aukohtule esitatud asjaoludest nähtuvalt oli kohus teadlik, et advokaadid osalevad samaaegselt ka teises kriminaalasjas, milles olid määratud kohtuistungite ajad juba 2016. aasta veebruaris vastavalt graafikule igal nädalal kuni 2018. aasta juunini. Aukohus leidis, et kuivõrd kohus oli teadlik, et advokaadil on samal ajal määratud teine istung, oleks kohus pidanud seda istungite aja määramisel arvestama. Aukohtu hinnangul puudus advokaadil olukorras, kus kohus oli advokaadi teises menetluses osalemisest teadlik, kohustus kohut nimetatud asjaolust korduvalt teavitada. Kuivõrd nimetatud asjaolu puudutab nii kohtute kui ka advokaatide töökorraldust, tegi aukohus advokatuuri juhatusele ettepaneku pöörduda märgukirjaga kohtute poole, et kohtud arvestaks edaspidi mahukates kriminaalasjades istungiaegade määramisel teiste samas kohtus menetletavates asjades määratud istungite aegu ega määraks istungeid ühele ajale.

15.02.2018

Eesti Advokatuur tuvastas, et advokaadibüroo kodulehelt ja advokaadibüroo avaldatud töökuulutusest nähtuvalt osutavad advokaadibüroos tegutsevad juristid iseseisvalt õigusabi. Advokatuuri järelepärimistele advokaat ei vastanud. Samuti on advokaat pidevalt jätnud tähtaegselt tasumata advokatuuri poolt esitatud arveid. Advokaadi selgitustest nähtuvalt on advokaadibüroos viimasel ajal personaliga keerulised ajad, mistõttu võisid ka advokatuuri kirjad kaduma minna. Advokaat tegeleb uue personali otsingutega. Advokaat kinnitas, et otsib töökuulutusse ja advokaadibüroo kodulehele juristide tööülesannete kirjeldamiseks parema sõnastuse. Edasiste võlgnevuste vältimiseks on advokaat tasunud liikmemaksu 12 kuuks ette. Võttes arvesse advokaadi selgitusi, ei pidanud aukohus vajalikuks advokaati sel korral karistada.

15.03.2018

Kohus heitis vandeadvokaadile ette eetikakoodeksi § 8 lõigete 1 ja 2 rikkumist, kuna advokaat ei kaitsnud esindatavate huve vähemalt mõistliku advokaaditeenuse piires, võttes sellega riski jätta sisuliselt oma esindatavate huvid kaitseta. Kohtu pöördumisest nähtuvalt ei suhelnud advokaat oma esindatavatega, ei selgitanud välja nende seisukohta, ei kujundanud laste ja vanemate seisukohtade, tsiviilasja materjalide, vanemate/laste suhtlemist reguleerivate sätete ning kohtulahendite põhjal õiguslikult põhjendatud seisukohta, ega olnud tutvunud piisaval määral tsiviilasja materjalidega, jäädes piisava ettevalmistamatus tõttu raskustesse ka kohtuistungil, kus esitas kohatuid ja asjatundmatuid taotlusi. Advokaadi aukohtu istungil antud selgituste kohaselt oli tal nimetatud perioodil perekondlikest põhjustest tulenevalt raske periood, mis võis mõjutada tema keskendumist võetud ülesannete täitmisesse. Advokaadi kinnitusel on ta juhtunud järeldused teinud ning kahetseb. Arvestades, et advokaat on oma varasemas kutsetöös olnud korrektne ja hoolas, teda pole varasemalt distsiplinaarkorras karistatud, ta kahetseb juhtunud ja lubab edaspidi olla hoolsam, ei pea aukohus vajalikuks advokaati sellel korral karistada. Küll aga juhib aukohus advokaadi tähelepanu, et edaspidi tuleb laste esindamisel lähtuda advokatuuri poolt koostatud juhendist ning kutsetegevust takistavate asjaolude ilmnemisel leida endale asendaja.

15.03.2018

Vandeadvokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 8 lõigete 1 ja 2 ning § 9 lõike 1 rikkumist, kuna advokaat ei esitanud kaebust Riigikohtusse ning tegutses prokurööri, mitte kaebaja huvides, sõimas kaebajat, ei näidanud toimikut tutvustades kriminaaltoimiku juurde kuuluvat valvakaamera salvestist, survestas kaebajat prokuröoriga kokkulepet sõlmima. Lisaks heitis kaebaja ette, et advokaat ärritub, ähvardab või ei vasta üldse kõnele ning nuhib kaebaja järel, kuigi kliendisuhe on juba lõppenud. Aukohus ei tuvastanud advokaadi tegevuses distsiplinaarsüüteo tunnuseid. Aukohtule esitatud materjalidest ei nähtunud, et advokaat oleks käitunud kaebaja huvisid kriminaalmenetluses kaitstes tema huvide vastaselt või kolmandate isikute huvides. Etteheiteid advokaadi tegevusele ning alust tema menetlusest taandamiseks ei ole tuvastanud ka kohus. Seoses advokaadi päringuga vangla kontaktisikule, leidis aukohus, et kuigi advokaat on määranud endale asenduskaitsja ja kliendisuhe kaebajaga ei ole faktiliselt lõppenud, ei olnud päring kontaktisikule tehtud kaitseülesande täitmisel kliendi huvides. Sellest hoolimata ei pidanud aukohus vajalikuks advokaati käesoleval juhul karistada, kuid juhtis tema tähelepanu, et edaspidi peab kaitseülesannete täitmine toimuma üksnes kliendi huvides.

12.04.2018

Kohus heitis advokaadile ette eetikakoodeksi § 21 lõike 2 rikkumist, kuna advokaat ei esitanud KrMS § 227 lg-s 1 sätestatud tähtjaks kaitseakti. Aukohus ei tuvastanud advokaadi tegevuses distsiplinaarsüüteo tunnuseid. KrMS § 227 lõike 1 kohaselt esitab kaitsja pärast süüdistusakti koopia saamist hiljemalt kolm tööpäeva enne eelistungit kohtule kaitseakti ning prokuratuurile selle koopia. Kriminaalaja erilise keerukuse või

mahukuse korral võib kohus kaitsja põhistatud taotlusel nimetatud tähtaega pikendada. Aukohtule esitatud asjaoludest nähtuvalt esitas advokaat hiljemalt kolm tööpäeva enne eelistungit kohtule taotluse kriminaalmenetluse osaliseks lõpetamiseks aegumise tõttu. Kuivõrd tegemist oli mahuka kohtuasjaga, esitas advokaat lisaks kriminaalmenetluse lõpetamise taotlusele taotluse kaitseakti esitamiseks täiendava tähtaja andmiseks. Kohus rahuldas advokaadi taotluse ning määras kaitseakti esitamiseks uue tähtaja. Advokaat esitas kaitseakti kohtu poolt määratud tähtjaks ehk tähtaegselt. Eeltoodust tulenevalt ei tuvastanud aukohus advokaadi tegevuses minetusi.

19.04.2018

Aukohus tuvastas, et advokaadile oli esitatud süüdistus teise astme kuriteos, mille menetlus lõpetati KrMS § 202 sätete alusel. Aukohus, tutvudes asjas kogutud materjalidega ja kuulates advokaadi aukohtu istungil suuliselt ära, leidis, et puudub vajadus advokaati karistada. AdvS § 23 lõikest 2, § 27 lõike 1 punktist 3 ja § 37 punktist 2 tulenevalt ei saa advokatuuri liige olla isik, kes on kuriteos süüdi mõistetud. Kuivõrd advokaat ei tegutsenud talle etteheidetavas teos advokaadina, vaid füüsilise isikuna ning teda ei ole süüdi mõistetud, ei pea aukohus vajalikuks teda karistada. Siiski juhtis aukohus tähelepanu, et advokaat peab ka füüsilise isikuna hoolitsema selle eest, et ta ei satuks oma tegevuses seadusega vastuollu.

19.04.2018

Advokaadile heideti ette AdvS § 44 lõike 3 ja eetikakoodeksi § 21 lõike 2 rikkumist, kuna advokaat omandas väidetavalt oma kliendi õigused ning esitas kohtule fabritseeritud nõude. Samuti AdvS § 82¹ lõike 2 rikkumist, kuna advokaadi kuulumine teiste organisatsioonide juhtorganisse ei kajastunud advokatuuri kodulehelt. Aukohus, hinnates aukohtule esitatud asjaolusid ja selgitusi, ei tuvastanud, et advokaat oleks rikkunud AdvS § 44 lõiget 3, eetikakoodeksi § 21 lõiget 2 või käitunud muul moel ebaeetiliselt. Väidetavat fabritseeritud nõude esitamist ei ole tuvastanud ka kohus. Küll aga tuvastas aukohus, et advokaat ei ole täitnud AdvS § 82¹ lõikest 2 tulenevat kohustust ning juhtis advokaadi tähelepanu, et advokaat peab viivitamata advokatuuri juhatusele teatama juriidilise isiku või filiaali, mille juhtimises advokaat soovib osaleda. Advokaat peab advokatuuri juhatusele samuti teatama, kui ta lõpetab osalemise juriidilise isiku või filiaali juhtimises. Kuivõrd kaebusest ei nähtunud, et advokaat oleks advokatuuri juhatuse teavitamata jätmisega tekitanud kaebajale kahju, ei pidanud aukohus vajalikuks advokaati sel korral karistada.

19.04.2018

Advokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 14 lõike 2 rikkumist, kuna advokaat esitas kohtule ilmselgete puudustega ja nõuetele mittevastava menetlusdokumendi. Advokaadi selgituste kohaselt tegutses advokaat vastavalt kliendilt saadud juhiste ja selgitustele ning sellest johtuvalt esitas kohtule menetlusdokumendi enne kliendi poolt menetlusabi taotluse täitmist. Teades, et klient esitab kohtule menetlusabi taotluse hiljem, ei saanud advokaat menetlusdokumentidele lisada riigilõivu tasumise kviitungit, kuna polnud teada, kas klient peab riigilõivu tasuma või klient

vabastatakse kohtu poolt riigilõivu tasumisest. Aukohus nõustus, et riigilõivu tasumise kohustus on TsMS § 138 lõikest 2 ja § 146 lõike 1 punktist 1 tulenevalt menetluse algatamist või muu menetlustoimingu tegemist taotlenud menetlusosalisel, mitte tema esindajal ning advokaat peab menetluskohustuste esitamisel kinni pidama seaduses sätestatud menetlustähtaegadest. Küll aga leidis aukohus, et advokaat peab kliendile selgitama riigilõivu tähtaegselt tasumise kohustust ning muid seadusest tulenevaid nõudeid hagiavalduse esitamisel. Samuti oli aukohus seisukohal, et kohtule esitatavad menetluskohustused peavad vastama seaduses sätestatud nõuetele. Kuivõrd advokaat oli aukohtu menetluse ajaks puudused kõrvaldanud – esitanud kohtule täiendatud hagiavalduse, kus on arvestatud nii kliendi huve kui ka kohtu selgitusi – ning hagiavaldus oli kohtu poolt menetlusse võetud, ei pidanud aukohus vajalikuks advokaati karistada. Küll aga juhtis advokaadi tähelepanu, et edaspidi tuleb advokaadil olla menetluskohustuste koostamisel hoolikam ning veenduda, et kohtule esitatavad menetluskohustused vastaks seaduses sätestatud nõuetele.

10.05.2018

Kohus heitis advokaadile ette eetikakoodeksi § 8 lõike 2 rikkumist, kuna advokaadi poolt koostatud hagiavaldus ei vastanud seaduses sätestatud nõuetele. Kohtu hinnangul on advokaat hagi koostamisel üles näidanud asjatundmatust ja hooletust. Kuna kohus jättis nõuetele mittevastava hagiavalduse korduvalt menetlusse võtmata, on advokaat oma tegevusega jätnud kliendi huvid kaitseta. Aukohus ei tuvastanud advokaadi tegevuses distsiplinaarsüüteo tunnuseid. Advokaadi selgitustest nähtuvalt on advokaat teinud omalt poolt kõik, et kohtu viidatud puudused saaksid kõrvaldatud, sh selgitanud kliendile korduvalt menetluskohustustele esitatavaid nõudeid, kuid klient on neid korraldusi eiranud. Advokaadi hinnangul on ta esindanud klienti antud asjas parimal võimalikul viisil ning kindlasti ei ole takistanud kohut asja menetleda mõistliku aja jooksul. Advokaat leidis, et tunneb piisavalt VÕS kasutuslepingu, kahju hüvitamise ja lepinguvälise kahju hüvitamise sätteid ning menetlusõigust ja ei arva, et on asjatundmatu. Ka Tallinna Ringkonnakohus leidis oma 29.01.2018 määruses, et haginõue on piisavalt selge ning ilmselt ei ole perspektiivitu, mistõttu on hagiavalduse menetlusse võtmisest ebaõigesti keeldutud. Sellest hoolimata on maakohus jätkuvalt keeldunud hagiavaldust menetlusse võtmast ning advokaadi menetlusest kõrvaldanud. Kuivõrd kohtute seisukohad hagiavalduse selguse ja hagiavalduse menetlusse võtmise võimalikkuse osas on vastakad ning ka aukohus ei tuvastanud advokaadi tegevuses selliseid rikkumisi, mis tooks endaga kaasa advokaadi karistamise, lõpetas aukohus advokaadi suhtes algatatud aukohtumenetluse distsiplinaarsüüteo tunnuste puudumise tõttu. Aukohus pidas edasiste arusaamatuste vältimiseks siiski vajalikuks juhtida advokaadi tähelepanu, et advokaadil tuleb teha kõik endast olenev, et esindatav annaks advokaadile üle kvaliteetse õigusabi osutamiseks vajaliku tõendite baasi ning probleemide tekkimisel tuleb sellest kohut teavitada.

10.05.2018

Kaebaja heitis advokaadile ette, et advokaat ei usalda klienti, kahtlustab tema kasutamist tankistina, soovib temaga kohtumist ega arvesta kaitsetaktika valimisel tema huve. Aukohus ei tuvastanud advokaadi tegevuses distsiplinaarsüüteo tunnuseid.

Advokaadi selgitustest nähtuvalt on advokaadil tekkinud kahtlus, et kliendi nimel ja aadressilt suhtlev isik ei pruugi olla klient ise. Kuna klient on korduvalt keeldunud advokaadiga silmast silma kohtumast, ei ole advokaadil olnud võimalik tema isikut tuvastada. Eetikakoodeksi §-st 8 tulenevalt peab advokaat kliendi huvid välja selgitama ning tegutsema üksnes kliendi huvides. Seega tuleb advokaadil kahtluste korral, kas kliendi nime all tegutsev isik on see, kelleks ta end nimetab, enne õigusabi osutama hakkamist need kahtlused kõrvaldada. Arvestades, et klient keeldub advokaadiga kohtumast, ei ole advokaadile kättesaadav ning suhtleb läbi kolmandate isikute, on advokaadil põhjendatult tekkinud kahtlus kliendi isikus. Samasugust kahtlust jagab aukohtule esitatud materjalide põhjal ka aukohus. Nimetatud kahtlust ei olnud võimalik kõrvaldada ka aukohtu istungil, sest kaebaja aukohtu kutsele ei reageerinud ning istungile ei ilmunud. Eeltoodust tulenevalt leidis aukohus, et advokaat on teinud kõik endast oleneva kliendi huvide välja selgitamiseks, kuid see ei ole kliendi vastutegevuse tõttu õnnestunud.

17.05.2018

Advokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 14 lõike 4 rikkumist, kuna advokaat ei vastanud mitme kuu jooksul kaebaja pöördumistele. Aukohus ei tuvastanud advokaadi tegevuses distsiplinaarsüüteo tunnuseid. Advokaadi selgitustest nähtuvalt on kaebaja pöördunud tema poole enamasti öösiti ning on olnud pettunud, kui advokaat ei ole tema pöördumistele hommikuks vastanud. Aukohus märkis, et advokaat peab kliendi pöördumistele vastama mõistliku aja jooksul esimesel võimalusel, kuid seejuures ei saa klient eeldada, et advokaat on tema jaoks ööpäevaringselt kättesaadav. Advokaat peab siiski tegema endast oleneva, et vajalik info asjaga seotud asjaolude kohta jõuaks kliendini mõistliku aja jooksul. Kui vajalik, tuleb teatud asjaolusid kliendile selgitada ka korduvalt. Aukohtule esitatud asjaoludest nähtuvalt on advokaat hagiavalduse kohtule esitanud, võlgnikuga suhelnud ning klienti asjaga seotud asjaoludest teavitanud. Advokaadi kinnitusel on ta kliendiga pärast kaebuse esitamist veel korduvalt suhelnud, talle asjaolusid täiendavalt selgitanud ning klient on sellest aru saanud. Seega on advokaat talle riigi õigusabi korras määratud ülesande täitnud. Aukohus ei tuvastanud, et advokaat oleks jätnud seejuures kliendi huvid kaitseta või rikkunud muul moel riigi õigusabi saaja õiguseid.

07.06.2018

Advokaadile heideti ette AdvS § 55 lõike 4 ja § 61 lõike 2 ja eetikakoodeksi § 9 lõike 1 rikkumist, kuna advokaat esindas klienti kohtumenetluses ilma kirjalikku kliendilepingut sõlmimata ning väidetavalt pakkus õigusteenust intiimteenuste eest. Aukohtule edastatud materjalidest nähtuvalt esindas advokaat oma klienti tsiiviilasja menetluses ilma kirjalikku kliendilepingut sõlmimata. Advokaadi selgituste kohaselt piirdus õigusteenuse osutamine esialgu vaid konsultatsiooniga, mis muutus hiljem esindamiseks kohtumenetluses. Kirjalikku lepingu sõlmimine vahemikus 22.02.2018 kuni veebruari lõpuni seisis selle taga, et klient ei läinud advokaadibürosse. Samas möönis advokaat, et kliendileping jäi advokaadi hooletuse tõttu sõlmimata ka 01.03.2018 toimunud kohtuistungil. AdvS § 55 lõike 4 teise lause kohaselt ei või suulist lepingut sõlmida kliendi kaitseks kriminaalmenetluses või kliendi esindamiseks

kohtus või muus ametiasutuses. Aukohus leidis, et kuigi AdvS § 55 lõikest 1 ning Eesti Advokatuuri juhatusel poolt kinnitatud advokaadibüroode pidamise juhendi § 3 lõike 1 punktist 1 ja § 5 lõike 1 punktist 2 tulenevalt tagab kliendilepingu sõlmimise ja selle vastavuse kliendilepingule esitatavatele nõuetele büroopidaja, peab advokaat klienti kohtumenetluses esindades veenduma kirjaliku kliendilepingu olemasolus. Esindades klienti kohtumenetluses kirjaliku kliendilepinguta, on advokaat rikkunud AdvS § 55 lõikest 4 tulenevat keeldu. Aukohus juhtis ka büroopidaja tähelepanu, et advokaadibüroo protseduurid, tagamaks kliendilepingute vastavus nõuetele, ei ole piisavad, mistõttu tuleb advokaadibürool kliendilepingute sõlmimise protseduurid edaspidiste rikkumiste vältimiseks üle vaadata.

AdvS § 61 lõike 2 kohaselt tuleb tasu maksta rahas. Eetikakoodeksi § 9 lõike 1 kohaselt peab advokaat suhtlemisel klientide, kohtu, kolleegide ja avalikkusega käituma ausalt ja väarikalt ning kooskõlas heade kommetega ja tavadega ning kutseetika nõuetega. Advokaat peab hoiduma advokaadi kutset ja advokatuuri mainet kahjustavast käitumisest. Aukohtule esitatud materjalidest nähtuvalt on advokaat kliendiga vahetatud sõnumites õigusteenuse tasust rääkides arutanud ka tasumise üle muul viisil, kui rahas. Kuigi advokaadi väitel hakkas kahemõttelisi ettepanekuid tegema klient, ei ole aukohtu hinnangul selline suhtlusviis advokaadile kohane ning advokaat ei peaks kliendi kahemõtteliste ettepanekute ja provokatsioonidega kaasa minema. Tulenevalt eeltoodust leidis aukohus, et advokaat väärrib karistust. Arvestades, et advokaati ei ole varasemalt karistatud ning advokaadi kinnitusel on ta oma viga mõistnud ja järeldused enda jaoks teinud, piirdus aukohus advokaadi karistamisega noomitusega.

07.06.2018

Kohus heitis advokaadile ette eetikakoodeksi § 20 lõike 1, § 21 lõike 2 ja § 8 lõike 2 rikkumist, kuna advokaat on esitanud kohtuniku suhtes korduvalt samasisulisi laimavaid väiteid, mida kasutades on ta hakanud menetlust venitama. Advokaadi selline tegevus ei taga kohtu hinnangul kliendi menetlusõiguste kaitset. Aukohus ei tuvastanud advokaadi tegevuses distsiplinaarsüüteo tunnuseid. Advokaadi kirjalikest ja aukohtu istungil suuliselt antud selgitustest nähtuvalt pidas advokaat hagi perspektiivseks. Kohtu ettepanekuga – hagit loobuda, vastuhagi omaks võtta ning menetluskulud hüvitada – nõustumist ei pidanud advokaat võimalikuks. Seda on advokaat ka kohtule avaldanud. Aukohus nõustus advokaadiga, et kui kohus leiab, et hagi ei vasta nõuetele, on kohtule antud vastavad menetluslikud võimalused. Kui advokaadil tekib kahtlus kohtuniku erapooletuses, on advokaadil TsMS §-st 333 ja §-st 24 tulenevalt õigus esitada kohtu tegevusele vastuväide või kohtuniku taandamise taotlus. Advokaadi poolt oma menetlusõiguste kasutamist ei saa aukohtu hinnangul advokaadile ette heita. Aukohus ei tuvastanud, et advokaat oleks käitunud kohtu suhtes lugupidamatult või menetlust tahtlikult venitanud. Seoses asjaoluga, et advokaat on pärast taandamismenetluse läbimist ja distsiplinaarkomisjoni lahendi saamist samasid asjaolusid korranud ka määruskaebuses, leiab aukohus, et distsiplinaarmenetluse algatamisest keeldumine on haldusakt, mis ei asenda kohtulahendi kontrolli kõrgema kohtuastme poolt. Seega on advokaat õigustatud ning kohustatud menetluskohandamises väljaga tooma kõik asjasse puutuvad argumendid. Aukohus pidas

siiski vajalikuks juhtida advokaadi tähelepanu, et edaspidi tuleks suhtlemisel kohtuga püüda konflikte vältida.

14.06.2018

Kaebaja heitis advokaadile ette AdvS § 40 lõike 2 ning eetikakoodeksi § 8 lõike 2 ja § 14 lõike 4 rikkumist, kuna advokaat ei vastanud kaebaja kõnedele ega esitanud kaebust Riigikohtusse. Aukohtule esitatud materjalidest nähtuvalt soovis kaebaja kassatsioonkaebuse esitamist Riigikohtusse, kuid advokaat kaebaja soovi ei täitnud. Advokaadi selgituste kohaselt jõudis kaebaja Riigikohtule koostatud kaebus advokaadini pärast kaebetähtaja lõppu, mistõttu jäi see kohtule edastamata. Aukohus märkis, et advokaat peab õigusteenuse osutamisel tegutsema kliendi huvides asjatundlikult ning õigeaegselt, selgitades välja kliendi soovi. Kliendi soovide väljaselgitamine eeldab korrapärast suhtlust advokaadi ja kliendi vahel, mille toimimise suhtes peab advokaat üles näitama initsiatiivi. Kuigi klient edasikaebe soovi edastamisega hilines, lasus vastutus toimumata suhtluse ning selle tulemusena tähtaegselt esitamata jäänud kaebuse eest siiski advokaadil. Advokatuuri juhendi „Kriminaalmenetluses kaitsjana riigi õigusabi osutamise juhend“ § 25 lg 3 kohaselt võib kaitsja jätta kohtulahendile edasikaebuse esitamata üksnes juhul, kui selleks on kaitsealuse kirjalikult taasesitatavas vormis luba ja kaitsja ei näe perspektiivi kaebuse esitamiseks. Enne loa saamist peab kaitsja kaitsealusega nõu pidama. Seega saades negatiivse kohtulahendi, oleks tulnud advokaadil välja selgitada kliendi edasikaebe soov. Edasikaebe soovi puudumisel tulnuks see dokumenteerida. Käesoleval juhul ei ole advokaat kliendi soovi välja selgitanud. Jättes kliendi soovi välja selgitamata, võttis advokaat endale riski, et kliendi huvid jäävad kaitseta. Eeltoodust tulenevalt leidis aukohus, et advokaat on jätnud kliendi huvid kaitseta ning väärib karistust. Kuivõrd advokaadil puudusid varasemad karistused, määras aukohus karistuseks noomituse.

05.07.2018

Kohus heitis advokaadile ette AdvS § 40 lõike 2 ning eetikakoodeksi § 8 lõigete 1 ja 2 rikkumist, kuna advokaat refereeris kohtule kostja seisukohtades kohtutoimikus olevaid materjale, jättes kostja seisukoha välja selgitamata. Kohtu hinnangul on advokaat unustanud, keda ta esindab.

Aukohus ei tuvastanud advokaadi tegevuses minetusi. Advokaadi suuliste selgituste kohaselt ei saanud ta kliendiga ühendust, mistõttu esitas ta esialgse seisukoha kliendiga konsulteerimata. Pärast kliendiga ühenduse saamist esitas advokaat kohtule uue seisukoha, mis oli koostatud kliendilt saadud info pinnalt. Aukohus leidis, et advokaat on teinud endast oleneva, et kliendi huvid välja selgitada ning neid kohtus esindada. Olukorras, kus kliendiga ei olnud võimalik ühendust saada, kuid advokaat oli kohustatud seisukoha esitama, sai advokaat seda teha vaid sellel hetkel teadaoleva info pinnalt. Kui klient ei ole advokaadile kättesaadav, võtab ta endale riski, et advokaadi poolt kohtule esitatud menetlusdokumendid ei pruugi tema soove kajastada.

12.07.2018

Aukohus tuvastas, et advokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 20 lõike 2 rikkumist, kuna advokaat jättis mõjuva põhjuse ta kohtuistungile ilmumata, takistades seetõttu mahuka kohtuistungit pidamist.

Aukohus ei tuvastanud advokaadi tegevuses distsiplinaarsüüteo tunnuseid. Eetikakoodeksi § 20 lõike 2 kohaselt on advokaat kohustatud õigeaegselt teavitama kohut asja kokkuleppel lahendamisest, samuti asjaoludest, mis võivad tingida kohtuistungit edasilükkamise. Aukohtule esitatud materjalidest nähtuvalt on advokaat koheselt pärast istungil osalemist takistavast asjaolust teada saamist teavitanud sellest ka kohut. Kohtumenetluse prima praktika suuniste punkti 2.3 kohaselt arvestab kohus istungiaega määrates varem määratud istungeid, kavandatud puhkusi, töölähetusi ja menetlusosaliste kutseorganisatsioonide korraldatud koolitusi. Kuigi tegemist ei olnud advokaadi planeeritud puhkusega, tuleks kohtul aukohu hinnangul arvestada ka menetlusosaliste jaoks erakorraliste oluliste sündmustega.

Aukohus nõustus advokaadi seisukohaga, et asenduskaitsja määramine peaks olema erandlik. Mahuka kriminaalasja puhul ei ole asenduskaitsja määramine mõistlik, kuivõrd asenduskaitsjal puudub võimalus end lühikese aja jooksul kaitsefunktsiooni täitmiseks piisavas mahus kurssi viia. Lisaks nähtus advokaadi selgitustest, et kaitsealune asenduskaitsja määramisega ei nõustunud. Kui kohus leidis, et advokaadil puudusid mõjuvad põhjused kohtuistungilt puudumiseks ning advokaat on tahtlikult takistanud asja kiiret menetlemist, oli kohtul võimalik advokaati KrMS § 138 lõikest 1 tulenevalt trahvida. Kohus advokaati trahvinud ei ole.

Aukohus pidas siiski vajalikuks juhtida advokaadi tähelepanu, et oma tööülesannetes tuleb suhtuda tõsiselt ning edaspidi tuleks vältida kohtuga konflikti tekkimist.

12.07.2018

Aukohus tuvastas, et advokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 8 lõike 2 rikkumist, kuna advokaat ei kaitsnud kliendi huvisid ega teinud oma tööd, mistõttu pidi kaebaja ise kohtule 50 lk pikkuse vastulause koostama. Samuti heitis kaebaja ette, et advokaat viibis kohtuistungil poolpurjus olekus.

Aukohtule esitatud asjaoludest nähtuvalt sõlmis kaebaja advokaadiga kliendilepingu 28.08.2015. Seega ei olnud kaebaja etteheited, mis puudutasid 01.07.2015 toimunud kohtuistungit ja selle eelselt kaebaja poolt kohtule esitatud vastulause, asjasse puutuvad, kuna advokaadi ja kaebaja vahel puudus sel perioodil kliendisuhe.

Kaebaja väide, et advokaat viibis kohtuistungil joobes olekus, ei olnud tõendatud. Aukohtule teadaolevalt ei ole advokaadi joovet tuvastanud ka kohus.

Eeltoodust tulenevalt ei tuvastanud aukohus advokaadi tegevuses distsiplinaarsüüteo tunnuseid. Küll aga pidas aukohus kaebuses toodud asjaolude pinnalt vajalikuks juhtida advokaadi tähelepanu, et kliendiga suhtlemisel tuleks jääda korrektseks ja viisakaks ning keskenduda õigusabi osutamisele.

12.07.2018

Kohus heitis advokaadile ette eetikakoodeksi § 14 lõike 2 esimese lause ja § 8 lõike 2 rikkumist, kuna advokaat ei esitanud kohtule korrektset hagi, ei selgitanud välja asjas tähtsust omavaid asjaolusid ega kogunud tõendeid ning ei osanud kohtuistungil ühelegi kohtu küsimusele vastata, jättes kliendi huvid seeläbi kaitseta. Samuti heitis kohus ette, et sõltumata isikule riigi õigusabi korras advokaadi määramisest, jätkas isik iseseisvalt menetlusdokumentide ja tõendite esitamist.

Aukohus ei tuvastanud advokaadi tegevuses minetusi. Advokaadi selgitustest nähtuvalt ei soovinud klient järgida advokaadi poolt pakutud plaani ning on iseseisvalt, advokaadiga konsulteerimata, esitanud kohtule asjakohatuid ja puudustega dokumente. Asjaolu, et klient jätkab iseseisvalt kohtule menetlusdokumentide ja tõendite esitamist, ei saa advokaat takistada. Advokaadi selgitustest nähtuvalt selgitas ta kliendile korduvalt asjaga seotud asjaolusid ning võimalikke lahendusi, kuid klient ei soovinud avaldada asjakohaseid andmeid oma terviseprobleemide kohta. Seega on advokaat teinud endast oleneva, et tähtsust omavad asjaolud välja selgitada ja kliendi huvisid kohtumenetluses kaitsta, kuid kliendi tegevuse tõttu ei ole olnud see võimalik. Samuti ei tuvastanud aukohus, et advokaat oleks jätnud kohtuistungil kliendi huvid kaitseta. Advokaadi selgitustest nähtuvalt puudutasid kohtu küsimused kliendi esitatud avaldust. Seega olid kohtu küsimused suunatud advokaadi kliendile. Aukohtule esitatud kohtuistungil protokollist ei nähtunud ühtegi advokaadile suunatud küsimust, millele advokaat ei vastanud. Sellistele küsimustele ei ole viidatud ka kaebuses. Samuti ei ole kohus advokaati asjatundmatuse või hooletuse tõttu menetlusest kõrvaldanud. Kui kohus leiab, et advokaat on asjatundmatu või hooletu, on kohtul võimalik advokaat RÕS § 20 lõike 3¹ alusel riigi õigusabi osutamisest kõrvaldada.

03.08.2018

Kohus heitis advokaadile ette eetikakoodeksi § 9 lõike 1 ning § 20 lg-te 1 ja 3 rikkumist, kuna advokaat rikkus tsiviilasjas nr 1 kohtuistungil korda ja käitus kohtu suhtes lugupidamatult ning mõjutas tsiviilasjas nr 2 kohut, ähvardades kohtunikku tema peale kaebuse esitamiseга.

Aukohus tuvastas, et kohtu etteheide advokaadi tegevusele tsiviilasjas nr 1 on esitatud kaebetähtaega ületades, mistõttu aukohus kaebust selle etteheite osas ei arutanud. Advokatuuriseaduse § 16 lg 1 kohaselt saab isik kaebuse advokaadi tegevuse peale esitada kuue kuu jooksul arvates päevast, mil kaebuse esitaja sai teada või oleks pidanud teada saada taotluse aluseks olevatest asjaoludest. Kohtu pöördumises viidatud tegevus tsiviilasjas nr 1 toimus 2017. aasta novembris toimunud kohtuistungil ehk enam kui kuus kuud enne kaebuse esitamist.

Tsiviilasjas nr 2 heitis kohus advokaadile ette taandamistaotluse esitamist, distsiplinaarmenetluse algatamisega ähvardamist ning seeläbi kohtu mõjutamist. Aukohtule esitatud asjaoludest nähtuvalt esitasid kohtuniku taandamise taotluse viis AS E võlausaldajat. Advokaat on avaldusele alla kirjutanud AS F esindajana. Advokaadi selgituste kohaselt andis klient talle käsundi avaldus allkirjastada. Seega on

advokaat avaldust allkirjastades täitnud kliendi käsundit. Kui menetlusosalisel tekib kahtlus kohtuniku erapooletuses, on tal TsMS § dest 333 ja 24 tulenevalt õigus esitada kohtu tegevusele vastuväide või kohtuniku taandamise taotlus. Oma menetlusõiguste kasutamist ei saa aukohtu hinnangul menetlusosalisele ega tema esindajale ette heita.

Samuti ei saa advokaadile ette heita kohtuniku suhtes distsiplinaarmenetluse algatamise taotluse esitamise kavatsust. Advokaadi selgituste kohaselt kavatses ta taotleda kohtuniku suhtes distsiplinaarmenetluse algatamist, kuna advokaadi hinnangul oli trahvihoiatuse tegemine kohtuistungil põhjendamatu ning kohtunik rikkus sellega kohtunike eetikakoodeksi sätetatud norme. Kuigi aukohtu hinnangul peaks advokaat kohtuga konfliktide tekkimist vältima, ei ole selliste taotluste esitamine või selle tarbeks materjalide kogumine vastuolus seaduse ega kutse-eetika nõuetega.

Eeltoodut ei saa aukohtu hinnangul käsitleda ka kohtu mõjutamisena. Kohtu mõjutamise all on eetikakoodeksi § 20 lõikes 3 silmas peetud tegevust, mis põhjustab kohtuniku erapoolikuse advokaadi kliendi kasuks või mille tulemusena tekib mõistlikule kõrvaltvaatajale mulje, et kohtunik ei ole erapooletu. Selliseid asjaolusid aukohus advokaadi tegevuses ei tuvastanud.

Eeltoodust tulenevalt ei tuvastanud aukohus advokaadi tegevuses distsiplinaarsüüteo tunnuseid.

06.09.2018

Viru Ringkonnaprokuratuur heitis advokaadile ette RÕS § 19 lg 1, KrMS § 45 lg 5 ja eetikakoodeksi § 12 lg 4 rikkumist, kuna advokaat võttis kaitsekohustuse vastu olukorras, kus tema ajakava ei võimaldanud võetud kohustust lõpuni täita.

Aukohus ei tuvastanud advokaadi tegevuses distsiplinaarsüüteo tunnuseid. Riigi õigusabi andmise määrusest ja RIS tellimusest ei nähtu vahistamise võimalikkust, mistõttu ei pidanud advokaat seda ette nägema ega sellega ülesande vastuvõtmisel arvestama. Advokaat on teinud seda, mida taotluses on palutud, arvestades taotluses märgitud ajaga. Vahistamisest teada saades asus advokaat RIS abiga asenduskaitsjat otsima. Seega on advokaat teinud endast kõik, et tekkinud olukorda lahendada. Aukohus leiab, et edasiste probleemide vältimiseks tuleks riigi õigusabi osutamise ulatus taotluses võimalikult täpselt määratleda, et advokaat saaks ülesande vastuvõtmisel oma tööd paremini planeerida.

06.09.2018

Aukohus tuvastas, et advokaadile heideti ette AdvS § 40 lg 3, § 48 lg 3 ja § 46 lg 2 p 2 rikkumist, kuna advokaadibüroo kodulehel ja töökuulutuste portaalis avaldatud töökuulutustelt nähtuvalt nõustavad advokaadibüroos kliente advokaadibüroo juristid, advokaat ei esitanud advokatuuri juhatusele kutsekindlustuslepingu ära kirja ega vastanud juhatuse pöördumistele.

Aukohtule esitatud selgitustest nähtuvalt on advokaat oma tegevust korrigeerinud – teinud kodulehel ja töökuulutuse tekstis korrektureid ning eksitava info eemaldanud. Advokaadi kinnitusel juristid kliente ei nõusta, vaid nõustavad advokaati. Samuti esitas advokaat nõutud kutsekindlustuslepingu ära kirja. Eeltoodust tulenevalt ei pidanud aukohus vajalikuks advokaati karistada, kuid juhtis advokaadi tähelepanu, et kui advokaat soovib Eestis advokaadibürood pidada, tuleb juhendada Eesti seadustest ning advokatuuri organite õigusaktidest ja otsustest. Tulenevalt AdvS § 40 lg-st 3 ei või advokaadibüroo kaudu või vahendusel õigusteenust osutada isikud, kes ei ole advokatuuri liikmed.

13.09.2018

Aukohus tuvastas, et advokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 8 lõike 2 ja § 14 lõike 4 rikkumist, kuna advokaat nõustus kohtuistungi aegade määramisega 8 kuud hilisemaks, ei nõudnud kaebaja suhtes tõkendi muutmist, ei aidanud kaebajat kaebuse esitamisel ega külastanud teda vanglas.

Aukohus ei tuvastanud advokaadi tegevuses distsiplinaarsüüteo tunnuseid. Kaebaja heitis ette, et advokaat ei ole teda vanglas külastanud, kuid ei ole välja toonud, millistel asjaoludel pidanuks advokaat teda külastama. Kliendi ülesande täitmiseks sobivad vahendid ja viisi valib advokaat. Kui õigusteenust saab osutada klienti külastamata, võib õigusabi osutada ka muid kanaleid pidi. Advokaadi kinnitusel puudus vajadus kaebajat vanglas külastada. Kaebaja on saanud advokaadile korduvalt helistada ning tutvunud koos kaitsjaga kriminaalasja materjalidega. Aukohus ei tuvastanud, et kliendi külastamiseks oleks olnud vältimatu vajadus või et kliendi külastamata jätmine oleks mõjutanud õigusabi kvaliteeti.

Kaebaja etteheide, et advokaat ei ole nõudnud kaebaja suhtes tõkendi muutmist ega ole seetõttu kaebaja huvides tegutsenud, ei ole asjakohane. Advokaat peab õigusabi osutades tegutsema kliendi huvides ning valima kliendi ülesande täitmiseks sobivad vahendid ja viisi. Advokaat ei ole kohustatud täitma kliendi kõiki nõudmisi. Aukohtule esitatud asjaoludest nähtuvalt on advokaat esitanud ringkonnakohtule määruskaebuse kaebaja vahistamise määrusele ning Riigikohtule kaebaja suhtes kohaldatud tõkendi muutmiseks. Aukohus ei tuvastanud, et advokaat oleks jätnud kaebaja huvid kaitseta.

Kohtuistungite ajad määrab kohus, mistõttu ei ole istungite määramine 8 kuud hilisemaks advokaadile etteheidetav. Kaebuses Riigikohtule on advokaat sellele asjaolule kohtu tähelepanu juhtinud, seega ei ole advokaat kaebaja huvisid kaitseta jätnud.

Aukohus pidas siiski vajalikuks juhtida advokaadi tähelepanu, et õigusabi osutamisel tuleb piirduda õigusabi andmisega. Isiklike teenete tegemine õigusabi osutamise hulka ei kuulu.

13.09.2018

Aukohus tuvastas, et advokatuuri ja advokaadi vahel on vaidlus selle üle, kas assotsieerunud liikmena tegutsemise eelduseks on advokaadi alaline tegutsemine Eestis. Samuti tuvastas aukohus, et advokaat ei vasta advokatuuri juhatuse järelevalve käigus esitatud küsimustele või vastab neile tingimuslikult.

Tulenevalt AdvS § 46 lg 2 p-st 3 on advokaat, kelle tegevuse järele valvatakse, juhatuse nõudel kohustatud andma oma tegevuse kohta juhatusele või juhatuse määratud isikule seletusi. Kuigi advokaat on juhatuse pöördumistele formaalselt vastanud, on advokaat seadnud juhatuse esitatud küsimusele vastamise tingimuseks tema poolt esitatud uutele küsimustele vastamise ning ka pärast vastuste saamist andnud ebamääraseid vastuseid. Aukohus leidis, et selline tegevus on taunitav ning juhtis advokaadi tähelepanu, et juhatuse pöördumistele tuleb vastata tingimusi esitamata. Kuivõrd formaalselt on advokaat vastanud ning väljendanud küsimuse ja talle esitatud nõuete mittemõistmist, mis on lahendatav täiendava selgitamisega, ei pidanud aukohus vajalikuks advokaadi suhtes menetlust alustada.

Poleli olevasse vaidlusesse aukohus ei sekkunud ning selles osas hetkel seisukohta ei võtnud.

18.10.2018

Advokaadile heideti ette, et advokaat viis kaebaja oma tegevusega teadlikult eksitusse, pannes kaebaja oma tegevusega uskuma, et tal on kohustus teha 15 000 suurune sissemaks äriühingu osakapitali suurendamiseks, kui ta ei soovi muutuda vähemusosanikuks. Kaebusest nähtuvalt edastas advokaat 17.05.2018 kaebajale osanike 16.05.2018 koosoleku allkirjastamata protokoll, mille kohaselt otsustati suurendada äriühingu osakapitali 30 000 euro võrra. Samuti kandis advokaat äriühingu pangakontole 1000 eurot selgitusega „osakapitali suurendamise sissemaks osanik X eest“. Kaebaja on 16.05.2018 osanike otsusest ja advokaadi 30.05.2018 tehtud ülekandest lähtudes esitanud samal päeval osa märkimise avalduse ja kandnud äriühingu pangakontole 15 000 eurot. 31.05.2018 äriregistrile osakapitali suurendamise avalduse esitamisel juhiti kaebaja tähelepanu, et koosoleku protokoll ei ole allkirjastatud ja seega ei ole registrikande tegemine võimalik. Kaebaja 31.05.2018 palvele edastada allkirjastatud protokoll, vastas advokaat, et allkirjastatud protokoll tal pole, kuna allkirjastamisel tekkis tehniline tõrge ja allkirja advokaat panna ei saanud. Allkirjastatud otsust advokaat kaebajale ei esitanud.

Aukohtule esitatud kirjalike selgituste kohaselt loobus advokaadi klient osakapitali suurendamisest, kuna kaebaja teatas, et peab otsust koosoleku kokkukutsumise nõuete rikkumise tõttu tühisteks, mistõttu 16.05.2018 koosolekul otsuseid vastu ei võetud. Aukohtu istungil selgitas advokaat, et tegemist ei olnud tahtliku tegevusega – see, et allkirjastamine ebaõnnestub, ei ole talle etteheidetav. Advokaat saatis protokollid välja .doc formaadis ning see pidi kõigile selge olema. Kui kaebajal oli soov saada digiallkirjastatud versiooni või selgitust, oleks saanud seda küsida. Advokaadi kinnitusel oli kaebajale 17.05.2018 saadetud dokumendi näol tegemist protokollid

eelnõuga ning osakapitali suurendamise otsust koosolekul sisuliselt ei lahendatud. Aukohtu küsimusele, miks tehti ülekanne, kui vastavasisulist otsust koosolekul vastu ei võetud, vastas advokaat, et otsuseid ja erinevaid sissemaksid on tehtud palju, kuid ükski ei ole konkreetse koosolekuga seostatav. Millega see täpselt seostatav on, advokaat keeldus avaldamast. Advokaat selgitas vaid, et see on seotud varasemate toimunud ja mittetoimunud koosolekutega. Aukohtu küsimusele, miks otsuse projekti sellisel kujul vastu ei võetud, advokaat sisuliselt ei vastanud, vaid märkis, et seda otsust koosolekul vastu ei võetud ning advokaat ei hakka seda otsust kunagi allkirjastama. Aukohtu küsimusele, miks advokaat edastas kaebajale pärast koosoleku toimumist koosoleku protokoll, kui otsust sellisel kujul vastu ei võetud, vastas advokaat, et saatis protokoll, kuna kaebaja seda küsis, ega mõelnud sel hetkel, kas ta peaks lisama, et see ei saanud allkirjastatud. Advokaat möönis, et oleks võinud seda asjaolu selgitada.

Aukohus, hinnanud esitatud materjale ja advokaadi selgitusi, leiab, et advokaat on viinud oma tegevusega kaebaja eksitusse. Edastades 17.05.2018 kaebajale 16.05.2018 osanike koosoleku protokoll, mille kohaselt otsustati äriühingu osakapitali suurendada, ning tehes äriühingu pangakontole seda kinnitava ülekande, jättis advokaat kaebajale mulje vastava otsuse vastuvõtmisest ning osamakse tegemise kohustusest. Advokaat ei ole kaebajale kordagi (sh 17.05 ja 31.05 kirjavahetuses) avaldanud, et koosolekul otsuseid vastu ei võetud. Vastupidi – advokaadi sõnul ei olnud võimalik otsust allkirjastada tehnilise tõrke tõttu. Väite, et kaebajale 17.05.2018 edastatud dokument oli üksnes eelnõu ning sisuliselt koosolekul otsuseid vastu ei võetud, esitas advokaat alles aukohtumenetluses. Aukohtu hinnangul ei ole eelnimetatud väide usutav ega kooskõlas teiste asjas esitatud tõenditega. Nimelt on kaebajale edastatud protokollis mh fikseeritud koosoleku lõpuaes, koosolekul viibinud isiku nimi ning otsuse poolt antud häälte arv, mis ei saanud protokoll eelnõu koostamise staadiumis advokaadile teada olla. Advokaat on kinnitanud otsuse tegemist ka sellega, et on asunud seda 30.05.2018 pangaülekande tegemisega ka ise täitma. Advokaadi väide, et tehtud sissemaks ei olnud seotud vaidlusaluse osanike otsusega, vaid varasemate toimunud ja mittetoimunud koosolekutega, on umbmäärane ja tõendamata. Advokaadi väide otsuse puudumise kohta on vastuolus ka väitega, et otsust ei olnud võimalik allkirjastada tehnilisel põhjusel.

Eeltoodud asjaoludest nähtuvalt on advokaadi tegevus olnud teadlik ja sihilik. Sissemaks tegemisega tagas advokaat, et kui kaebaja sissemaks ei tee, jääb enamusosalus advokaadi kliendile; kui kaebaja sissemaks teeb, siis on võimalik otsuse tegemist eitada.

Aukohus leidis, et advokaat on rikkunud eetikakoodeksi § 9 lg-st 1 ja § 21 lg-st 2 tulenevaid kohustusi ning väärrib karistust. Kuivõrd advokaati ei olnud varasemalt distsiplinaarkorras karistatud, määras aukohus advokaadile karistuseks noomituse.

08.11.2018

Tallinna Ringkonnakohus heitis advokaadile ette eetikakoodeksi § 9 lg 1, § 20 lg 1 ning § 22 lg 1 rikkumist, kuna advokaat on esitanud menetlusedokumentides halvustavaid ja süüdistavaid avaldusi prokuröri ja kohtu aadressil.

Kohtu pöördumisest nähtuvalt on advokaat nimetanud prokuröri tegevust süüdistatavale konkreetse karistuse taotlemisel ebaseaduslikuks tegevuseks ehk õiguslikuks farsiks ja manipulatsiooniks, millega on kaasa läinud ka maakohtu kohtunik. Samuti on advokaat leidnud, et maakohus jättis kaitseargumendid käsitlemata, kuna nende kummutamine käiks kohtule üle jõu ning kohus toimis selliselt, et hoiduda juriidiliselt küündimatute põhjenduste esitamisega kaasnevast piinlikkusetundest. Advokaat on muuhulgas leidnud, et maakohtu määruses esitatud motiivide ebapiisavuse võimalikeks põhjusteks võivad olla maakohtu mugavus, lohakus, laiskus, aastate jooksul tekkinud ja süvenenud asjadesse pealispindselt suhtumise harjumus. Advokaat avaldas nõrdimust, et Eesti õiguskultuuris on tekkinud tendents, kus madalama astme kohtud suhtuvad kohtulahendi põhistamiskohustusse kergekäeliselt ja hoolimatult, teades, et kõrgema astme kohus teeb sellisel juhul nende eest töö ära.

Aukohtu hinnangul ei ole advokaadi poolt menetlusdokumentides avaldatu lugupidav kohtu ega prokuröri suhtes. Advokaat peab õigusteenust osutades tegutsema kliendi huvides, tagades kliendi suhtes õiglase menetluse läbiviimise. On mõistetav, et kohtu ja vastaspoole tegevus võib advokaadis tekitada mõningatel juhtudel rahulolematust. Kui advokaadi hinnangul esinevad kohtu või vastaspoole tegevuses minetused, mis on endaga kaasa toonud ebaõige lahendi, tuleb advokaadil juhtida neile tähelepanu kohasel viisil, vältides kohtu ja vastaspoole solvamist, halvustamist ning nende suhtes isiklike hinnangute andmist. Käesoleval juhul ei ole advokaat kohtulahendite vaidlustamisel piirdunud õigusaktidest tulenevate kohustuste rikkumisele viitamisega, vaid on asunud andma prokuröri ja kohtu tegevusele isiklikke ning nii kohut kui ka prokuröri halvustavaid hinnanguid, mis on vastuolus eetikakoodeksi § 9 lg-ga 1, § 20 lg-ga 1 ja § 22 lg-ga 1. Samuti kohtumenetluse parima praktika edendamise suuniste p 4.2 teise lausega, mille kohaselt teadvustavad ja tunnustavad pooled üksteise rolle nii omavahelises suhtluses, kohtuistungil kui ka avalikkuse ees ning säilitavad omavahelises suhtluses väärikuse.

Advokaadi tegevuse ebaetilisust ei vähenda asjaolu, et advokaadi sõnul ta vaid viitas väidetud võimalikkusele. Vastupidi – isiklikke, adressaati halvustavaid ja süüdistavaid väiteid, mis ei põhine faktilistel alustel, tuleb pidada ebakohaseks. Samuti ei vabanda rikkumist asjaolu, et advokaat avaldas oma arvamust kohtumenetluses, mitte meedia kaudu. Advokaadi spekulatsioonid, millistel subjektiivsetel asjaoludel on kohus advokaadi hinnangul normi tõlgendamisel ja kohaldamisel eksinud või menetlusnorme rikkunud, andes seejuures kohtu tegevusele isiklikke hinnanguid, on üleliigsed ka kohtulahendit edasi kaevates ega teeni mingil viisil kliendi huve. Advokaadil on võimalik kliendi õigusi kaitsta asjakohastele sätetele ja väidetavale minetusele viidates, vastaspoolt ja kohut halvustamata.

Aukohus leidis, et advokaat on rikkunud eetikakoodeksi § 9 lg-st 1, § 20 lg-st 1 ja § 22 lg-st 1 tulenevaid kohustusi ning väärib karistust. Arvestades, et advokaat on oma eksimust mõistnud ning aukohtule esitatud selgitustes nii kohtunike kui ka prokuröri kohta avaldatu eest vabandanud, piirdus aukohus advokaadi karistamisel noomitusega.

15.11.2018

Kaebaja heitis advokaadile ette eetikakoodeksi § 14 lg 3 ja 4 rikkumist, kuna advokaat jättis kliendi ülesande täitmata ega vastanud kliendi korduvatele pöördumistele. Samuti leiab kaebaja, et kliendilepingus kokku lepitud tulemustasu on ülesande sisu ja teenuse kvaliteeti arvestades ebamõistlik.

Aukohus ei tuvastanud advokaadi tegevuses distsiplinaarsüüteo tunnuseid. Advokaadi selgitustest ning aukohtule esitatud dokumentidest nähtuvalt on kliendileping sõlmitud kaebaja esindamiseks viies tsiviilasjas, mis on 09.01.2018 seisuga lõppenud. Aukohtule esitatud materjalidest ei nähtu, et pooled oleks sõlminud kokkuleppe kaebaja esindamiseks tema suhtes käivas täitemenetluses. Lisaks on advokaat oma 16.07.2018 e-kirjas selgitanud kaebaja nõuete perspektiivitust. Eetikakoodeksi § 15 teise lause kohaselt võib advokaat õigusteenuse lepingu piirest väljuvaid ülesandeid, mida klient on advokaadile andnud või mis on kliendi huvide kaitseks vajalikud, kokkuleppel kliendiga täita või nende täitmisest loobuda. Seega puudus advokaadil kohustus lepingu piiridest väljuvaid ja advokaadi hinnangul perspektiivituud nõudeid täita.

Kuivõrd poolte vahel puudus kokkulepe kaebaja esindamiseks täitemenetluses, ei saanud kaebaja eeldada advokaadi poolt eetikakoodeksi § 14 lg-test 3 ja 4 tulenevate kohustuste täitmist.

Aukohus arutab advokaatide distsiplinaarsüüteo asju, pooltevahelised tasuvaidlused on võimalik lahendada maakohtus, mida on käesoleval juhul ka tehtud.

Eeltoodust tulenevalt puudus alus advokaadi tegevuse suhtes aukohtumenetluse algatamiseks. Küll aga juhtis aukohus advokaadi tähelepanu, et advokaadi tegevus peab olema korraldatud selliselt, et advokaadibüroosse saadetud e-kirjad jõuaksid adressaadini ega jääks vastuseta.

15.11.2018

Kaebaja heitis advokaadile ette RÕS § 19 lg 1 rikkumist, kuna advokaat ei esitanud kaebaja nimel kaebust EIK-i.

Aukohus ei tuvastanud advokaadi tegevuses distsiplinaarsüüteo tunnuseid. Aukohtule esitatud asjaoludest nähtuvalt oli kaebaja sõlminud kliendilepingu X-ga. Kliendilepingu sõlmimist on advokaadile kinnitanud nii kaebaja ise kui ka X. Lisaks kinnitab eeltoodut ka kaebaja 29.08.2018 aukohtule esitatud kaebus, millest nähtuvalt on X kaebuse EIK-ile koostanud ning esitanud. Pärast lepingulisest esindajast teada saamist teavitas advokaat nimetatud asjaolust koheselt ka riigi õigusabi määranud kohut ning luges riigi õigusabi osutamise lõpetatuks. Tulenevalt riigi õigusabi andmise põhimõtetest, ei saa isikul olla lisaks lepingulisele esindajale ka riigi õigusabi korras määratud esindajat. RÕS § 6 lg 1 kohaselt võib riigi õigusabi saada füüsiline isik, kes oma majandusliku seisundi tõttu ei suuda õigusabi vajamise ajal tasuda asjatundliku õigusteenuse eest või suudab seda teha üksnes osaliselt või osamaksetena või kelle

majanduslik seisund ei võimalda pärast õigusteenuse eest tasumist lihtsat toimetulekut. Kui isik võtab endale lepingulise esindaja, tuleb riigi õigusabi osutamine lõpetada. RÕS § 17 lg 1 kohaselt võib riigi õigusabi andmise otsustanud kohus, uurimisasutus või prokuratuur riigi õigusabi osutava advokaadi taotluse alusel või oma algatusel igal ajal käesolevas seaduses ettenähtud korras uuesti hinnata, kas jätkuvalt esinevad seaduses ettenähtud alused taotlejale riigi õigusabi andmiseks ning riigi õigusabi andmise aluste äralangemise korral lõpetada isikule riigi õigusabi andmise. Advokaadi poolt aukohtule esitatud Tartu Ringkonnakohtu 05.10.2018 määrusest nähtuvalt ei ole kohus, hoolimata advokaadi teavitusest, riigi õigusabi andmist formaalselt lõpetanud. Küll aga olid riigi õigusabi osutamise alused faktiliselt lõppenud, mistõttu ei saanud advokaat riigi õigusabi osutamist jätkata.

Eeltoodust tulenevalt ei tuvastanud aukohus advokaadi tegevuses minetusi. Aukohus juhtis siiski advokaadi tähelepanu, et olukorras, kus riigi õigusabi osutamise jätkamine on takistatud või õigusabi andmise alused on ära langenud ja kohus riigi õigusabi andmist ise määrusega ei lõpeta, tuleks advokaadil esitada kohtule taotlus riigi õigusabi andmise lõpetamiseks RÕS § 17 lg 1 alusel.

15.11.2018

Kaebaja heitis advokaadile ette eetikakoodeksi § 14 lg 2 rikkumist, kuna advokaadi poolt EIK ile koostatud kaebus ei vastanud vorminõuetele ja jäeti seetõttu menetlusse võtmata. Samuti tuvastas aukohus, et advokaat on rikkunud AdvS § 40 lg 3.

Aukohtule esitatud materjalidest nähtuvalt on kaebajaga kliendilepingu sõlminud Y, kes ei ole Eesti Advokatuuri liige ega advokaat. Advokaat allkirjastas Y palvel tema poolt koostatud kaebuse EIK-i, saades selle eest 200 eurot. Aukohtu hinnangul ei ole advokaadi tegevus kooskõlas AdvS § 40 lg-ga 3, mis keelab advokaadibüroo vahendusel teenuse osutamise mitteadvokaatide poolt. Käesoleval juhul on vandeadvokaat dokumendile alla kirjutades vahendanud õigusteenuse osutamist mitteadvokaadist isiku poolt. Lisaks nähtub esitatud materjalidest, et advokaadi poolt allkirjastatud ja oma nimel EIK-ile esitatud kaebus jäi vormivigade tõttu menetlusse võtmata. Advokaat möönis aukohtu istungil antud selgitustes, et kaebusega tutvudes märkas ta, et kaebus on vormiliselt vale ja juhtis sellele Y tähelepanu, kuid kuna Y kinnitusel on sellisel kujul kaebus varasemalt menetlusse võetud, uskus advokaat Y-i. Aukohus leidis, et kui advokaat kirjutab menetluskokkule alla ning esitab selle enda nimel kohtule või muule ametiasutusele, peab ta veenduma dokumendi vastavuses seadusele nii vormi kui ka dokumendi sisu osas. Dokumentidele alla kirjutades võtab advokaat vastutuse dokumendi ja osutatud õigusabi kvaliteedi eest. Käesoleval juhul on advokaat allkirjastanud vorminõuetele mittevastava dokumendi, mistõttu jättis kohus kaebuse menetlusse võtmata ja kliendi õigused jäid kaitseta.

Eeltoodust tulenevalt leidis aukohus, et advokaat on rikkunud AdvS § 40 lg-st 3 ja § 14 lg-st 2 tulenevat kohustust ning väärrib karistust. Kuivõrd advokaadil oli varasemast kehtiv distsiplinaarkaristus ning kliendi huvid jäid kaitseta, määras aukohus advokaadile karistuseks rahaträhvi 200 eurot.

15.11.2018

Kaebaja heitis advokaadile ette eetikakoodeksi § 19 lg 1 esimese lause rikkumist, kuna advokaat ei koostanud Tallinna Ringkonnakohtu otsuse peale kassatsioonkaebust.

Aukohus ei tuvastanud advokaadi tegevuses distsiplinaarsüüteo tunnuseid. RÕS § 19 lg 1 teise lause kohaselt, kui riigi õigusabi saaja taotleb seadusega vastuolus oleva huvi kaitset või kui riigi õigusabi saaja väidetav nõue ei põhine seadusel või kui puudub protsessuaalne võimalus kaitsta riigi õigusabi saaja õigusi ja huve, piirdub riigi õigusabi osutamine sellega, et advokaat põhjendab kirjalikult nimetatud asjaolusid riigi õigusabi saajale. Advokaadi selgitustest nähtuvalt oli kaebaja nõue perspektiivitu ning advokaat on seda kaebajale telefoni teel korduvalt selgitanud. Eeltoodust tulenevalt leidis aukohus, et riigi õigusabi andmine tuleb lugeda lõppenuks. Aukohus juhtis siiski advokaadi tähelepanu, et edaspidi tuleks klienti protsessuaalsete võimaluste puudumisest teavitada RÕS § 19 lõikest 1 tulenevalt kirjalikult või võtta kirjalik kinnitus, et kaebajat on sellest teavitatud.

13.12.2018

Kaebaja heitis advokaadile ette eetikakoodeksi § 8 lg 1 ja § 14 lg 4 rikkumist, kuna advokaat ei teavitanud kaebajat, et 01.11.2018 toimub istung, kus otsustatakse kaebaja sundtoomise üle. Samuti ei teavitanud advokaat kaebajat tema suhtes sundtoomise kohaldamisest ega edastanud talle sundtoomise määrust.

Aukohus ei tuvastanud advokaadi tegevuses distsiplinaarsüüteo tunnuseid. Aukohtule esitatud asjaoludest ei nähtu, et advokaat oleks kaebaja esindamisel tegutsenud tema huvide vastaselt. Aukohtu hinnangul ei ole advokaat kaebaja huvisid kahjustanud ka 01.11.2018 istungi toimumise ajast informeerimata jätmisega. Advokaadi selgituste kohaselt sai advokaat istungi toimumisest teada ligikaudu 40 minutit enne istungi toimumist, ajal, mil advokaat viibis ise teisel kohtuistungil, mistõttu puudus advokaadil ka võimalus sellest kaebajat teavitada. Advokaat on kaebaja esindajana istungist osa võtnud ning kaebaja teavitamine ei oleks asjaolusid muutnud.

Kuivõrd advokaat ei olnud kuni 06.11.2018 ehk kohtumääruse täitmiseni kohtu seisukohast prokuröri taotluse rahuldamise või mitterahuldamise osas teadlik, ei ole määruse kaebajale edastamata jätmine advokaadile etteheidetav.

Kaebaja etteheited teda kinni pidanud politseiametnike tegevusele ei kuulu aukohtu pädevusse, mistõttu selles osas aukohus seisukohta ei võtnud.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI EETIKA- JA METOODIKAKOMISJONI TEGEVUSEST 2018. AASTAL

Eetika- ja metoodikakomisjoni (edaspidi EMK) esimeheks oli 2018. a Martin Tamme ja komisjoni liikmeteks Pirkko-Liis Harkmaa, Sten Luiga, Ants Mailend, Elmer Muna, Andres Simson, Aare Tark.

EMK põhifookuses olid eetikakoodeksi kommentaarid. Eetikakoodeksi kommentaaride koostamiseks oli moodustatud eraldi töörühm, mida juhtis Martin Tamme ja kus EMK-st osales lisaks Elmer Muna. Töörühma täiendavateks liikmeteks olid Ain Alvin, Liina Linsi, Uno Lõhmus, Anneli Soo ja Hannes Vallikivi. Kommentaarid võtavad kokku advokatuuri aukohtu ja Eesti kohtute ning EIK praktika, advokatuuris kehtivad juhendid ja juhatuse seisukohad. Teoorial ja teiste riikide praktilisel põhinevad tõlgendused annavad põhjalikke selgitusi, kuidas advokaadid peavad hoidma kutsesaladust, vältima huvide konflikti, suhtlema kohtute ja avalikkusega jne.

22.01.2018, 03.08.2018 ja 07.12.2018 toimusid juba traditsiooniks saanud eetikakoolitused eksamiks valmistujatele.

Lisaks eelnimetatule tegeles EMK 2018. aastal järgmiste küsimustega:

- Jätkati juhendite ja kordade reformimisega.
- Osaleti advokatuuri arengukava koostamise töögrupis.
- Advokaadibüroo tehtud muusikavideo osas tõusetus küsimus, kas selle tekst jääb kutse-eetika piiridesse. Tõusetus küsimus, kas ja kuidas peaks videole reageerima olukorras, kus kolleegid on sellele tähelepanu juhtinud ja neis on see küsimusi tekitanud. EMK leidis video osas, et otseselt ei ole alust aukohtusse pöördumiseks, aga praktika kujundamise vajadus on ilmselt siiski olemas.
- Arutati advokatuuri liikme tõstatatud küsimust, kas on eetilise, et advokaat läbi osaluse hoidmise varjab tegelikku omanikku. Advokaat soovis teada, millised on võimalused advokatuuri kaudu varjatud isikute ringi väljaselgitamiseks. EMK leidis kokkuvõtvalt, et advokatuur ei peaks ise tõendeid n-ö varjatud isikute kohta välja andma.
- EMK seisukohta paluti asjas, kus järelevalve käigus selgus, et assotsieerunud liikmed ei tegutse alaliselt Eestis. Kokkuvõtvalt oli EMK seisukohal, et assotsieerunud liikme väljaarvamiseks ei ole alust isegi siis, kui oleks võimalik väita alalise tegutsemise puudumist Eestis.
- Aukohus palus EMK seisukohta aukohtumenetluse asjas, mis seondus partneri nimetuse kasutamisega. Viidatud asjas oli advokaat aukohtumenetluses tõstatanud küsimuse, kas juhatuse 13.06.2017 kajastatud seisukohta saab rakendada viisil, mis toob kaasa distsiplinaararistuse kohaldamise büroopidaja suhtes. EMK leidis, et juhatuse ei ole partnerluse küsimuses uusi kutse-eetika nõudeid kehtestanud ja sellega oma pädevust ületanud. Kutse-eetika nõuded on laiemad/elavamad, kui täpselt kirja pandu. Praktika ühtlustamiseks antavad seisukohad ei loo uut normi, vaid tagavad

selgust. Juhatuse 13.06.2017 kajastatud seisukohta saab rakendada viisil, mis toob kaasa distsiplinaarkaristuse kohaldamise büroopidaja suhtes.

- Aukohus pöördus EMK poole ka küsimuses, kas ja kui täpselt tuleb klienti tehtud töödest teavitada, kui kliendilepingus on kokku lepitud koondtasus. Samuti palus aukohus selgitada, kas kliendil on õigus saada teostatud töödele kulunud aja arvestust. EMK oli seisukohal, et koondtasu puhul on oluline, et klient mõistaks, milliseid toiminguid kokkulepitud tasu endas hõlmab. Seda, kui palju nende toimingute jaoks aega kulus, üldjuhul kliendile selgitama ei pea. Tasu kujunemise kohta info andmine peab olema proportsionaalne ülesande enda ning info saamisel taotletava eesmärgiga. See, kui palju ühe või teise toimingu tegemine aega võtab, on büroo töökorralduse küsimus.
- Suheldi Audiitorkoguga auditi raames advokaatidelt küsitavate kinnituskirjade protsessi kooskõlastamiseks.
- Arutati patroneerimise juhendiga seonduvat.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI PÕHIÕIGUSTE KOMISJONI TEGEVUSEST 2018. AASTAL

Põhiõiguste komisjon tegutses aruandeperioodil järgmises koosseisus: Aivar Pilv (komisjoni esimees), Sille Allikmets, Leon Glikman, Allar Jõks, Rait Kaarma, Vahur Kivistik, Urmas Kukk, Heidi Rajamäe-Parik.

Põhiõiguste komisjon (PÕK) lähtus 2018. a töökorralduses, sisuliste küsimuste arutamisel ja seisukohtade kujundamisel Eesti Advokatuuri juhatuse poolt edastatud pöördumistest ja ettepanekutest. Seejuures arutas PÕK ka komisjoni enda poolt oluliseks peetud küsimusi ja arenguid nii õigusloomes kui ka Eesti õigussüsteemis, sh kohtupraktikas tähelepanu väärivaid menetluspõhimõtteid.

Põhiõiguste komisjoni olulisemad toimingud lisaks töökorralduslikele istungitele olid aruandeperioodil järgmised:

- 05.03.2018 andis PÕK arvamuse kriminaalmenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu (551 SE) kohta. Komisjon leidis, et seaduseelnõu on põhjendatud ja vajalik tagamaks mõistlik menetlusaeg kriminaalasjade kohtueelses menetluses ning pakkus välja omapoolsed täiendused eelnõus toodud teatud sätete sõnastusele.
- 14.06.2018 andis PÕK arvamuse põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduse muutmise seaduse eelnõu kohta. Komisjon asus seisukohale, et esitatud kujul loob eelnõu küll mõningat õigusselgust, koondades senised Riigikohtu seisukohad seadusesse, kuid tegelik võimalus individuaalkaebuse esitamiseks jääb endiselt pigem küsitavaks ja illusoorseks. PÕK pidas vajalikuks eelnõu punkti 2 täiendamist selliselt, et tagada põhiõiguste võimalikult igakülgne kaitse.
- 16.07.2018 esitas PÕK seisukoha Eesti Advokatuuri riigi õigusabi komisjoni arvamusele riigi õigusabi tasu juhendi § 15¹ kohta. PÕK arvates ei ole käesoleval ajal kehtiv tasu määruse § 15¹ riigi õigusabi osutamisel kriminaalmenetlustes kooskõlas PS §-s 12 kehtestatud üldtunnustatud põhimõttega ning sellise regulatsiooni põhiseaduspärasus on äärmiselt küsitav.
- 03.10.2018 esitas PÕK seisukoha isikuandmete kaitse seaduse eelnõu § 10 osas. Komisjon leidis, et IKS § 10 tuleks praeguses sõnastuses eelnõust välja võtta või muuta paragrahvi sõnastust nii, et see oleks kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruse ja kõnesoleva sätte pealkirja sõnastusega ning vastaks oluliselt selgemalt regulatsiooni mõttele.
- 23.11.2018 esitas PÕK seisukoha justiitsministri määruse „Riigi õigusabi osutamise eest makstava tasu arvestamise alused, maksmise kord, tasumäärad, riigi õigusabi osutamise kaasnevate kulude hüvitamise ulatus ja kord ning taotluse esitamise tingimused“ muutmise eelnõu kohta. Komisjon asus seisukohale, et tasumääruses kavandatavad muudatused advokaadile kriminaalmenetluses tasu

maksmiseks sõidule kulutatud aja eest vastavad üldpõhimõtelt varasemalt PÕK poolt esitatud seisukohtadele ja ettepanekutele. Täiendavalt pidas komisjon vajalikuks märkida, et riigi õigusabi rahastamine riigieelarvelistest vahenditest on tervikuna jätkuvalt ebapiisav ning Justiitsministeerium peaks järgnevatel eelarveperioodidel leidma selleks täiendavaid rahalisi vahendeid.

- 04.12.2018 andis PÕK arvamuse tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõule (apellatsioonimenetluse optimeerimine). Komisjon oli eelnõu suhtes kriitiline ja asus kokkuvõttes seisukohale, et kui isik taotleb asja läbivaatamisel avalikku istungit, siis tuleb seda võimaldada kõigis menetlusliikides, kui see puudutab isiku põhiõigusi, mitte ainult menetlusõiguslikke küsimusi.

Lisaks eeltoodule osales PÕK liige vandeadvokaat Aivar Pilv Eesti Advokatuuri ühe esindajana kriminaalmenetluse seadustiku revisjoni töörühmas eelnõuga seotud küsimuste läbitöötamisel.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI RIIGI ÕIGUSABI KOMISJONI TEGEVUSEST 2018. AASTAL

Komisjon tegutses 2018. aastal koosseisus Anti Aasmaa, Andres Aavik, Rene Hallemaa, Keijo Lindeberg, Silver Reinsaar, Kadi Sitska, Robert Sprengk, Dmitri Školjar ja Eva Tibar.

Koosolekud toimusid aasta jooksul kolmel korral. Samuti arutati kiiremaid küsimusi kirjalikus vormis.

Justiitsministeerium pöördus advokatuuri poole ettepanekuga nimetada esindaja moodustatavasse kohtupsühhiaatria juhtrühma. Eesti Advokatuuri esindajana nimetati kohtupsühhiaatria juhtrühma põhiliikmeks vandeadvokaat Rene Hallemaa ning asendusliikmeks vandeadvokaat Anti Aasmaa, kes mõlemad on riigi õigusabi komisjoni liikmed.

Komisjoni esimees tutvustas Eesti riigi õigusabi korraldust 02.–03.11.2018. a Odessas toimunud rahvusvahelisel konverentsil.

Peamised teemad, mida komisjon aasta jooksul arutas, olid järgmised:

I

Jätkuvalt on esinenud probleeme riigi õigusabi osutamise ja nõudmisega nädalavahetustel, st et õigeaegselt ei ole võimalik leida advokaati, kes oleks nõus menetlustoimingutel osalema. Advokaadid küll märgivad ennast nädalavahetusel riigi õigusabi osutajaks, kuid tellimuse saabumisel keelduvad sellest. Selliselt kaotab sisuliselt mõtte Eesti Advokatuuri poolt menetlejatele edastatav nimekiri advokaatidest, kes osutavad konkreetse piirkonnas nädalavahetusel riigi õigusabi. Kõige äärmuslikumad on juhtumid, kus advokaat märgib ennast nädalavahetuseks riigi õigusabi osutajaks sisuliselt kõigisse piirkondadesse, kuid reeglina vajadusel ühtegi tellimust vastu ei võta.

II

KrMS § 44 lg 2 esimene lause näeb ette võimaluse, et ajavahemikuks, mil kaitsja osavõtt kriminaalmenetlusest on takistatud, võib kaitsja nimetada enda asemele kriminaalmenetluse asenduskaitsja. Sarnast regulatsiooni tsiviilkohtumenetluse seadustik ette ei näe. Sellest hoolimata osa riigi õigusabi osutajatest tõlgendab, justkui riigi õigusabi infosüsteemis tehniliselt asendaja määramine võimaldab seda teha ka sisuliselt tsiviilasjades. Kohus on tähelepanu juhtinud ühe büroo korduvale tegevusele. Probleemi kese on see, et üks advokaat võtab asja vastu ja annab kohe üle teisele advokaadile täitmiseks, mitte ei ole tegemist asjaoluga, et üks advokaat ei saa istungile ilmuda ning tekib viivitus asjas. Selline probleem on esinenud nt ka eestkoste asjades, kus advokaadil on üldjuhul laiad võimalused oma aega ja toiminguid, sh ärakuulamist, planeerida. See ei oleks isegi KrMS asenduskaitsja regulatsiooniga kooskõlas, kuna ei ole sedastatav põhjendatud takistus ise oma ülesannet täita. Lisaks

võib see olla vastuolus kollegiaalsuse põhimõttega, kuna moonutab advokaatide vahel riigi õigusabi ülesannete jagamist võrdsetel alustel. Komisjoni hinnangul saab esindaja vahetus toimuda üksnes RÕS § 20 lg 1 alusel ja kui vastav vajadus tekib, tuleks kindlasti taotleda vastava kohtumääruse tegemist. Siis lasub vastutus kas lubada vahetust või mitte juba kohtul ning vastav praktika kujuneb seeläbi välja. Juhul kui vastavat kohtumäärust ei ole, ei ole alust ka ülesande üleandmiseks teisele advokaadile. Riigi õigusabi infosüsteem toimib asju jagades advokaatide, mitte büroode põhiselt.

III

Justiitsministeerium esitas Eesti Advokatuurile tutvumiseks ja arvamuse andmiseks väljatöötamise kavatsuse riigi õigusabi tellimuste jagamiseks hankemudeli kaudu ning õigusemõistmisel virtuaalse osalemise võimaldamiseks eelnõu kohta. Põhiliseks kriteeriumiks tellimuse saamiseks advokaatidele sooviti kehtestada madalaimat pakkumishinda. Tellimuse saanuks selle järgi enesele advokaat, kes pakkunuks elektrooniliselt korraldatavas hankes konkreetsetes asjas madalamat hinda. Põhimõtteid käis komisjoni istungil tutvustamas Justiitsministeeriumi vabakutsete talituse juhataja Gunnar Vaikmaa, kellele liikmed said esitada küsimusi. Komisjon ei toetanud uut hankemudeli kehtestamist. Virtuaalruumide kasutuselevõtt ei saaks aga olla menetlusosalistele kohustuslik, vaid kasutatav vajadusel alternatiivina.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI KONKURENTSIÕIGUSE KOMISJONI TEGEVUSEST 2018. AASTAL

Eesti Advokatuuri konkurentsioiguse komisjon tegutseb alates 2015. aastast.

2018. aastal osalesid komisjoni tegevuses järgmised vandeadvokaadid: Risto Rüütel (esimees), Rene Frolov, Mariana Hagström, Triinu Järviste, Tanel Kalaus, Piibe Lehtsaar, Martin Männik, Margus Reiland ja Elo Tamm.

Advokatuuri nimel esitatud arvamused

Komisjon esitas 2018. a advokatuuri nimel arvamuse ebaausa konkurentsi takistamise ja ärisaladuse kaitse seaduse eelnõule. Seaduseelnõu eesmärk oli ärisaladuse kaitse direktiiv 2016/943, mille raames defineeritakse ärisaladuse tunnused, tõstetakse konkurentsiseadusest välja senised kõlvatu konkurentsi sätted ning kehtestatakse need uue seadusena. Lisaks hakkab uus seadus reguleerima mitmeid ärisaladuste kaitsega seonduvaid menetluslikke küsimusi. Nimetatud seaduseelnõu on käesolevaks ajaks seadusena vastu võetud.

Komisjon suhtus eelnõusse üldjoontes positiivselt, kuid pidas vajalikuks teha muudatusettepanekuid, milles eesmärgiks oli suurendada õigusselgust. Muu hulgas pidas komisjon vajalikuks, et säilitataks seni konkurentsiseaduses sisaldunud ärisaladuste näidisloetelu, et lihtsustada seaduse adressaatide igapäevategevust ja vähendada vaidlusi andmete ärisaladusena klassifitseerimise üle.

Arvamuse kokkupanemisel osalesid Risto Rüütel, Martin Männik ja Piibe Lehtsaar.

Komisjoni tegevus 2019. aastal

2019. aastal jätkab komisjon komisjoni tegevusvaldkonda puudutavates küsimustes arvamuste andmist ning vastavalt vajadusele advokatuuri juhatuse nõustamist ja abistamist.

Tõenäoliselt on vajalik 2019. a tegeleda Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/302 (nn geoblokeeringute määrus) rakendamise ja tulevase ECN+ direktiivi ülevõtmise küsimustega.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI ÄRIÕIGUSE KOMISJONI TEGEVUSEST 2018. AASTAL

2018. aastal kuulusid komisjoni: Karin Madisson (esinaine), Piret Jesse, Sven Papp, Pirkka-Marja Põldvere, Ramon Rask, Kaarel Tammar, Heleri Tammiste ja Annika Vait. Komisjoni liikmed on osalenud väga aktiivselt ja konstruktiivselt komisjoni töös. Komisjoni protokollid ja esitatud arvamused on kättesaadavad advokatuuri siseveebis.

Komisjon on 2018. aasta jooksul andnud arvamusi ja seisukohti järgmiste eelnõude ja kavatsuste kohta:

1) 28.02.2018 esitas komisjon Justiitsministeeriumile ettepanekud ettevõtjaportaali ja teabesüsteemi tehniliste lahenduste kavale. Komisjon tegi tehniliste lahenduste osas ettepaneku võimaldada ärinime broneerimist ja äriregistri kande hilisemat jõustumist, korrigeerida põhikirja minimaalmudelit, võimaldada ettevõtjaportaalis kõikide erinevate kandeavalduste esitamist jne. Samuti tegi komisjon ettepaneku kajastada äriregistris esitatud ja menetluses oleva kandeavalduse sisu, võimaldada dokumentide lisamisel erinevate dokumendiliikide märkimist ja nende olemasolu eelkontrolli, parandada riigilõivu tasumise süsteemi ja kontrollida registri poolt vajadusel andmeid Euroopa äriregistrist, saata äriregistri poolt tehtavad määrused automaatselt ettevõtja kontaktaadressile ja lisada registritoimingute juurde nn selgitusnupukesed. Komisjonile arvamuse projekti ettevalmistajaks oli Piret Jesse.

2) 05.04.2018 osales Karin Madisson Riigikogu õiguskomisjonis toimunud koosviibimisel, kus arutati vähemusosanike ja -aktsionäride tõhusama kaitse teemaikat.

3) 02.05.2018 esitas komisjon advokatuuri juhatusele arvamuse tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu osas (Eestis tegutsevate vahekohtute otsuste täidetavaks tunnistamise menetluse loomine). Komisjon nõustus mitmete seaduse muudatusettepanekutega, kuid tegi samas detailseid täiendusettepanekuid ning esitas mõne muudatusettepaneku (TsMS § 753 lg 11) osas põhjalikud vastuväited. Justiitsministeerium arvestas eelnõu edasisel menetlemisel enamike äriõiguse komisjoni ettepanekutega. Komisjonile arvamuse projekti ettevalmistajaks oli Pirkka-Marja Põldvere, kes koostas Justiitsministeeriumile ka vahekohtumenetluse regulatsiooni võrdleva analüüsi.

4) 11.05.2018 korraldas komisjon advokatuuri üldkogul töötoa „Kuhu need võlgnikud kaovad ning kas tankistidega võitlemine viib meid edasi või tagasi?“. Töötoa moderaator oli Karin Madisson ja paneelis esinesid Justiitsministeeriumi esindajana Indrek Niklus, Võlaausaldajate Liidu juht Marie Rosin ja advokatuuri maksejõuetusõiguse komisjoni juht Jüri Sirel.

5) 25.05.2018 esitas komisjon Justiitsministeeriumile oma arvamuse ebaausa konkurentsi takistamise ja ärisaladuse kaitse seaduse eelnõu osas, millega võetakse siseriiklikusse õigusesse üle direktiiv 2016/943. Komisjon tegi ettepanekuid ärisaladuse defineerimise osas, samuti kinnises menetluses kasutatava teabe kaitse ebapiisavuse, ärisaladuse üldteatavaks muutumise, vastutuse aluste, tõendamiskoormuse ja õiguskaitsevahendite hoiatavuse kohta. Komisjonile arvamuse projekti ettevalmistajaks oli Piret Jesse.

6) 01.06.2018 saatis komisjon Justiitsministeeriumile arvamuse äriseadustiku ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse (maksekontod) eelnõule. Komisjon toetas Justiitsministeeriumi ettepanekut, millega võimaldatakse edaspidi kontode avamist ka teistes Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriikide krediitiasutustes ja nende filiaalides ning lisaks krediitiasutustele võimaldatakse rahalise sissemakse tegemiseks kasutada ka liikmesriikide makseasutusi ja nende filiaale. Komisjonile arvamuse projekti ettevalmistajaks oli Annika Vait.

7) 16.07.2018 esitas komisjon Justiitsministeeriumile arvamuse äriseadustiku muutmise seaduse eelnõu osas, millega tagatakse väikeosanike ja -aktsionäride huvide senisest parem kaitse. Komisjon leidis, et toetab väikeinvestorite tugevamat kaitsmist seaduse tasandil, kuid mitte eelnõus pakutud kujul. Eelnõus toodud regulatsioon on kohati ühekülgne ning vajab mitmeid täiendavaid analüüse (nt majandusanalüüs, mõjuanalüüs). Eelnõu eesmärgiks ei tohi olla väikeinvestorite huvide eelistamine ühingu, suurinvestorite ja teiste huvigruppide huvidele. Samuti tuleks tagada pakutava regulatsiooni selgus, et see ei looks võimalusi paljudeks vaidlusteks. Komisjonile arvamuse projekti ettevalmistajaks oli Piret Jesse.

8) 11.12.2018 esitas komisjon Justiitsministeeriumile arvamuse äriseadustiku jt seaduste muutmise seaduse (tankistid) eelnõu osas. Komisjon avaldas toetust ettepanekutele, et likvideerimismenetluse tähtaegu tuleb lühendada ja ühingut ei tohiks registrist kustutada kui ühingul on vara või ta osaleb mõnes kohtumenetluses ning et saneerimismenetluse korral tagasivõitmise tähtajad peatuksid. Komisjon ei toetanud ettepanekuid osade võõrandamise ja juhtorgani liikmena tegutsemise piirangute osas. Komisjonile arvamuse projekti ettevalmistajaks oli Ramon Rask.

9) 19.12.2018 saatis komisjon Justiitsministeeriumile arvamused ja ettepanekud seoses ühinguõiguse kontseptsioon-analüüsiga (u 1000 lk). Karin Madisson osales ühinguõiguse revisjoni koosolekutel, mis toimusid 31.10.2018, 19.11.2018 ja 26.11.2018. Komisjon arutas ettepanekuid ka komisjoni istungil, kuhu olid kutsutud ühinguõiguse töörühma juht Urmas Volens, advokatuuri juhatuse liige Maivi Ots ning Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja esinaine Terje Eipre. Komisjon tegi kirjalikult ettepaneku kaaluda äriregistri töökorralduse ümberkorraldamist, kaotada välismaa äriühingu filiaali kohustus kanda end äriregistrisse, muuta üldkoosoleku/osanike koosoleku regulatsiooni hääletuskeelu osas. Komisjon avaldas arvamust ka kapitaliühingute süsteemi kohta, osade ja aktsiate tehingute ja vastavalt osanike/aktsionäride õiguste ja kohustuste teemal. Samuti leidis komisjon, et laenukeelu regulatsiooni tuleb leevendada. Komisjon toetas ühingute restruktureerimisega seotud ettepanekuid ning avaldas muret ühingute sundlõpetamise ja kustutamise teemal. Komisjonile arvamuse projekti ettevalmistajaks oli Karin Madisson.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI PEREKONNAÕIGUSE KOMISJONI TEGEVUSEST 2018. AASTAL

Advokatuuri perekonnaõiguse komisjoni kuulusid 2018. aastal Ene Ahas, Rene Hallemaa, Eha Lillsaar, Karina Lõhmus-Ein, Liis Mäeker, Senny Pello, Helen-Lumelille Tomberg ja Li Uiga. Komisjoni esimees oli Ene Ahas.

Komisjoni istungid toimusid nii Tallinnas kui ka Skype'i vahendusel. Komisjoni töösse on jätkuvalt võimalusel kaasatud advokaate, kes komisjoni ei kuulu. 2018. a panustasid enam komisjoniväliselt Tiina Mare Hiob, Katrin Orav ja Maarja Pild.

Komisjon jätkas aruandeperioodil alljärgnevate projektidega:

1. Projekt Lastekaitse Liiduga – seminarid lastekaitsetöötajatele „Samal poolel – lapse poolel“

Komisjoni liikmed on aidanud kaasa lastekaitsetöötajate teadlikkuse tõstmisele suunatud seminaride läbiviimisele ning osalenud seminaridel. Aastas toimub kaks koolitust, seminari. Projekt algas 2013. aastal. Koolitus-seminarid toimusid 30.05.2018 ja 16.11.2018. Aastal 2018 kaasas komisjon ettekandjana advokaadi Maarja Pildi, kes tegi 30.05.2018 ettekande meediaõiguse ja andmekaitse seostest ning viimastest arengutest kohtupraktikas. Paneelarutelus osales lisaks ettekandjale ka Ene Ahas.

Komisjonis tegeleb antud projektiga ning on esmaseks kontaktisikuks Ene Ahas.

2. Projekt Lastekaitse Liiduga - „Hea nõu lastega peredele“

Jätkuvalt osalesid komisjoni liikmed Helen-Lumelille Tomberg, Senny Pello, Liis Mäeker ja Ene Ahas projektis „Hea nõu lastega peredele“ igal kolmapäeval MTÜ Lastekaitse Liit ruumides Tallinnas. Alates 01.09.2018 jätkus nõustamine ka Hiiumaal Hiiumaa Lastekaitse Ühingu koordineerimisel Hiiumaa Noorsootöö Keskuse ruumides Kärddlas.

Projekt algas juunis 2010. a.

3. Projekt Lastekaitse Liiduga - artiklid veebiajakirjas „Märka Last“

Komisjon on olnud abiks Lastekaitse Liidule veebiajakirjas „Märka Last“ artiklite avaldamisel. 2018. aastal olid autoriteks järgmised advokaadid:

- märtsis Karina Lõhmus-Ein „Vanema ja lapse suhtlusõigus ja selle reguleerimine“;
- aprillis Katrin Orav „Miks on oluline lapse bioloogilise isa kanne lapse sünnitunnistusel“;
- juunis Ene Ahas „Vaidluste kohtuväline lahendamine perekonnaasjades“;
- novembris Liis Mäeker „Tehingud lapse (tasku)rahaga“.

Komisjonis tegeleb antud projektiga ning on esmaseks kontaktisikuks Liis Mäeker.

4. Perekonnaõiguselased artiklid ajakirjas „Pere ja Kodu“

Komisjon on korraldanud perekonnaõiguselaste artiklite avaldamist ajakirjas „Pere ja Kodu“. Aastal 2018 artikleid ajakirjast tingitud põhjustel ei avaldatud.

Komisjonis tegeleb antud projektiga Helen-Lumelille Tomberg.

5. Rahvusvaheline MAPChiPP (lapsesõbralik õigusemõistmine)

Komisjon on tegelenud antud projektiga juba Lastekaitse Liidu poolt koostatud eelprojekti staatusest, detsembrist 2015. Antud projekti raames on välja töötatud ja Eestile kohandatud lapse heaolu hindamise vahend, propageeritakse koostöövõrgustiku liikmete vahel multidistsiplinaarset koostööd, edendatakse lapsesõbralikku menetlust ning on välja koolitatud koolitajad.

Projekti laiemaks eesmärgiks on valdkonna praktikute oskuste suurendamine (nt õigustöötajad, sotsiaal- ja tervishoiutöötajad, politsei).

Projekti kontaktisikuks on Ene Ahas, kes on antud projekti raames läbinud 2017. a koolitaja koolituse – advokaatide koolitajaks. Ene Ahas viis ka 2018. a läbi koolituse advokaatidele - seekord Tallinnas 11. oktoobril 2018. 2017. a toimus koolitus Tartus. Plaan on iga aasta korraldada vähemalt üks koolitus advokaatidele. Koolituse raames tutvustati kovisiooni, viidi läbi näidis kovisioon. Advokaatidele suunatud kovisiooni käivitamine on planeeritud aastasse 2019, vt lähemalt allpool infot projekti kohta „Alaealiste erikohtlemise koolitusmudel.“

6. Lapsesõbralik õigusemõistmine – meespea spetsialistidele (FRA meespea)

2018. a jätkus Justiitsministeeriumi kriminaalpoliitika osakonna eestvedamisel alanud lapsesõbraliku menetluse meespea koostamise projekt. Lapsesõbraliku menetluse meespea on mõeldud praktikutele, kes lastega erinevates menetlustes kokku puutuvad, mh advokaatidele, kohtunikele. Meespea koostamisel võeti aluseks Euroopa Põhiõiguste Ameti kontrollnimekiri (*check-list*) spetsialistidele: <http://fra.europa.eu/en/publication/2018/child-friendly-justice-checklist-professionals>. Meespea valmis tuginedes 10 Euroopa riigis läbiviidud lapsesõbraliku menetluse praktika uuringutele, milles küsitleti nii spetsialiste kui ka lapsi. Uuringus osales ka Eesti. Viidatud aadressilt on leitavad ka uuringute raportid.

Justiitsministeeriumi poolt esitatud meespea tööversiooni osas on advokatuuri esindajateks Ene Ahas ja Senny Pello, kuid arvamuse ja parandusettepanekute esitamisega tegelesid kõik perekonnaõiguse komisjoni liikmed. Komisjonis oli projekti eest vastutavaks Senny Pello.

7. Perekonnaõiguslased videod: Advokaatide abielukool – abielu, vara, lahutus, lapsed.

Aastal 2018 valmisid videod, mille eesmärgiks oli üldise teadlikkuse tõstmine ning perekonnaõiguslike vaidluste ennetamine ja erimeelsuste tekkimisel asjaosaliste kohtuvälisele lahendamisele suunamine. Tegemist oli Eesti Advokatuuri heategevusliku projektiga „Advokaatide abielukool – abielu, vara, lahutus, lapsed“. Projektis osalesid Katrin Orav ja komisjoni liikmed Helen-Lumelille Tomberg, Ene Ahas.

8. Eesti Advokatuuri üldkogul perekonnaõiguse töötoa läbiviimine

Perekonnaõiguse komisjoni liikmed korraldasid ja viisid läbi advokatuuri üldkogul 11.05.2018 perekonnaõiguslase töötoa teemal „Lapsesõbralik menetlus – lapse vs advokaadi vaatenurk“. Töötoa raames olid arutusel praktilised probleemid perekonnaõiguse komisjoni poolt välja töötatud ja advokatuuri juhatuse poolt kinnitatud juhendi (juhend seoses alaealiste esindamisega tsiviilkohtumenetluses) täitmisel. Perekonnaõiguse komisjoni liikmed andsid täiendavaid selgitusi ja juhiseid pidamaks kinni nimetatud juhendis esitatud soovitustest, mis lähtuvad kliendiks oleva lapse huvide ja õiguste tagamise kohustusest. Anti ülevaade aukohtus arutusel olnud juhtumitest ning kohtunike, prokuröride, lastekaitsetöötajate tagasisidest laste esindajatena tegutsevate advokaatide töö kvaliteedile ja kasvukohtadele. Töötoas osalejatel oli võimalik jagada kogemusi ja küsida nõu kolleegidelt. Lisaks tutvustati lühidalt MaPChIPP (lapsesõbralik menetlus, lapse heaolu hindamise kolmnurk) projekti kovisiooni, kui meetodit läbi mille on võimalik toetada advokaatide toimetulekut keerulisemate juhtumistega ja tööstressiga.

9. Justiitsministeeriumi ja Viru Maakohtu poolt kokku kutsutud ümarlaudadel osalemine

Justiitsministeeriumi kutsel kaasati perekonnaõiguse komisjon osalema elatismiinimumi ümarlaual, kus oli arutusel Justiitsministeeriumi väljatöötamiskavatsuse alusel kavandatud perekonnaseaduse muudatused. Väljatöötamiskavatsuse kohaselt sooviti elatise määramist muuta paindlikumaks ning panna sõltuma maksja sissetulekust, laste arvust ja laste vajadustest. Abivahendina nähti ette infotehnoloogilise lahenduse loomist ehk nn elatiskalkulaatorit, mis oleks avalikult veebis kättesaadav. Kokkuvõttes ei leidnud väljatöötamiskavatsuses esitatud ideed piisavat toetust. Kehtima jäi senine kord, kus elatise miinimummääraks on pool töötasu alammäär. 27.06.2018 ja 26.10.2018 toimunud ümarlaudadel osalesid komisjoni liikmed Liis Mäcker, Ene Ahas ja Katrin Orav.

Viru Maakohtu kutsel osalesid komisjoni liikmed eestkoste asjades kohtupraktika ühtlustamise eesmärgil toimunud ümarlaudadel, kus lisaks Viru Maakohtu kohtunikele ja töötajatele ning advokatuuri perekonnaõiguse komisjoni liikmetele osalesid kohaliku omavalitsuse töötajad Ida-Viru maakonnast, Tartu Ringkonnakohtu kohtunikud ning töötajad. Kokku toimus kolm ümarlauda: 09.05.2018 Narva kohtumajas, kus osales komisjonist Tiina Mare Hiob; 16.05.2018 Jõhvi kohtumajas osales komisjoni liige Eha Lillsaar ning 22.05.2018 Rakvere kohtumajas osales komisjoni liige

Helen-Lumelille Tomberg. Ümarlaudadel olid arutamisel nii eestkoste määramise taotluste menetlemisel kui ka hiljem järelevalve staadiumis tekkinud probleemid.

10. Seaduse muudatusettepanekute analüüs ja arvamuse avaldamine, vajadusel nõustamine perekonnaõigusalastes küsimustes

Jätkunud on ka jooksvalt seaduse muudatusettepanekute analüüs ja vajadusel arvamuste avaldamine.

Arvamus esitati 08.01.2018 TsMS muudatusettepanekute osas, mis seonduisid kavatsusega piirata menetlusosaliste edasikaebeõigust hagita perekonnaasjades, välistades lapse huvides tehtava lahendi peale Riigikohtuse edasikaebuse esitamise. Kokkuvõttes jäeti vastav muudatus eelnõust välja.

02.07.2018 esitati arvamus perekonnaseaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsuse kohta (elalise arvestamise aluste muutmise). Esialgelt kavandatud muudatused jäeti kiireloomuliselt ellu viimata.

Komisjonis olid antud teemal vastutavateks Ene Ahas ja Rene Hallemaa.

11. Alaealiste erikohtlemise koolitusmudel

Justiitsministeeriumi algatusel on välja töötamisel ja planeeritud teostada 2019. a menetlejatele, mh advokaatidele, suunatud alaealiste erikohtlemise koolitusmudel. Antud projekti raames on planeeritud lisaks ühistele koolitustele kohtunike, prokuröride, politseinikega ka tööalast toimetulekut toetavate meetmete rakendamise toetamine: kovisioon, supervisioon.

Komisjonist tegeleb antud projektiga Ene Ahas.

Lisaks on komisjoni liikmed osalenud eraldiseisvalt aktiivselt erinevatel koolitustel, konverentsidel, töökohtumistel-koosolekutel tõstmaks üldist teadlikkust, edendamaks lapsesõbralikku menetlust ja ühtlustamaks menetluspraktikat. Eraldi väärrib märkimist komisjoni liikme Karina Lõhmus-Eini panus lastekaitsetöötajate koolitamisel.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI TÖÖÕIGUSE KOMISJONI TEGEVUSEST 2018. AASTAL

Advokatuuri tööõiguse komisjoni kuulusid 2018. a järgmised vandeadvokaadid: Anne Värvimann (esimees), Triinu Hiob, Gerli Kilusk, Rando Maisvee, Karina Paatsi, Anu Sander, Katrin Sarap ja Kristi Sild.

Komisjoni põhitegevused

Tööõiguse komisjoni põhitegevused 2018. a olid eelkõige Sotsiaalministeeriumiga koostöös tööõnnetuskindlustuse seaduse väljatöötamise kavatsuse täiendamine ning samuti töölepingu seaduse ja töötervishoiu ja tööohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsuse täiendamine.

Istungid

Tööõiguse komisjon pidas 2018. a kolm istungit.

Komisjoni tegevused seadusandluse osas

Tööõiguse komisjon analüüsis järgmiseid eelnõusid:

- tööõnnetuskindlustuse seaduse väljatöötamise kavatsus;
- töölepingu seaduse ja töötervishoiu ja tööohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsus.

Tööõiguse komisjon tegi seadusandluse osas järgmised ettepanekud:

- Sotsiaalministeeriumile ettepanekud tööõnnetuskindlustuse seaduse väljatöötamise kavatsuse täiendamiseks;
- Sotsiaalministeeriumile ettepanekud töölepinguseaduse ja töötervishoiu ja tööohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsuse täiendamiseks.

Lisaks osales tööõiguse komisjon 07.09.2018. a kahe liikmega paindlike töötingimuste ning tööõnnetuskindlustuse teemalisel kohtumisel Sotsiaalministeeriumis. Tööõiguse komisjon jätkab koostööd Sotsiaalministeeriumiga ka 2019. a eelkõige töösuhete ning töötingimuste paindlikumaks muutmise eesmärgil.

2019. a jätkub komisjoni töö ka tööõiguslaselase õigusloome suunamisel ja arendamisel nii Eesti õiguse kui ka Euroopa Liidu õiguse raames.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI MAKSUÕIGUSE KOMISJONI TEGEVUSEST 2018. AASTAL

Maksuõiguse komisjon tegutses 2018. a koosseisus vandeadvokaadid Egon Talur (esimees), Rolan Jankelevitš, Ants Karu, Villy Lopman, Priit Raudsepp, Tuuve Tiivel, Elvira Tulvik ja Madis Uusorg,

Maksuõiguse komisjon arutas koosolekutel aasta vältel erinevaid teemasid, suuresti olid need seotud hiljutiste seadusemuudatustega maksustamise valdkonnas ning nende ellurakendamisega.

Peamised komisjoni koosolekute arutelude teemad (nii muudatuste kontekstis kui ka üldisemalt) olid jätkuvalt optsoonide maksustamine ja senine praktika, samuti kavandatavad seadusemuudatused seoses jõustunud ATAD (*Anti Tax Avoidance Directive*) ülevõtmisega. Mõned neist võivad olla olulised ka advokatuuri ja advokaatide jaoks, töö maksuõiguse komisjonis kavandatavate seadusemuudatustega käib. Samuti tuvastas komisjon probleeme maksu- ja kohtumenetlustes, millega komisjon jätkab tööd ning võimalike lahenduste otsimist.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI MAKSEJÕUETUSÕIGUSE KOMISJONI TEGEVUSEST 2018. AASTAL

Eesti Advokatuuri maksejõuetusõiguse komisjon on 9-liikmeline ja selle koosseisu kuulusid 2018. aastal järgmised vandeadvokaadid: Jüri Sirel (esimees), Maire Arm, Magnus Braun, Terje Eipre, Kersti Kägi, Margo Lemetti, Andrias Palmits, Siret Siilbek ja Veikko Toomere. Komisjoni koosseisus 2018. aastal muudatusi ei toimunud.

Komisjoni eesmärgiks on advokatuuri organite ning liikmete abistamine ja nõustamine maksejõuetusõiguse õigusloome ja -praktikaga seonduvates küsimustes, vastava seadusandluse ja õiguspraktika analüüsimine ja muudatusettepanekute koostamine. Komisjon võib avaldada arvamust ka muudes õigusloomet või -praktikat puudutavates küsimustes. Komisjon juhindub oma tegevuses komisjoni töökorrast.

2018. aastal kogunes komisjon istungitele kuuel korral ning täiendavalt arutati ja otsustati nii päevakorras olevaid kui ka jooksvaid küsimusi ilma istungeid pidamata e-posti ja teiste kommunikatsioonikanalite vahendusel.

Olulisematest küsimustest tegeles komisjon 2018. aastal järgmisega:

- Komisjon andis 22.01.2018 Justiitsministeeriumile hinnangu tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seadusele (Riigikohtu ettepanekud edasikaebeõiguse optimeerimiseks) maksejõuetusõiguse valdkonna vaatenurgast.
- Komisjon osales Eesti Advokatuuri äriõiguse komisjoni eestvedamisel 11.05.2018 toimunud Eesti Advokatuuri üldkogu raames korraldatud töötoa „Kuhu need võlgnikud kaovad ning kas tankistidega võitlemine viib meid edasi või tagasi?“ korraldamises.
- Komisjon esitas 29.08.2018 Justiitsministeeriumile arvamuse ja ettepanekud pankrotiseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsuse kohta. Muuhulgas käsitles komisjon järgmisi pankrotiseaduse muudatusi puudutavaid teemasid ja regulatsioone: maksejõuetusinstituutsiooni loomine, maksejõuetuse mõiste täpsustamine, pankrotiavalduse esitamise kohustuse laiendamine, võlausaldaja motiveerimine menetluskulude kandmises, pandieseme realiseerimine väljaspool pankrotimenetlust, allutatud laenude regulatsioon, halduri tasu süsteem, võlausaldajate häälte määramine, kohtute spetsialiseerumine maksejõuetusajadele ja kohtujuristi pädevus, nõudeavalduse sisu ja esitamine, kaitsmiseta tunnustatud nõuete nimekirja täiendamine, nõuete kaitsmise kirjalikult pidamise võimalus, asjaõigusliku tagatisõigusega pandipidaja õigused, ärikeelu rakendamise eeldused, kord ja ulatus, võlgniku kaasaaitamiskohustuse tagamine ja enese mittesüüstamise privileeg ning pärandvara pankrot.

- Komisjoni esindajad osalesid 10.09.2018 Justiitsministeeriumi juurde loodud maksejõuetusõiguse revisjoni komisjoni koosolekul, arutamaks pankrotiseaduse ja teiste sellega seotud seaduste võimalikke muudatusi ja mõjusid.
- Komisjon esitas advokatuuri juhatusele 09.11.2018 kirjaliku pöördumise seoses Justiitsministeeriumi juurde loodud maksejõuetusõiguse revisjoni töörühma poolt komisjonile esitatud ettepanekuga avaldada tulevikus pankrotihalduritena tegutsevate vandeadvokaatide keskmised tunnitasmäärad advokatuuri juhatuse poolt. Nimetatud teemal toimus 27.11.2018 ühine koosolek komisjoni ja advokatuuri juhatuse vahel ning vastavasisulist diskussiooni jätkatakse 2019. aastal olenevalt maksejõuetusõiguse revisjoni töörühma poolt esitatavate edasiste ettepanekute sisust.
- Komisjon osaleb jooksvalt Justiitsministeeriumi poolt 2016. aastal alustatud maksejõuetusõiguse reformi raames loodud maksejõuetusõiguse revisjoni komisjoni töös. Maksejõuetusõiguse revisjoni komisjoni ülesandeks on oma liikmete kaudu maksejõuetusõiguse valdkonna praktikutena maksejõuetusõiguse reformi läbiviimiseks üldiste suuniste andmine ja laiema avalikkuse esindamine ning maksejõuetusõiguse revisjoni töörühmale enda eksperditeadmistest lähtuvalt soovitude andmine ning märkuste ja ettepanekute tegemine. Komisjoni esindavad Justiitsministeeriumi juurde loodud maksejõuetusõiguse revisjoni komisjonis põhiliikmena vandeadvokaat Jüri Sirel ja asendusliikmena vandeadvokaat Andrias Palmits.
- Seoses Justiitsministeeriumi eestvedamisel toimuva maksejõuetusõiguse valdkonna laiema revisjoniga jätkab komisjon informatsiooni kogumist maksejõuetusõiguse valdkonnas valitsevate tähtsamate probleemide kohta eesmärgiga juhtida kõikidele vastavatele probleemidele tähelepanu ja neile mõistlikud lahendused välja pakkuda. Seoses muudatusettepanekute koostamisega saneerimisseadusele teeb komisjon koostööd Justiitsministeeriumi juurde loodud muudatusi väljatöötava töörühmaga. Komisjon jätkab ja hoiab aktiivset koostööd Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Kojaga ning kõigi samas valdkonnas tegutsevate teiste organisatsioonidega ja töögruppidega. Komisjon tegi aktiivselt koostööd teiste advokatuuri komisjonidega ja vastas jooksvalt ka nende poolt komisjonile esitatud valdkonnapõhistele päringutele. Komisjoni esindajad osalesid advokatuuri poolt 2018. a jaanuaris korraldatud strateegiakoosolekul ja andsid seeläbi oma panuse ka advokatuuri üldisi arenguid puudutavatesse diskussioonidesse. Komisjonil on pidev valmisolek advokatuuri organite ning liikmete abistamiseks ja nõustamiseks maksejõuetusõiguse õigusloome ja -praktikaga seonduvates küsimustes ning komisjon hoiab pidevalt silma peal kõikidel oma tegevusvaldkonnas toimuvatel olulisematel sündmustel.
- Komisjoni lähimas tööplaanis on 2019. aasta jaanuari lõpuks Justiitsministeeriumile täiendava arvamuse andmine pankrotiseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsuse viimasele ja täiendatud versioonile.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI INTELLEKTUAALSE OMANDI JA IT-ÕIGUSE KOMISJONI TEGEVUSEST 2018. AASTAL

Intellektuaalse omandi ja IT-õiguse komisjon tegutses perioodil 01.01.–26.11.2018 üheksaliikmelisena koosseisus vandeadvokaadid Anneli Aab, Kairi Kurisoo, Priit Lätt, Mihkel Miidla, Ants Nõmper, Ave Piik, Tambet Toomela, Karmen Turk ja Elise Vasamäe.

Perioodil 27.11.–31.12.2018 tegutses komisjon edasi kaheksaliikmelisena vandeadvokaat Ave Piigi liikmesuse peatamise tõttu.

Komisjoni koosolekud on vabad kuulamiseks ning osalemiseks kõigile soovijatele (sh mitte liikmetele). Samuti on igal Eesti Advokatuuri liikmel võimalus osaleda aruteludes läbi meililisti, mis on liitumiseks avatud kõigile.

1. Kokkuvõte

2018. a jätkas intellektuaalse omandi ja IT-õiguse komisjon varasematel aastatel algatatud projektidega, sealhulgas koostöö Tartu Ülikooli (TÜ) ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga (MKM) seoses IT-law lab projektiga ning tööstusomandi alase esindamisõigusega. Täiendavalt osales komisjon valdkonnaga seotud seaduste osas ettepanekute tegemisel.

2. IT-law lab

IT-law lab on koostöös MKM-ga ning TÜ-ga läbiviidav innovaatiliste õiguslahenduste labor. IT-law lab'i üldisem eesmärk on tuvastada, kas ja millisel viisil kehtiv õiguskord võib takistada innovaatiliste tehnoloogiliste lahenduste väljatöötamist ja elluviimist ning leida võimalused selliste takistuste kõrvaldamiseks. Komisjoni eesmärk projektis osalemisel on anda omapoolne sisend ja panus IT-õiguse õppekava arendamise tagamaks suurema hulga IT-õiguse pädevusega juristide koolitamine, mis omakorda vähendaks advokaadibüroodes juba täna tuntavat selle valdkonna spetsialistide suurt puudust.

Peale edukat projekti aastatel 2015 ja 2016 otsustas komisjon IT-law lab'iga 2017. a jätkata senisel viisil ehk anda TÜ IT-õiguse magistriõppe üliõpilastele magistricksami ühe osana lahendamiseks komisjoni liikmete ja MKM-i välja pakutud teemad, mis puudutavad praktikas tekkinud tehnoloogiaõigusega seonduvaid probleeme. Kõik komisjoni liikmed osalesid teemade tõstatamises ja valimises ning magistrandide tööde analüüsimises ja hindamises (seekordne hindamine toimus 2018. a jaanuaris).

Nii komisjoni liikmed kui ka MKM ja TÜ partneritena leiavad, et tegemist on väga põneva koostööga ning seda tuleks jätkata ka edaspidi.

3. Tööstusomandi alane esindamine

Tööstusomandi vallas vandeadvokaatidele esindusõiguse küsimustes on komisjon 2018. a jooksul olnud kirjavahetuses ja kohtunud Justiitsministeeriumi ametnikega; komisjoni liikmed on koostanud arvamusi seaduseelnõude osas, mis valdkonda reguleerimiseks on koostatud. Paraku ei ole saanud lahendust. Enamgi veel, detsembris on avaldatud uued eelnõud, mille osas on komisjoni liikmed koostanud uued seisukohad.

Esindusõiguse osas on 2019. a alguseks plaanitud edasised tegevused, sh kohtumine muuhulgas Riigikogu majanduskomisjoni liikmetega, kelle menetluses on eelnõu Riigikogus.

4. Kohtuotsuste rahvusvahelise tunnustamise eelnõu

23.10.2018 esitas komisjon Justiitsministeeriumile arvamuse kohtuotsuste rahvusvahelise tunnustamise ja täitmise Haagi konventsiooni projekti kohta. Komisjon asus seisukohale, et konventsiooniga peaksid olema hõlmatud (i) kõiki IO liike puudutavates kohtuasjades tehtavad otsused (s.o nii registreeritud kui ka registreerimata õigusi puudutavate kohtuvaidluste osas) ning (ii) kõik IO rikkumise asjades tehtavad kohtuotsused, mitte üksnes raha maksmisele suunatud kohtuotsused. Komisjon leidis samuti, et EL peaks püüdma konventsiooniga hõlmata ka EL-i spetsiifilisi registreerimata õigusi nagu näiteks *sui generis* andmebaasi tegija õigused ning registreerimata EL-i kaubamärgid ja tööstusdisainilahendused. Komisjoni hinnangul peaksid konventsiooniga olema hõlmatud ka kõik IO kohtuasjades tehtud esialgse õiguskaitse (hagi tagamise; inglise k *interim relief* või *preliminary injunction*) kohtulahendid, kuigi need on praegu konventsioonist välja jäetud.

5. Apellatsioonimenetluse optimeerimise eelnõu

15.11.2018 aitas komisjon kujundada Eesti Advokatuuri arvamust tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise seaduse (apellatsioonimenetluse optimeerimine) kohta.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI HALDUSÕIGUSE KOMISJONI TEGEVUSEST 2018. AASTAL

Komisjoni liikmed on vandeadvokaadid Ene Soop (esimees), Triin Biesinger, Silja Holsmer, Indrek Kukk, Kaupo Lepasepp, Jaana Nõgisto, Toomas Pikamäe, Triin Raudsepp ja Martin Triipan.

Komisjon pidas 2018. aastal neli istungit. Arutati usaldusvääruse kontrolli seaduse eelnõud, riigivastutusega, ehitusõigusega ja haldusmenetlusega (sh kohtumenetlusega) seonduvat ning kohtulahendeid.

Komisjoni liikmed kohtusid Justiitsministeeriumi kohtute ja avaliku õiguse talitusega arutamaks koostööd, kohtumenetluse pikkust ja kohtute praktikat ebaolulise riive (mis pole alati selge ja tihti vaieldav) puhul menetlusest keeldumist ning eelnõude koostamisse kaasamist.

Komisjoni liikmed koostasid arvamuse Riigikogu maaelukomisjonile seoses maaelu ja korraldamise seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõule 735 SE.

ÖNNITLEME

Auväärseid juubilare, advokaate

Merike Borunova	75
Jekaterina Jevšina	70
Tiina Mare Hiob	60
Eve Laine	60
Andres Lusmägi	60
Ivo Mahhov	60
Ants Nõmmik	60
Sille Allikmets	50
Terje Eipre	50
Epp Landberg	50
Andrus Lillo	50
Sten Luiga	50
Mikk Lõhmus	50
Raul Markus	50
Mart Missik	50
Tiia Nurm	50
Dragan Perovic	50
Peeter Ploom	50
Urmas Simon	50
Marko Tiiman	50
Kaido Uduste	50

Kauaaegseid advokaate, pensionäre:

Maimu Schmidt	90
Laine Teemant	85
Niina Agarjova	80
Tõnis Lutsar	80
Helmi Loonde	75
Aare-Heino Raig	70

KULDMÄRGID

Anatoli Jaroslavski
Sven Papp
Mare Põldre
Leelo Viil

HÕBEMÄRGID

Triin Biesinger
Rolan Jankelevištš
Kairi Kurisoo
Kaupo Lepasepp
Kaspar Lind
Rando Maisvee
Brigitta Mõttus
Marge Männiko
Anne Nurmi
Raini Nõu
Rainer Objartel
Meelis Pirn
Alice Salumets
Aku Johannes Sorainen
Kuldar-Jaan Torokoff
Janek Väli

ADVOKATUURI KVALITEEDIJUHTIMISE TUNNISTUS

Advokaadibüroo Tarmo Pilv ja Partnerid (väljastatud 20.02.2018)

Advokaadibüroo NOVE (väljastatud 13.11.2018)

Advokaadibüroo In Jure (väljastatud 27.11.2018)

**ADVOKATUURI
KVALITEEDIJUHTIMISE
TUNNISTUS**

IN MEMORIAM

Eduard Bullatšik
Anatoli Jaroslavski
Niina Petrjakova

Majandusaasta aruanne

Nimi	EESTI ADVOKATUUR
Registrinumber	74000027
Aadress	Rävala pst 3, Tallinn 10143
Telefon	+372 662 0665
Faks	+372 662 0677
Elektronpost	advokatuur@advokatuur.ee
Interneti kodulehekülg	www.advokatuur.ee
Majandusaasta algus	01.01.2018
Majandusaasta lõpp	31.12.2018
Audiitor	Grant Thornton Baltic OÜ Aivar Kangust
Lisatud dokumendid	Sõltumatu vandeaudiitori aruanne

Sisukord

Tegevusaruanne 2018.....	106
Bilanss	112
Tulude ja kulude aruanne.....	114
Rahavoogude aruanne	115
Netovara muutuste aruanne	116
Raamatupidamise aastaaruande lisad	
Lisa 1. Raamatupidamise aastaaruande koostamisel kasutatud arvestus- meetodid ja hindamisalused	117
Lisa 2. Raha ja pangakontod.....	119
Lisa 3. Nõuded liikmete vastu	119
Lisa 4. Riigi õigusabi	119
Lisa 5. Sihtfinantseerimine riigi õigusabiks rahvusvahelise kaitse menetluses.....	120
Lisa 6. Muud lühiajalised nõuded.....	120
Lisa 7. Ettemaksed teenuste eest	120
Lisa 8. Immateriaalne põhivara.....	121
Lisa 9. Võlad osutatud riigiõigusabi eest	121
Lisa 10. Võlad töövõtjatele.....	121
Lisa 11. Maksukohustised.....	122
Lisa 12. Muud viitvõlad.....	122
Lisa 13. Tulud	123
Lisa 14. Tegevuskulude sihtfinantseerimine	124
Lisa 15. Sihtfinantseeritud projektide otsesed kulud	124
Lisa 16. Jagatud auhinnad	124
Lisa 17. Mitmesugused tegevuskulud.....	125
Lisa 18. Tööjõukulud	126
Lisa 19. Toetused.....	126
Lisa 20. Muud kulud.....	126
Lisa 21. Kasutusren	127
Lisa 22. Tehingud seotud osapooltega.....	127
Sõltumatu vandeaudiitori aruanne	129
Juhatuse allkirjad 2018. aasta majandusaasta aruandele.....	132

TEGEVUSARUANNE 2018

Sissejuhatus

Eesti Advokatuur on advokaatide omavalitsuslikel põhimõtetel tegutsev kutseühendus õigusteenuse osutamise korraldamiseks era- ja avalikes huvides ning advokaatide kutsealaste õiguste kaitsmiseks. Eesti Advokatuur on avalik-õiguslik juriidiline isik. Oma tegevuses juhindub kutseühendus seadustest, advokatuuri organite õigusaktidest ja headest tavadest, samuti Euroopa Liidu õigusaktidest, CCBE (The Council of Bars and Law Societies of Europe) aktidest, mh viimase poolt vastuvõetud eetikakoodeksist Euroopa advokaatidele ning Euroopa õiguskutse tuumpõhimõtete hartast.

Advokatuuri pädevuses on:

- liikmete advokatuuri vastuvõtmine ja sealt väljaarvamine;
- järelevalve advokatuuri liikmete kutsetegevuse ja kutse-eesitika nõuete täitmise üle;
- järelevalve Eestis tegutsevate välisriigi advokaatide kutsetegevuse ja kutse-eesitika nõuete täitmise üle;
- advokaatide täiendusõppe korraldamine;
- riigi õigusabi osutamise korraldamine ning oma liikmete kaudu riigi õigusabi osutamise tagamine;
- advokatuuri vara valitsemine;
- advokaatide muude kutseküsimuste lahendamine.

Advokatuuri struktuur

Advokatuur tegutseb oma organite kaudu. Advokatuuri organid on üldkogu, esimees, juhatus, revisjonikomisjon, aukohus ja kutsesobivuskomisjon. Advokatuuri kõrgeim organ on üldkogu, kuhu kuuluvad kõik advokatuuri liikmed.

Põhjalikum ülevaade kõigi organite tegevusest on esitatud advokatuuri 2018. aasta aastaraamatus.

Advokatuuri juhatuse otsusega on loodud ja tegutsesid 2018. aastal kümme teemakomisjoni:

- Eetika- ja metoodikakomisjon
- Põhiõiguste komisjon
- Äriõiguse komisjon
- Perekonnaõiguse komisjon
- Riigi õigusabi komisjon
- Intellektuaalse omandi ja IT-õiguse komisjon
- Maksejõuetusõiguse komisjon
- Maksuõiguse komisjon
- Tööõiguse komisjon
- Konkurentsioiguse komisjon
- Haldusõiguse komisjon

Põhjalikud ülevaadet komisjonide tegevusest on esitatud advokatuuri 2018. aasta aastaraamatus.

Lisaks seniste komisjonide tegevusele toetas advokatuuri juhatus 06.03.2018 istungil

karistusõiguse ning väärteo- ja kriminaalmenetluse valdkonna advokaatide koostööd ümarlaua vormis. Esimene ümarlaud toimus 25.04.2018. Ümarlaud aitavad valdkonna advokaatidel vahetada kogemusi ning arutada praktilisi küsimusi.

Advokatuuri liikmeskond

Seisuga 31.12.2018. a oli Eesti Advokatuuris 1041 liiget, neist:

- vandeadvokaate 688
- vandeadvokaadi abisid 350
- assotsieerunud liikmeid 3

Seisuga 31.12.2018 oli 207 advokaati, kelle liikmesus advokatuuris oli peatunud erinevatel põhjustel (õppima asumine, suundumine avalikku teenistusse, rasedus- ja sünnituspuhkusele suundumine jm advokatuuriseaduses sätestatud alused).

Advokatuuri liikmetest oli seisuga 31.12.2018 naisi 47% ning mehi 53%.

Advokatuuri juhtimine

2018. aastal toimus 26 juhatusel istungit, sh 3 elektroonilist istungit. Istungitel olid päevakorras advokatuuri kui kutseorganisatsiooni igapäevatööd puudutavad küsimused, advokaadi kutse-eeskriitika põhimõtete järgimine kutsetegevuses, advokatuuri puudutavate eelnõude ja seadusloome küsimused ning riigi õigusabi korraldamisega seotud küsimused.

08.06.2018 pidas juhatus Narvas väljasõiduistungit ning kohtus Viru Maakohtu kohtunike ja Ida-Virumaal tegutsevate advokaatidega. Juhatusel saatsid noored advokaadid Eesti Noorte Advokaatide Ühingu ja advokatuuri kantselei töötajad.

2018. a toimusid advokatuuri juhatusel järgmised kohtumised:

- 02.02.2018 Strateegiapäev
- 07.02.2018 Eesti Patendivolintärid Seltsiga
- 15.10.2018 eksamitööd arutelu kutseobivuskomisjoni liikmete ja Tartu Ülikooliga
- 16.10.2018 õiguskantsleri ja tema nõunikega advokaatide kutsetagatiste ning muude põhiõiguste tagamisega seotud küsimuste arutamiseks.

I poolaastal valmis Eesti Advokatuuri strateegia (eelnevalt nimetatud ka kui arengukava) aastateks 2018-2027, mida tutvustati üldkogul 11.05.2018 Pärnu kontserdimajas. II poolaastal valmis M. Tamme, A. Soo jt. „Eesti Advokatuuri eetikakoodeks. Kommenteeritud väljaanne“, mida tutvustati Tartus 35. Eesti õigusteadlaste päeval. Väljaannet levitatakse tasuta e-raamatuna advokatuuri kodulehel, paber kandjal raamatupoodides ja advokatuuri kantseleis.

17.07.2018 nimetas advokatuuri juhatus advokatuuriseaduse § 12 p 4 ning Eesti Advokatuuri kodukorra § 44 lg 1 alusel viieks aastaks kantserina ametisse Leen Eenpalu.

Kvaliteedijuhtimisest advokatuuris

2017. a väljastati Eesti Advokatuurile juhtimissüsteemide sertifikaat ISO 9001:2015 kehtivusega kuni 25.08.2020. 2018. a suvel läbi viidud välisaudit kinnitas advokatuuri juhtimissüsteemi jätkuvat vastavust standardi nõuetele.

Advokatuuri kvaliteedijuhtimise tunnistus ehk AKT väljastati 2018. aastal järgmistele büroodele:

- Advokaadibüroo Tarmo Pily ja Partnerid (väljastatud 20.02.2018)
- Advokaadibüroo NOVE (väljastatud 13.11.2018).
- Advokaadibüroo In Jure (esimene AKT anti 24.11.2015. 2018. a novembris täitus väljastamisest kolm aastat. Advokaadibüroo taotles uut tunnistust, mis anti 27.11.2018).

Täiendkoolitused ja eksamid

2018. aastal jätkus veebiseminaride korraldamine. Veebiülekanded toimusid kümnest koolitusest. Kõik veebiülekandena toimunud koolitused on kättesaadavad järelevaatamiseks ühe aasta jooksul Addenda keskkonnas advokatuur.addenda.ee. 2018. aastast on täiendusõppe punkte võimalik saada ka järelevaatamise eest.

24.01.2019 otsustas kohtute koolitusnõukogu avada osad kohtunike koolitused lisaks prokuröridele ka advokaatidele. Advokatuuri, prokuratuuri ja kohtute eesmärk on pakkuda alates 2019. aastast vastastikku nii tasuta kui tasulisi koolituskohti.

20.11.2018 kuulutati välja lihthange täiendusõppeportaali ja eksamikeskonna arendamiseks. 24.01.2019 sõlmiti võitjaga leping.

Riigi õigusabi

17.11.2017 esitas advokatuur Justiitsministeeriumile tasumääruse muutmissetpaneku (sõidule kulunud aja tasustamine tsiviilasjades ja tasu suurendamine eriliselt töömahukates asjades), mis jõustus 29.01.2018.

16.10.2018 esitas advokatuur Justiitsministeeriumile tasumääruse teise muutmissetpaneku (sõidule kulunud aja tasustamine kriminaal- ja väärteoasjades ning tasu piirmäärade kaotamine menetlustoimingutelt, mis on tehtud menetleja või kohtuniku juuresolekul), mis jõustus 08.12.2018.

I poolaastal esitas Justiitsministeerium riigi õigusabi hankemudeli väljatöötamiskavatsuse, mida advokatuur esitatud kujul ei toetanud (arvamust avaldas mh riigi õigusabi komisjon).

2018. aastal auditeeris Justiitsministeerium tulemusauditi „Riigi õigusabi osutamise tasustamise ja kulude hüvitamise korralduse mõjususe“ käigus riigi õigusabi kriminaalasjade kohtueelse menetluse toimingute tasustamist, kohtuistungeid kriminaalasjades ja sõidukulude hüvitamist. Esimene osa auditist (kriminaalasjade kohtueelse menetluse analüüs) jõudis lõpule 17.12.2018.

Koostöö Lastekaitse Liiduga

Eesti Advokatuuri ja MTÜ Lastekaitse Liit koostööprojekti „Hea nõu lastega peredele“ (alates 01.06.2010) raames nõustati 2018. a tasuta 154 abivajat.

Aastate jooksul on advokaadid tasuta nõustanud üle 1250 inimese. Nõustamised toimuvad eesti ja vene keeles Lastekaitse Liidu büroos eelregistreerimisega iga nädala kolmapäeval ning nõustamine on kõikidele tasuta. Nõustamise teemad on perekonnaõigust puudutavad küsimused, lapse õigused, laste õigused suhetes vanematega, vanemate kohustused suhetes lastega, erinevad peremudelid – õigused ja kohustused, üksikvanema õigused, hooldus, eestkoste, lapsendamine.

Nõustamine hõlmab perekonnaõigusega otseselt seonduvaid õigusvaldkondi, näiteks pärimisõigust. Nõustamisel tutvustatakse ka riigi õigusabi kasutamise võimalusi ning vajadusel abistab advokaat abitaotluste vormistamisel. Kõige enam vajavad pered nõu hooldusõiguse, suhtluskorra ja elatise teemadel. Lisaks tasuta nõustamistele Tallinnas on loodud Skype sillad Hiiumaa ja Sillamäega Lastekaitse Liidu kohalike liikmesorganisatsioonide vahendusel.

Jätkuvalt panustatakse seminaride ja õppepäevade korraldamisse kohalike omavalitsuste sotsiaal- ja lastekaitsetöötajatele (seminar nimetusega „Samal poolel - lapse poolel“). Jätkatakse nõuandvate artiklite kirjutamist Lastekaitse Liidu ajakirjas „Märka Last“. Artikleid tõlgitakse ka vene keelde.

Koostöömemorandum American Bar Association'iga

Eesti Advokatuur sõlmis 21.03.2018 koostöömemorandumi American Bar Association'iga. ABA on üks maailma suurimaid vabakutsete organisatsioone, mille rahvusvahelisel sektsioonil on 18 000 liiget ja assotsiatsioonil kokku on üle 400 000 liikme. ABA missioon ja eesmärgid on liikmete pühendunud teenindamine, advokaadi kutse arendamine, erapoolikuse kaotamine advokaadi kutses ja õigussüsteemis, mitmekesisuse ja võrdse osaluse edendamine organisatsiooni töös ning õigusriigi põhimõtte edendamine Ameerika Ühendriikides ja kogu maailmas. Eesti Advokatuur ja Leedu Advokatuur on esimesed, kellega regioonis on koostööd tegema asunud. Memorandumi kohaselt vahetavad ABA rahvusvaheline sektsioon ja Eesti Advokatuur teavet kummagi riigi õigussüsteemide, advokaatide kutsetegevuse ja koostöövõimaluste kohta ning võimalusel korraldavad ühisüritusi. Memorandum ei ole õiguslikult siduv ega too kummalegi poolele kaasa otseseid rahalisi kulutusi.

Vikipeedia konkurs „Eesti õigus“

Osana Tartu Ülikooli laiema projektist „Miljon+“, mille eesmärk on katta kõik teemavaldkonnad põhjalike ja kvaliteetsete eestikeelsete vikiartiklitega ning kiirendada eesti Vikipeedia mahu jõudmist miljoni artiklini, toimus 2018. a artiklite konkurs „Eesti õigus“. Konkurs „Eesti õigus“ oli esimene neljast Vikipeedia õigusartiklite konkursist, mille korraldavad TÜ õigusteaduskond, Eesti Advokatuur, Notarite Koda ja TÜ Sihtasutus.

Konkursile laekus 73 artiklit. Peauhinna võitsid õigusteaduskonna kolmanda kursuse

tulengid Merily Rool, Helina Tross, Kadri Vlassov ja Kadi Kristina Laine artikliga „Euroopa Liidu põhivabaduste piiramise lubatavus“. Rahalise preemiaga tunnustati viie konkursitöö autoreid. Konkursi žüriisse kuulusid Eve Strang ja Kaitti Persidski Notarite Kojast; Hannes Vallikivi, Leen Eenpalu ja Anu Kaup Eesti Advokatuurist ning Jaan Sootak, Merle Erikson ja Irene Kull TÜ õigusteaduskonnast.

Tulud, kulud, tulem ja peamised finantssuhtarvud

Eesti Advokatuur ei ole kasumit taotlev organisatsioon. Põhilises osas moodustub advokatuuri eelarve advokaatide liikmemaksudest. 2018. aastal oli tulu liikmemaksudest 556 tuhat eurot.

Võrdlevalt kahe viimase kahe aasta advokatuuri liikmemaksudest saadava tulu kasvu suhtarvud:

	2018	2017
Tulu kasv advokatuuri liikmete liikmemaksudest (%)*	4,7	2,5

Tulu liikmemaksudest suureneb tänu liikmeskonna kasvule ja kvalifikatsiooni muutumisele. Liikmemaks on püsinud muutumatuna 2008. aastast ja on 60,72 eurot kuus vandeadvokaatidel ning 47,93 eurot kuus vandeadvokaatide abidel.

Tulenevalt riigi õigusabi seadusest on Eesti Advokatuuri üheks töövaldkonnaks vähekindlustatud isikutele riigi õigusabi osutamise korraldamine, neile advokaatide määramine, õigusabi osutanud advokaadibüroodele tasu väljamaksmine ja arvestus selle üle. 2018. aastal eraldati riigieelarvega õigusabi osutavate advokaatide tasustamiseks ja avalik-õiguslike ülesannete täitmiseks kokku 4 645 tuhat eurot (2017. aastal 3 760 tuhat eurot). Riigi õigusabi osutati 2018. aastal mahus 3 887 tuhat eurot (2017. aastal 3 380 tuhat eurot). Riigi õigusabi osutamise korraldamiseks kulus advokatuuril 202 tuhat eurot (2017. aastal 260 tuhat eurot).

Võrdlevalt kahe viimase aasta osutatud riigi õigusabi kasvu suhtarvud:

	2018	2017
Osutatud riigi õigusabi kasv (+), kahanemine (-) (%)*	15,0	-6,2

Kutseühenduse tegevuse seisukohalt oluline finantssuhtarv on lühiajaliste kohustiste kattekordaja, mis näitab käibevarade suhet lühiajalistesse kohustistesse:

	2018	2017
Lühiajaliste kohustiste kattekordaja (kordades)*	2,1	1,7

* Suhtarvude arvutamisel kasutatud valemid:

- Tulu kasv liikmemaksudest (%) = (tulu liikmemaksudest 2018 – tulu liikmemaksudest 2017)/ tulu liikmemaksudest 2017 * 100
- Osutatud riigi õigusabi kasv (+), kahanemine (-) = (osutatud riigi õigusabi 2018 – osutatud riigi õigusabi 2017)/ osutatud riigi õigusabi 2017 * 100
- Lühiajaliste kohustiste kattekordaja (kordades) = käibevara/lühiajalised kohustised

Personal

Eesti Advokatuuri liikmed tegutsevad läbi äriühingute (advokaadibüroode) ega ole advokatuuri töötajad. Advokatuuris töötas 2018. aasta detsembrikuu seisuga 12 koosseisulist töötajat ning lisaks advokatuuri esimees ja aseesimees, kellele põhitöökoht on advokaadibüroos. Advokatuuri organite (juhatuse, aukohtu, kutsesobivuskomisjoni) advokaatidest liikmetele on 2018. aastal makstud hüvitist advokatuuri töös osalemise eest. Kogu palgakulu 2018. aastal oli 307 tuhat eurot, mis jaotub vastavalt (tuh / €):

Koosseisuliste töötajate, esimehe ja aseesimehe palk	242
<i>sh esimees</i>	13
<i>sh aseesimees</i>	9
Lepinguline töö advokatuuri huvides	9
Puhkusetasud ja haigushüvitis	27
Lisatasud ja organite liikmete hüvitised	29

Bilanss

Varad	Lisa	31.12.2018	31.12.2017
Käibevara			
Raha ja pangakontod	2	567 222	689 573
Nõuded ja ettemaksud			
Nõuded liikmete vastu	3	32 991	32 338
Muud lühiajalised nõuded	6	276	6 038
Ettemaksed teenuste eest	7	17 154	16 385
Kokku		50 421	54 761
Käibevara kokku		617 643	744 334
Põhivara			
Immateriaalne põhivara			
Tarkvara		278	11 386
Kokku	8	278	11 386
Vara kokku		617 921	755 720

Kohustised ja netovara	Lisa	31.12.2018	31.12.2017
Kohustised			
Võlad ja ettemaksed			
Võlad tarnijatele		5 228	8 999
Võlad advokaadibüroodele osutatud riigi õigusabi eest	4;9	187 094	206 439
Võlad töövõtjatele	10	17 637	14 896
Maksuvõlad	11	37 222	38 067
Saadud ettemaksed liikmemaksude eest		2 469	772
Muud viitvõlad	12	0	1 599
Kokku		249 650	270 772
Sihtfinantseerimine			
Sihtfinantseerimise kohustus rahvusvahelise kaitse menetluseks	5	0	95 785
Sihtfinantseerimise kohustus õigusabiks	4	45 231	81 826
Kokku		45 231	177 611
Lühiajalised kohustised kokku		294 881	448 383
Netovara			
Eelmiste perioodide akumulieeritud tulem		307 337	280 801
Aruandeaasta tulem		15 703	26 536
Netovara kokku		323 040	307 337
Kohustised ja netovara kokku		617 921	755 720

Tulude ja kulude aruanne

Tulud	Lisa	2018	2017
Annetused ja toetused	13	4 088 955	3 652 081
Tulu liikmemaksudest	13	555 953	530 896
Muud tegevustulud	13	14 141	19 370
Muud tulud	13	1 150	6 595
Tulud kokku		4 660 199	4 208 942
Riigi õigusabi kulud advokaatidele	4;13	3 886 595	3 380 422
Sihtfinantseeritud projektide otsesed kulud	15	0	48 973
Jagatud auhinnad	16	0	2 501
Mitmesugused tegevuskulud	17	318 953	316 542
Tööjõukulud			
Palgakulu		306 638	301 590
Sotsiaalmaksud		103 417	101 740
Tööjõu kulud kokku	18	410 055	403 330
Toetused	19	17 800	12 170
Kulum	8	11 108	18 509
Muud kulud	20	35	18
Kulud kokku		4 644 546	4 182 465
Põhitegevuse tulem		15 653	26 477
Finantstulud ja -kulud			
Intressikulu			
Intressitulud		50	59
Finantstulud ja -kulud kokku		50	59
Aruandeaasta tulem		15 703	26 536

Rahavoogude aruanne

	Lisa	2018	2017
Rahavood põhitegevusest			
Põhitegevuse tulem		15 653	26 477
Põhivara kulum	9	11 108	18 509
Põhitegevusega seotud nõuete ja ettemaksete muutus		4 340	22 889
Põhitegevusega seotud kohustiste ja ettemaksete muutus		-153 502	47 600
Kokku rahavood põhitegevusest		-122 401	115 475
Rahavood investeerimistegevusest			
Saadud intressid		50	59
Kokku rahavood investeerimistegevusest		50	59
Kokku rahavood		-122 351	115 534
Raha ja raha ekvivalendid perioodi alguses			
Raha ja raha ekvivalentide muutus		-122 351	115 534
Raha ja raha ekvivalendid perioodi lõpus	2	567 222	689 573

Netovara muutuste aruanne

	Tulem	Netovara kokku
Saldo 31.12.2016	280 801	280 801
Aruandeperioodi tulem	26 536	26 536
Saldo 31.12.2017	307 337	307 337
Aruandeperioodi tulem	15 703	15 703
Saldo 31.12.2018	323 040	323 040

Raamatupidamise aastaaruande lisad

Lisa 1. Raamatupidamise aastaaruande koostamisel kasutatud arvestusmeetodid ja hindamisalused

Üldpõhimõtted

Eesti Advokatuuri 2018. aasta raamatupidamise aastaaruanne on koostatud Eesti finantsaruandluse standardi kohaselt, mis tugineb rahvusvaheliselt tunnustatud arvestuse ja aruandluse põhimõtetele ning mille nõuded kehtestatakse raamatupidamise seadusega ning mida täpsustab raamatupidamise seaduse § 34 lõike 4 alusel kehtestatud valdkonna eest vastutava ministri määrus.

Majandusaasta algas 1.jaanuaril 2018 ja lõppes 31.detsembril 2018. Raamatupidamise aastaaruanne on koostatud eurodes.

Finantsvara ja –kohustised

Finantsvaraks loetakse raha, nõudeid ostjate vastu ja muid lühiajalisi nõudeid. Finantskohustisteks loetakse tarnijatele tasumata arveid, viitvõlgasid ja muid lühiajalisi võlakohustisi.

Finantsvara ja –kohustised võetakse algselt arvele nende soetusmaksumuses, milleks on antud finantsvara või –kohustise eest makstud või saadud tasu õiglane väärtus. Algne soetusmaksumus sisaldab kõiki finantsvara või –kohustisega otseselt seotud tehingukulutusi.

Finantsvara eemaldatakse bilansist siis, kui ettevõtte kaotab õiguse finantsvarast tulenevatele rahavoogudele või ta annab kolmandale osapoolale üle varast tulenevad rahavood ning enamiku finantsvaraga seotud riskidest ja hüvedest. Finantskohustis eemaldatakse bilansist siis, kui see on rahuldatud, lõpetatud või aegunud.

Finantsvara oste ja müüke kajastatakse järjepidevalt väärtuspäeval st päeval, mil ettevõtte saab ostetud finantsvara omanikuks või kaotab omandiõiguse müüdüd finantsvara üle.

Finantskohustisena on lühiajaliste laenukohustise all kajastatud krediitkaardi jäägi kohustis.

Raha ja raha ekvivalendid

Raha ja raha ekvivalentidena kajastatakse raha pangas. Rahavoogude aruandes kajastatakse rahavoogusid põhitegevusest kaudsel meetodil. Saadud intressid ja makstud intressid on kajastatud investeerimistegevuse rahavoo koosseisus.

Nõuded ostjate vastu

Nõudeid ostjate vastu kajastatakse bilansis korrigeeritud soetusmaksumuses. Ostjatelt laekumata arved on bilansis hinnatud lähtudes tõenäoliselt laekuvatest summadest. Seejuures hinnatakse iga kliendi laekumata arveid eraldi, arvestades teadaolevat informatsiooni kliendi maksevõime kohta.

Immateriaalse põhivara ja väikevara arvestus

Immateriaalse põhivara hulka kuuluvad litsentsid, kasutusõigused, tarkvara ja muud füüsilise substantsita varad, mida kutseühendus kasutab teenuste osutamisel või haldusemärکیدel ja kavatses kasutada pikema perioodi jooksul kui üks aasta ja mille

soetusmaksumus on alates 25000 eurost. Immateriaalne põhivara võetakse algselt arvele soetusmaksumuses, mis koosneb ostuhinnast ja otseselt soetamisega seotud kulutustest. Immateriaalset põhivara kajastatakse bilansis selle soetusmaksumuses, millest on maha arvatud akumulieeritud kulum ja võimalikud väärtuse langusest tulenevad allahindlused. Immateriaalse põhivara kulumimäär on 20%, kasuliku eaga 5 aastat.

Väikevara on väheväärtuslik vara, mille soetusmaksumus on kuni 10000 eurot. Väikevara kantakse kulusse soetamise hetkel. Raamatupidamises peetakse väheväärtusliku, pika kasutuseaga väikevarade arvestust bilansiväliselt.

Tulude arvestus

Tulu advokatuuri liikmete liikmemaksudest kajastatakse tekkepõhiselt, see on tuluna perioodis, mille eest liikmemaksud on arvestatud. Tulu teenuste müügist kajastatakse teenuse osutamisel. Tulu kaupade müügist kajastatakse siis, kui olulised omandiga seonduvad riskid ja hüved on läinud üle ostjale ning müügitulu ja tehinguga seotud kulutusi on võimalik usaldusväärselt mõõta. Tulud kajastatakse siis kui tulude laekumine on tõenäoline ja tulu suurust on võimalik usaldusväärselt hinnata. Distsiplinaarkaristusena määratud rahatrahvid kajastatakse tuluna tekkepõhiselt määramise kuupäeval, seejuures võetakse trahvid tuluna arvele ainult juhul, kui tulu laekumine hinnatakse tõenäoliseks. Vastasel juhul kajastatakse trahvid kuni laekumiseni bilansiväliselt.

Valuutas toimunud tehingud ning välisvaluutas fikseeritud finantsvarad ja –kohustised

Eesti Advokatuuri arvestuse ühikuks on euro. Valuutadeks on loetud kõik teised valuutad peale euro. Valuutas toimunud tehingute kajastamisel on aluseks võetud tehingu toimumise päeval ametlikult kehtinud Euroopa keskpanga valuutakursid.

Sihtfinantseerimine

Sihtfinantseerimisena kajastatakse sihtotstarbelisi ja teatud tingimustega seotud toetusi tegevuskulude katteks. Sihtfinantseerimist ei kajastata tuluna enne, kui eksisteerib piisav kindlus, et toetuse saaja vastab sihtfinantseerimisega seotud tingimustele ja sihtfinantseerimine leiab aset. Tegevuskulude sihtfinantseerimist kajastatakse tuluna tegevuskulude tegemise perioodil, kui sihtfinantseerimise tingimustega ei kaasne sisulisi tagasinõude või laekumata jäämise riske; kui eksisteerib sisuline tagasinõude või laekumata jäämise risk, kajastatakse sihtfinantseerimine tuluna vastava riski kadumisel. RTJ 14 alusel kajastatakse sihtotstarbeliste auhindade jagamiseks laekunud toetused tuluna samal perioodil, kui tehakse otsus vastavate auhindade väljamaksmiseks, kajastades samal hetkel väljamakstavad auhinnad kuluna.

Rahavoogude aruanne

Rahavoogude aruanne on koostatud kaudsel meetodil, kus on kajastatud põhitegevusega seotud nõuete muutused ning lühiajaliste kohustiste saldode muutused.

Rendiarvestus

Kapitalirendina käsitletakse rendilepinguid, mille puhul kõik olulised vara omandiga seonduvad riskid ja hüved kanduvad üle rentnikule. Muid rendilepinguid kajastatakse kasutusrendina. Kasutusrendimaksud kajastatakse rendiperioodi jooksul lineaarselt tulude ja kulude aruandes kuluna.

Lisa 2. Raha ja pangakontod

(eurodes)

	31.12.2018	31.12.2017
Arvelduskontod	567 222	689 573
Kokku	567 222	689 573

Lisa 3. Nõuded liikmete vastu

(eurodes)

	31.12.2018	31.12.2017
Laekumata liikmemaksud	32 991	32 338
Kokku	32 991	32 338

Lisa 4. Riigi õigusabi

(eurodes)

	2018	2017
Riigi õigusabi vahendite jääk aasta alguses	81 826	-37 752
Riigieelarveline eraldis õigusabiks aruandeaastal	3 850 000	3 500 000
Advokaadibüroode poolt osutatud riigi õigusabi aruandeaastal (lisa 13)	- 3 886 595	- 3 380 422
<i>sh 31.12. seisuga advokaadibüroodele välja maksmata riigi õigusabi arved (lisa 9)</i>	<i>187 094</i>	<i>195 304</i>
Riigi õigusabi vahendite jääk aasta lõpus	45 231	81 826

Lisa 5. Sihtfinantseerimine riigi õigusabiks rahvusvahelise kaitse menetluses
(eurodes)

	2018	2017
Aasta alguse saldo	95 785	138 758
Sihtfinantseerimine riigi õigusabiks rahvusvahelise kaitse menetluses	0	199 734
<i>sellest 31.12. seisuga saadud sihtfinantseerimise eraldis</i>	<i>0</i>	<i>199 734</i>
Advokaadibüroode poolt osutatud riigi õigusabi rahvusvahelise kaitse menetluses aruandeaastal (lisa 15)	0	-42 973
<i>sh 31.12. seisuga advokaadibüroodele välja maksmata arved (lisa 9)</i>	<i>0</i>	<i>11 135</i>
Tagastatud kasutamata sihtfinantseerimise jääk	-95 785	0
Sihtfinantseerimise jääk riigi õigusabiks rahvusvahelise kaitse menetluses aasta lõpus	0	95 785

Lisa 6. Muud lühiajalised nõuded
(eurodes)

	31.12.2018	31.12.2017
Liikmetega seotud nõue	200	6 000
Töövõtjatega seotud nõuded	76	38
Kokku	276	6 038

Lisa 7. Ettemaksed teenuste eest
(eurodes)

	31.12.2018	31.12.2017
Ettemakstud rahvusvahelised liikmemaksud	10 881	10 314
Ettemakstud üür (deposiit)	4 994	4 994
Ettemakstud perioodika	720	1 077
Ettemakstud sporditoetused	332	0
Ettemakstud konverentsisaali üür	227	0
Kokku	17 154	16 385

Lisa 8. Immateriaalne põhivara
(eurodes)

	Tarkvara	Kokku
Saldo seisuga 31.12.2017		
Soetusmaksumus	92 544	92 544
Akumuleeritud kulum	-81 158	-81 158
Jääkmaksumus	11 386	11 386
2017. a toimunud muutused		
Amortisatsioonikulu	-11 108	-11 108
Saldo seisuga 31.12.2018		
Soetusmaksumus	92 544	92 544
Akumuleeritud kulum	-92 266	-92 266
Jääkmaksumus	278	278

Lisa 9. Võlad osutatud riigiõigusabi eest
(eurodes)

	31.12.2018	31.12.2017
Advokaadibüroodele osutatud riigi õigusabi eest (lisa 4)	187 094	195 304
Advokaadibüroodele osutatud riigi õigusabi eest rahvusvahelise kaitse menetluses (lisa 5)	0	11 135
Kokku	187 094	206 439

Lisa 10. Võlad töövõtjatele
(eurodes)

	31.12.2018	31.12.2017
Puhkusereserv	17 637	14 896
Kokku	17 637	14 896

Lisa 11. Maksukohustised

(eurodes)

	31.12.2018	31.12.2017
Sotsiaalmaks	20 684	19 629
Kinni peetud füüsilise isiku tulumaks	11 030	11 632
Töötuskindlustuse maks	1 180	1 264
Kogumispensioni maks	918	1 012
Ettevõtte tulumaks	3 410	4 530
Kokku	37 222	38 067

Lisa 12. Muud viitvõlad

(eurodes)

	31.12.2018	31.12.2017
Aruandev isik	0	1 599
Kokku	0	1 599

Lisa 13. Tulud

(eurodes)

	2018	2017
Annetused ja toetused kokku	4 088 955	3 652 081
tulu riigieelarvest õigusabiks (lisa 4)	3 886 596	3 380 422
tulu riigieelarvest tegevuskulude sihtfinantseerimiseks (lisa 14)	202 359	222 686
tulu riigi õigusabiks rahvusvahelise kaitse menetluses (lisa 5;15)	0	42 973
tulu sihtotstarbeliselt jagatud auhinnafondist (lisa 15)	0	6 000
Liikmetelt saadud tasud	555 953	530 896
Muud tegevustulud	14 141	19 370
tulu korduseksamil osalemise eest	7 800	7 200
tulu koolitusteenusest	1 380	6 300
tulu kvaliteedijuhtimise tunnistuse väljaandmisest	3 330	5 750
tulu raamatute müügist	1 400	0
tulu muudest allikatest (liikmetunnistuste müügist)	231	120
Muud tulud	1 150	6 595
tulu aukohtu otsuse alusel	200	6 000
tulu väikevara müügist	750	305
hüvitised tarnijatelt	200	250
menetlustulu	0	40
Kokku	4 660 199	4 208 942

Lisa 14. Tegevuskulude sihtfinantseerimine

(eurodes)

	2018	2017
Riigieelarveline eraldis avalik-õigusliku ülesande täitmiseks s.o. riigi õigusabi osutamise korraldamiseks (lisa 13)	202 359	222 686
Eraldise kasutamine		
palgakulu (sh sotsiaalmaks ja töötus-kindlustusmaks)	151 253	173 703
rendi- ja kommunaalkulud	37 213	36 788
kantselei- ja halduskulud	13 073	10 817
Liivalaia tn kohtumaja ruumi üüriga seotud kulud	820	1 378
Kokku	202 359	222 686

Lisa 15. Sihtfinantseeritud projektide otsesed kulud

(eurodes)

	2018	2017
Riigi õigusabi kulud rahvusvahelise kaitse menetluses (lisa 5; 14)	0	42 973
Õigusrobotika konkursi auhinnafond (lisa 14)	0	6 000
Kokku	0	48 973

Lisa 16. Jagatud auhinnad

(eurodes)

	2018	2017
Õigusrobotika konkursi auhinnafond	0	2 501
Kokku	0	2 501

Lisa 17. Mitmesugused tegevuskulud
(eurodes)

	2018	2017
Üür	54 398	52 892
Elekter ja küte	4 522	4 245
Kommunaalkulud	5 887	5 382
Side- ja kommunikatsioonikulud	4 583	3 785
Esinduskulud, trükised	1 229	581
Meediakulud	26 444	28 388
Kantslei inventar ja remont	11 624	17 669
Liivalaia ja lubja kohtumaja ruumi inventar ja kulud	2 057	1 746
Koolitus- ja kutsequalifikatsioonikulud	29 321	22 058
Advokaadieksami korraldamisega seotud kulud	12 519	8 107
Lähetuskulud	13 753	9 762
Majapidamis-, administreerimis- ja bürootarvete kulud	10 643	7 162
IT tarkvara ja hoolduskulud	10 735	5 559
Üldkogukulud	8 348	15 065
Liikmete andmebaasi arenduskulud	574	1 484
Täiendusõppe infosüsteemi arenduskulu	1 203	6 250
Eksamikeskkonna arendus- ja hoolduskulud	466	1 470
Rahvusvahelised liikmemaksud	10 595	10 461
Nõustamiskulud; rahulolu küsitlus	0	2 520
Metoodiline töö	18 565	0
ISO kvaliteedijuhtimise kulud	1 291	1 800
Kvaliteedijuhtimise sertifikaadi väljastamise kulud	109	510
Tõlkekulud	384	216
Kohtukulud	0	1 638
Kodulehe arendus ja hoolduskulud	3 198	1 171
Vastuvõtukulud	41 170	50 054
Erisoodustused	12 114	9 051
Kulutused kingitustele ja annetustele	3 973	4 115
Maksukulud	18 982	18 150
Tööjõu otsingukulud	0	1 688
Tervise edendamise kulud	2 710	0
Muud	7 556	26 083
Kokku	318 953	316 542

Lisa 18. Tööjõukulud

(eurodes)

	2018	2017
Koosseisuliste töötajate palgakulu	241 838	222 328
Puhkusetasud	26 974	26 553
Haiguhüvitis	156	0
Lepinguline tasu töö eest advokatuuri huvides	9 270	5 772
Lisatasud ja preemiad	28 400	43 907
Koondamishüvitis	0	3 030
Sotsiaalmaksud	103 417	101 740
Kokku	410 055	403 330
Aasta keskmine töötajate arv	12	12

Lisa 19. Toetused

(eurodes)

	2018	2017
Pensionäride toetus	4 750	4 500
Juubilaride toetus	2 250	4 650
34. Eesti õigusteadlaste päevade toetus	2 500	0
SA Iuridicum toetus	5 000	1 000
Lastekaitse Liit, seminari „Samal poolel-lapse poolel“ toetus	1 000	1 000
Vikipeedia Miljon+ toetus Tartu Ülikooli SA	1 000	0
Eesti Reservohvitseride Kogu toetus	500	700
Harjutuskohtu Seltsi toetus	400	320
Rahvusvahelise kriminaalkohtu võistlusel osalemise toetus Taru Ülikooli üliõpilastele	400	0
Kokku	17 800	12 170

Lisa 20. Muud kulud

(eurodes)

	2018	2017
Kahjum valuutakursi muutustest	35	18
Kokku	35	18

Lisa 21. Kasutusrent

(eurodes)

	2018	2017
Üüripinnad	53 177	53 567
Koopiamasina kasutusrent	1 037	1 037
Kasutusrendikulu kokku	54 214	54 604

Eesti Advokatuur rentis aruandeperioodil kasutusrendi tingimustel kontoripinda. Kontoripinna üürileping on tähtajaline ja kehtib:

- III korrusel kuni 31.12.2019. a.
- IV korrusel kuni 31.12.2019. a.

Eesti Advokatuur üürib allüüri tingimustel pinda Liivalaia 24 asuval kinnistul. Üürileping oli tähtajaline ja kehtis 15.07.2018. a.

Eesti Advokatuur rendib kasutusrendi tingimustel koopiamasinat. Leping on tähtajaline ja kehtib 24.10.2019. a.

Lisa 22. Tehingud seotud osapooltega

Kõik ostetud teenused advokatuuri liikmetega seotud äriühingutelt on tehtud juhatuse poolt kooskõlastatud hindadega. Kõik advokatuuri liikmed on maksnud üldtingimustel liikmemaksu ja tasunud koolituste eest.

Vastavalt olulisusele on Eesti Advokatuuri aastaaruande koostamisel loetletud seotud osapoolteks:

- tegevjuhtkonda;
- eespool loetletud isikute lähedasi pereliikmeid ja nende poolt kontrollitavaid või nende olulise mõju all olevaid ettevõtteid.

	2018	2017
Juhatuse liikmetega seotud ettevõtete poolt osutatud riigi õigusabi tasu ja kulud	97 841	72 442
Juhatuse liikmetega seotud ettevõtte poolt osutatud teenuse kulud	960	0
Juhatuse liikmetega seotud ettevõtte poolt esitatud toetuse taotlused	7 500	0
Kokku	106 301	72 442

	31.12.2018	31.12.2017
Kohustised juhatuse liikmetega seotud ettevõtetele osutatud riigi õigusabi eest	8 749	1 500
Nõuded juhatuse liikmetega seotud ettevõtete vastu liikmemaksude osas	3 118	1 230
Kokku	11 867	2 730

Seotud isikute tööjõu- ja hüvitisekulu

	2018	2017
Tegevjuhtkonna tööjõu- ja hüvitisekulu koos sotsiaalmaksudega	94 986	103 402
Kokku	94 986	103 402

SÖLTUMATU VANDEAUDIITORI ARUANNE

Grant Thornton Baltic OÜ

Ahtri 6a
10151 Tallinn
Estonia

T +372 626 4500
F +372 626 4501
E info@ee.gt.com
www.granthornton.ee

REG. CODE 10384467
VAT CODE EE100086678

Eesti Advokatuuri üldkogule

Arvamus

Oleme auditeerinud Eesti Advokatuuri (majandusüksus) raamatupidamise aastaaruannet, mis sisaldab bilanssi seisuga 31. detsember 2018 ning tulude ja kulude aruannet, rahavoogude aruannet ja netovara muutuste aruannet eeltoodud kuupäeval lõppenud majandusaasta kohta ja raamatupidamise aastaaruande lisasid, sealhulgas märkimisväärsete arvestuspõhimõtete kokkuvõtet.

Meie arvates kajastab kaasnev raamatupidamise aastaaruanne kõigis olulistes osades õiglaselt majandusüksuse finantsseisundit seisuga 31. detsember 2018 ning sellel kuupäeval lõppenud majandusaasta tulemit ja rahavoogusid kooskõlas Eesti finantsaruandluse standardiga.

Arvamuse alus

Viisime auditi läbi kooskõlas rahvusvaheliste auditeerimise standarditega (Eesti). Meie kohustusi vastavalt nendele standarditele kirjeldatakse täiendavalt meie aruande osas „Vandeauditori kohustused seoses raamatupidamise aastaaruande auditiga”. Me oleme majandusüksusest sõltumatud kooskõlas kutseliste arvestusekspertide eetikakoodeksiga (Eesti) (eetikakoodeks (EE)), ja oleme täitnud oma muud eetikaalased kohustused vastavalt eetikakoodeksi (EE) nõuetele. Me usume, et auditi tõendusmaterjal, mille oleme hankinud, on piisav ja asjakohane aluse andmiseks meie arvamusel.

Muu informatsioon

Juhtkond vastutab muu informatsiooni eest. Muu informatsioon hõlmab tegevusaruannet, kuid ei hõlma raamatupidamise aastaaruannet ega meie asjaomast vandeauditori aruannet.

Meie arvamus raamatupidamise aastaaruande kohta ei hõlma muud informatsiooni ja me ei tee selle kohta mingis vormis kindlustandvat järeldust.

Seoses meie raamatupidamise aastaaruande auditiga on meie kohustus lugeda muud informatsiooni ja kaaluda seda tehes, kas muu informatsioon lahkneb oluliselt raamatupidamise

Audit
Internal audit
Outsourcing
Tax
Legal
Financial advisory

aastaaruandest või meie poolt auditi käigus saadud teadmistest või tundub muul viisil olevat oluliselt väärkajastatud.

Kui me teeme tehtud töö põhjal järelduse, et muu informatsioon on oluliselt väärkajastatud, oleme kohustatud sellest faktist aru andma. Meil ei ole sellega seoses millegi kohta aru anda.

Juhtkonna kohustused seoses raamatupidamise aastaaruandega

Juhtkond vastutab raamatupidamise aastaaruande koostamise ja õiglase esitamise eest kooskõlas Eesti finantsaruandluse standardiga ja sellise sisekontrolli eest, nagu juhtkond peab vajalikuks, et võimaldada kas pettusest või veast tulenevate oluliste väärkajastamisteta raamatupidamise aastaaruande koostamist.

Raamatupidamise aastaaruande koostamisel on juhtkond kohustatud hindama majandusüksuse suutlikkust jätkata jätkuvalt tegutsevana, esitama infot, kui see on asjakohane, tegevuse jätkuvusega seotud asjaolude kohta ja kasutama tegevuse jätkuvuse arvestuse alusprintsipi, välja arvatud juhul, kui juhtkond kavatses kas majandusüksuse likvideerida või tegevuse lõpetada või tal puudub sellele realistlik alternatiiv.

Vandeauditiitori kohustused seoses raamatupidamise aastaaruande auditiga

Meie eesmärk on saada põhjendatud kindlus selle kohta, kas raamatupidamise aastaaruanne tervikuna on kas pettusest või veast tulenevate oluliste väärkajastamisteta, ja anda välja vandeauditiitori aruanne, mis sisaldab meie arvamust. Põhjendatud kindlus on kõrgetasemeline kindlus, kuid see ei taga, et olulise väärkajastamise eksisteerimisel see kooskõlas rahvusvaheliste auditeerimise standarditega (Eesti) läbiviidud auditi käigus alati avastatakse. Väärkajastamised võivad tuleneda pettusest või veast ja neid peetakse oluliseks siis, kui võib põhjendatult eeldada, et need võivad üksikult või koos mõjutada majanduslikke otsuseid, mida kasutajad raamatupidamise aastaaruande alusel teevad.

Kasutame auditeerides vastavalt rahvusvaheliste auditeerimise standarditele (Eesti) kutsealast otsustust ja säilitame kutsealase skeptitsismi kogu auditi käigus. Me teeme ka järgmist:

- teeme kindlaks ja hindame raamatupidamise aastaaruande kas pettusest või veast tuleneva olulise väärkajastamise riskid, kavandame ja teostame auditiprotseduuri vastuseks nendele riskidele ning hangime piisava ja asjakohase auditi tõendusmaterjali, mis on aluseks meie arvamusele. Pettusest tuleneva olulise väärkajastamise mitteavastamise risk on suurem kui veast tuleneva väärkajastamise puhul, sest pettus võib tähendada salakokkulepet, võltsimist, info esitamata jätmist, väärtesitiste tegemist või sisekontrolli eiramist;

- omandame arusaamise auditi puhul asjassepuutuvast sisekontrollist, et kavandada nendes tingimustes asjakohaseid auditiprotseduure, kuid mitte arvamuse avaldamiseks majandusüksuse sisekontrolli tulemuslikkuse kohta;
- hindame kasutatud arvestuspõhimõtete asjakohasust ning juhtkonna arvestushinnangute ja nendega seoses avalikustatud info põhjendatust;
- teeme järelduse juhtkonna poolt tegevuse jätkuvuse arvestuse alusprintsipi kasutamise asjakohasuse kohta ja saadud auditi tõendusmaterjali põhjal selle kohta, kas esineb olulist ebakindlust sündmuste või tingimuste suhtes, mis võivad tekitada märkimisväärset kahtlust majandusüksuse suutlikkuses jätkata jätkuvalt tegutsevana. Kui me teeme järelduse, et eksisteerib oluline ebakindlus, oleme kohustatud juhtima vandeaudiitori aruandes tähelepanu raamatupidamise aastaaruandes selle kohta avalikustatud infole või kui avalikustatud info on ebapiisav, siis modifitseerima oma arvamust. Meie järeldused põhinevad vandeaudiitori aruande kuupäevani saadud auditi tõendusmaterjalil. Tulevased sündmused või tingimused võivad siiski kahjustada majandusüksuse suutlikkust jätkata jätkuvalt tegutsevana;
- hindame raamatupidamise aastaaruande üldist esitusviisi, struktuuri ja sisu, sealhulgas avalikustatud informatsiooni, ning seda, kas raamatupidamise aastaaruanne esitab aluseks olevaid tehinguid ja sündmusi viisil, millega saavutatakse õiglane esitusviis.

/digitaalselt allkirjastatud/

Grant Thornton Baltic OÜ, tegevusluba 3
Aivar Kangust, vandeaudiitori number 223
15. veebruar 2019

Juhatuses allkirjad 2018. aasta majandusaasta aruandele

Juhatus on koostanud ja kinnitanud 2018. aasta raamatupidamise aastaaruande, mis koosneb tegevusaruandest, raamatupidamise aastaaruandest ja sõltumatu vandeaudiitori aruandest. Juhatus on aastaaruande üldkogule esitamiseks heaks kiitnud.

/allkirjastatud digitaalselt/

Esimees

Hannes Vallikivi

/allkirjastatud digitaalselt/

Aseesimees

Jaanus Tehver

/allkirjastatud digitaalselt/

Juhatuses liige

Maivi Ots

/allkirjastatud digitaalselt/

Juhatuses liige

Indrek Sirk

/allkirjastatud digitaalselt/

Juhatuses liige

Imbi Jürgen

/allkirjastatud digitaalselt/

Juhatuses liige

Toomas Vahter

/allkirjastatud digitaalselt/

Juhatuses liige

Katrin Orav

/allkirjastatud digitaalselt/

Juhatuses liige

Karina Lõhmus-Ein

/allkirjastatud digitaalselt/

Juhatuses liige

Madis Päts